

ბ. სვანი, ე. ნაპაშვიძე

უსიქიაფრიის გენეაჲგებითი ლექსიკონი

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თ ბ ი ლ ი ს ი — 1977

617.9(03)
616.89(038)
ს. 451

რედაქტორი ბ. ნანეიშვილი

51700-035
C 77
M 601(08)-77

წინასიტყვაობა

ბ. სვანის და ე. ნაკაშიძის მიერ შედგენილი ფსიქიატრიის ქართული განმარტებითი ლექსიკონი მოიცავს 1544 სიტყვას. მისი დაბეჭდვა მეტად სასარგებლო და მიზანშეწონილია, ვინაიდან ამგვარი წიგნი ქართველ სპეციალისტებს დღეისათვის არ მოეპოვებათ.

ქართული ფსიქიატრიული ტერმინოლოგიის შემუშავებზე და დადგენა ჩვენში სამედიცინო ფაკულტეტის დაარსების დღიდანვე დაიწყო. შემდგომში მან განიცადა მნიშვნელოვანი დამატებები და ცვლილებები, მაგრამ ერთიანი სახით იგი არ ყოფილა დამუშავებული. საგულისხმოა ისიც, რომ 15—20 წლის განმავლობაში ფსიქონევროლოგიაში შემოვიდა უამრავი ახალი ტერმინი და ცნება, დაკავშირებული ახალ მიმართულებასა და სამკურნალო საშუალებებთან.

ავტორები შეეცადნენ მკაფიოდ და მოკლედ განემარტათ თანამედროვე ფსიქიატრიული მეცნიერების ძირითადი ცნებები. აქტუალურ ცნებებთან ერთად მკითხველი ლექსიკონში შეხვდება აგრეთვე მოძველებულ სიტყვებსაც. რამდენადაც ისინი ასახავენ ჩვენი მეცნიერების განვითარების გარკვეულ საფეხურს, მათი გაცნობა დაინტერესებული მკითხველისათვის არ იქნება ზედმეტი.

ამგვარი ლექსიკონი სასარგებლო სამსახურს გაუწევს არა მარტო სპეციალისტ-ფსიქიატრებს და ფსიქონევროლოგებს, არამედ სამედიცინო დარგის სხვა სპეციალისტებსაც და განსაკუთრებით მოსაზღვრე დარგის წარმომადგენლებს — იურისტებს, კრიმინალისტებს, საგამომძიებლო დარგის მუშაკებს, რომელთა საქმიანობაში სათანადო ადგილი უჭირავს ფსიქიატრიულ ცნებებს.

მეცნიერების დამსახურებული მო-
ღვაწე, საკავშირო სამედიცინო აკა-
დემიისა და საქართველოს სსრ მეც-
ნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი

ა. ზურაბაშვილი.

ა

აბორტული — დაუმთავრებელი, არამკაფიოდ გამოხატული, შეწყვეტილი.

აბსანსი — ცნობიერების ხანმოკლე გამოთიშვა (1—2 წამის განმავლობაში) სახის უეცარი გაფითრებით, საქმიანობის შეწყვეტით. დამახასიათებელია ეპილეფსიური დაავადებისათვის.

აბსენცია — უგრძნობი მდგომარეობა.

აბსტინენცია — მძიმე სომატურ-ფსიქიკური მდგომარეობა, რომელიც უვითარდებათ. ნარკომანებს ჩვეული ნარკოტიკული საშუალების მიღების შეწყვეტასთან დაკავშირებით (სიმპტომები: თავის ტკივილი, უძილობა, უმადობა, დაწეული გუნებ-განწყობა, შფოთვა).

აბულია — უნებისყოფობა, სურვილებისა და მისწრაფებების დაკარგვა.

აგლაქტია — ლაქტაციის პერიოდში რძის უქონლობა.

აგირია — თავის ტვინის ქერქში ხვეულების არარსებობა.

აგნოზია — ასოციაციათა აშლილობის გამო საგანთა უცნობლობა (ტერმინი განმარტებულია მ. ასათიანის მიერ).

აგნოზიის შემდეგი სახეები:

ა. მხედველობით — ავადმყოფი ვერ ცნობს საგნებს და მათ თვისებებს (ფერს, ფორმას), ვერ ცნობს ნაცნობ ადამიანებს, სახლს, ქუჩას, მიუხედავად იმისა, რომ მხედველობა არ არის დაზიანებული. **ა. სმენითი** — ავადმყოფი ვერ ცნობს ჩვეულებრივ ბგერებს (მანქანის საყვირს, საათის ტიქტიკს), მუსიკალურ მელოდიებს, ამასთან სმენა სრულიად დაუზიანებელია. **ა. ტაქტილური** — შეხებით საგნის შეცნობის უნარის უქონლობა.

აგორაფობია (ვესტფალი) — გაშლილი სივრცის, მოედნის, დაცარიელებული ქუჩების შიში. დამახასიათებელია აკვიატებული ნევროზისათვის.

აგრაფაცია — არსებული ავადმყოფური მდგომარეობის გაზვიადება.

აგრამატიკიზმი — გრამატიკული წყობის დარღვევა ზეპირ მეტყველებასა და წერის დროს.

აგრაფია — წერის უნარის დაკარგვა.

აგრესიულობა — ნგრევისა და განადგურებისადმი ლტოლვა.

აგრიზია — უძილობა. ხშირია როგორც ფსიქოზის, ისე ნევროზისა და მთელი რიგი სხვა დაავადებების დროს.

ადაპტაცია — შეგუება, შეჩვევა.

ადაპტილია — თითების თანდაყოლილი უქონლობა.

ადეკვატური — შესატყვისი, მიზეზთან დაკავშირებულ-შეთარღებულ.

ადეფაგია — გაუშაძრობა, შგლის მაღა.

ადიადოქინეზი — აგონისტი და ანტაგონისტი კუნთების სწრაფი და თანმიმდევრული შეკუმშვის შეუძლებლობა. წარმოადგენს ნათხემის დაზიანების ნიშანს.

ადინამია — უმოქმედობა, პასიურობა.

ადიფსია — წყურვილის გრძნობის უქონლობა.

აეროფაგია — ჰაერის ყლაპვა.

აეროფობია — ჰიპერესთეზიით გამოწვეული ჰაერის ყოველგვარი მოძრაობის გაურკვეველი შიში. გვხვდება ცოფის, ტეტანუსის დროს.

ავადმყოფური ბრძნობა — აზროვნება რეზონანსული.

ავტოდეპოლაცია — ლტოლვა თმების ამოგლეჩისადმი.

ავტოექოლალა — საკუთარი სიტყვების ზედიზედ გამეორება.

ავტონტოქსიკაცია — თვითმოზიზება ტოქსიკური ნივთიერებებით, რომლებიც წარმოიქმნება ორგანიზმში ნივთიერებათა ცვლის მოშლის შედეგად.

ავტომატიზმი — ცნობიერების გარეშე. მიზანშეწონილი მოქმედება.

ავტომატური დამყოლობა — პათოლოგიური შთამოგონებლობა. ავადმყოფი ავტომატურად ასრულებს ყოველგვარ ინსტრუქციას, უსიამოვნოს და ტკივილის მომგვრელსაც კი. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ავტომიზოფობია — მყრალი სუნის აკვიატებული შიში (ავადმყოფი გრძნობს როგორც მისგან მომავალს). გვხვდება აკვიატებული მდგომარეობის, ნევროზის დროს.

ავტონომიური ნერვული სისტემა — იგივეა, რაც ევგეტატიური ნერვული სისტემა.

ავტოსუგესტია — თვითშთაგონება.

ავტოტოპოგნოზია — საკუთარი სხეულის ნაწილთა ლოკალიზაციის განსაზღვრის მოშლა; ავადმყოფები კარგად ერკვევიან გარემოწერში და ამავე დროს ვერ უთითებენ საკუთარ ცხვირს, პირს, თვალს და სხეულის სხვა ნაწილს. გვხვდება თავის ტვინის სისხლძარღვოვან დაავადებათა და სიმსივნის შემთხვევაში.

ავტოფსიქიკური ორიენტაცია — იხ. ორიენტაცია ავტოფსიქიკური.

ავტოქთონური იდეები (ვერნიკე) — ავადმყოფის სურვილის გარეშე წარმოშობილი აზრი, რომელსაც აღიქვამს როგორც უცხო პირისადმი განკუთვნილს.

აზრთა გახშიანება — ავადმყოფს ეჩვენება, რომ ყოველი მისი გაფიქრება ხმამაღლა მეორდება, ისმის თავში განმეორებით.

აზრთა ინკოპერენცია — ასოციაციური პროცესების მაქსიმალური აჩქარების ხარისხი, რომლის დროს მეტყველება გაუგებარია. გვხვდება მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მანიაკურ ფაზაში.

აზრთა ქარიშხალი — ასოციაციური პროცესების აჩქარება, მოზღვაება. დამახასიათებელია მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მანიაკური მდგომარეობისათვის.

აზროვნება აბსტრაქტული — განყენებული, ცნებითი აზროვნება.

აზროვნება ალოგიკური (დისლოგიკური) — უშინაარსო, გაუგებარი, გაუგებარებელი აზროვნება.

აზროვნება არქაული — აზროვნების პრიმიტიული სტრუქტურა და შინაარსი.

აზროვნება აუტისტური — ტენდენციური, სიამოვნების პრინციპით განპირობებული, რეალურის საწინააღმდეგო აზროვნება. ა. ა. არ ეყრდნობა ობიექტურ სინამდვილეში არსებულ კანონებს. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

აზროვნება გაქიანურებული — მოუკრეფავი ა., ძირითადი აზრის გამოყოფის შეუძლებლობა. გვხვდება ეპილეფსიის, მოხუცებულობითი და ოლიგოფრენიული კეფალისტობის დროს.

აზროვნება კონკრეტული — იხ. აზროვნება ხატოვანი.

აზროვნება პარალოგიკური — პათოლოგიური აზროვნების ტიპი, როდესაც მსჯელობა თითქოს ლოგიკურ კანონებს ემორჩილება, მაგრამ გამოსავალი დებულება არ არის სწორი; არ შეეფარდება რეალურს, ეწინააღმდეგება სინამდვილეს. ა. პ. ახასიათებს პარანოიას, პარანოიულ ფსიქოპათიას (ამ შემთხვევაში ა. პ. აფექტური, ტენდენციური დაყენებით აიხსნება) და შიზოფრენიას, რომლის დროსაც ა. პ. ატაქსიური აზროვნების მაჩვენებელია.

აზროვნება პრელოგიკური — იხ. აზროვნება არქაული.

აზროვნება რეზონიორული — აზროვნების დეფექტის გარკვეული ფორმა. ავადმყოფი ვერ ახერხებს აზრის გადმოცემას კონკრეტულად

და გასაგებად. მიმართავს მრავალსიტყვიან, მაღალფარდოვან გამოთქმებს, რომელშიც გრამატიკული წყობის დაცვისდა მიუხედავად არავითარი აზრი არ არის. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

აზროვნება სიმბოლური — თავისებური მნიშვნელობის მიკუთვნება საგნებისა და მოვლენებისადმი. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

აზროვნება ტყეპნითი — ზედმეტ შეჩერება: წვრილმან, უმნიშვნელო დეტალებზე, ძნელად გადასვლა ერთი აზრიდან მეორეზე. დამახასიათებელია ეპილეფსიისათვის.

აზროვნება ზატოვანი — აზროვნების განსაკუთრებული ტიპი, როდესაც აზროვნების მასალა ნათლად წარმოდგინება, განსხვავებით ცნებითი, აბსტრაქტული ტიპის აზროვნებისაგან.

ათრეშია — საწოლიდან აღგომის შეუძლებლობა.

აიდოიომანია — იხ. სატირი აზი.

აიკომოფობია — წვეტიანი და მკრელი საგნების აკვიატებული შიში (ოქსიფობიის სინონიმი). გვხვდება აკვიატებული ნევროზის, ფსიქასთენიის დროს.

აკაირია — სტერეოტიპული ჩამოცილებლობა. ერთი და იმავე მოთხოვნებისა და კითხვების განმეორების ტენდენცია. დამახასიათებელია ეპიდემიური ენცეფალიტის ქრონიკული სტადიისათვის. გვხვდება ნეიროლეფსიური მეთოდით მკურნალობის პერიოდშიც.

აკალკულია — ანგარიშწარმოების უნარის დაკარგვა.

აკაროფობია — მუნიტ დაავადების შიში.

აკატაგრაფია — წერის დროს სიტყვების არასწორად განლაგება წინადადებაში.

აკატაფაზია — მეტყველებისას სიტყვების არასწორად განლაგება. ზეპირმეტყველების პათოლოგია (იხ. აგრაფიატიზმი).

აკატიზია — მოტორული მოუცენრობა. ერთსა და იმავე მდგომარეობაში ხანგრძლივად ყოფნის შეუძლებლობა (დგომა, ჯდომა ან რაიმეს გაყეობა). ხშირად მსგავს სურათს გვაძლევს ფენოთიაზინის მედიკამენტებით მკურნალობა.

აკვიატებული მდგომარეობა — ავადმყოფის სურვილის გარეშე წარმოშობილი აზრი, მიზიდულობა, შიში, მოგონებები, მოძრაობა. ამ ზედმეტობის შეგრძნება მთლიანად ფლობს ავადმყოფის ყურადღებას და ხელს უშლის აზროვნების ნორმალურ მიმდინარეობას. აკვიატებული მდგომარეობისადმი ავადმყოფს შენარჩუნებული აქვს კრიტიკული დამოკიდებულება, მაგრამ ვერ ახერხებს მისგან თავის დაღწევას. ა. მ. შინაარსის მიხედვით იყოფა: განცდათა გარეშე და შემაწუხებელ განცდებიან აკვიატებულ მდგომარეობად (განცდათა გარეშე სიტყვების აკვიატებული გახსენება სათანადო განცდით — შემაწუხებელი აკვიატებული ურწმუნოება ვინმეს ან რაიმეს მიმართ). დამახასიათებელია ნევროზისათვის (იხ. ფსიქასთენია). შეიძლება თავი იჩინოს შიზოფრენიის დაწყებით სტადიაში.

აკინეზია — უმოძრაობა დამბლისა და პარეზის გარეშე.

აკოაზმი — ელემენტარული სმენითი პალუცინაცია ხმაურის, სტე-

ნისა და სხვა დაუნაწევრებელი ბგერების სახით.

აკოკეფალია — თავის ქალას განვითარების ანომალია. მოგრძო ფორმა, უკან გადახრილი.

აკოფოზია — იხ. კრემნოფობია.

აკოციაანოზი — კიდურების სილურჯე. დამახასიათებელია შიზოფრენიის კატატონიური ფორმისათვის.

აკუპუნქტურა — ჩინური ხალხური მედიცინის მეთოდი (ჩენის მეთოდი). სხეულის გარკვეულ წერტილებში, გარკვეულ სიღრმეზე პლანტინის, ოქროს ან ვერცხლის ნემსის ჩხვლეტა. დაავადებისა და სინდრომის მიხედვით ნემსების ჩხვლეტის ადგილი და სიღრმე სხვადასხვაგვარია.

აკუტა — მწვავე.

ალალია — მეტყველების უნარის დაკარგვა თავის ტვინის ორგანულ დაზიანებისას (ან მეტყველების თანდაყოლილი აზარსებობა).

ალალია ფსიქიკური — მწვავე განცდით გამოწვეული მეტყველების უნარის დაკარგვა.

ალგეზია — ტკივილის შეგრძნების მოშლა.

ალგოლაგნია — სქესობრივი გაუქუღმართება, როდესაც სქესობრივი აგზნება, დამაყოფილება შესაძლებელია მხოლოდ ტკივილის საშუალებით. პასიური ა. — მაზოხიზმი; აქტიური ა. — სადიზმი.

ალექსია — კითხვის უნარის დაკარგვა. ავადმყოფი ვერ ცნობს ცალკეულ ასოს, ვერ იგებს წაკითხულ ტექსტს.

ალკალოზი — ორგანიზმში ტუტეანობის სიჭარბე.

ალკოჰოლიზმი — ნერვული სის-

ტემის მოშხამვა სპირტიანი სასმელებით. არჩევენ ალკოჰოლიზმის ორ სახეს: მწვავესა და ქრონიკულს.

ალკოჰოლიზმი ქრონიკული — ორგანიზმის რეაქცია ალკოჰოლზე დაქვეითებულია, პიროვნება კი — დეგრადირებული. ვითარდება აბსტინენციური სინდრომი.

ალკოჰოლური იუმორი — დამახასიათებელია ქრონიკული ალკოჰოლიზმისათვის. ეიფორიულ ფონზე ფუქსიატური ოხუნჯობა, რაც პიროვნების გაზერელების, ალკოჰოლური დეგრადაციის მაჩვენებელია.

ალკოჰოლური მწვავე ფსიქოზი — ვითარდება ალკოჰოლის მიღებიდან რამდენიმე დღის შემდეგ, ახასიათებს ცნობიერების დაბინდვა, შიშის აფექტი, უხვი მხედველობითი ჰალუცინაციები (იხ. თეთრი ცხელება).

ალკოჰოლის დაავადება — მოხუცებულობის ფსიქოზის ატიპური ფორმა. მოხუცებულობის ფსიქოზის კლასიკური ფორმისაგან განსხვავებით, დაავადება იწყება შედარებით ადრეულ ასაკში, მიმდინარეობს ავთვისებიანად და ახასიათებს ცენტრალური ნერვული სისტემის ორგანული მოშლის ნიშნები.

ამავროზი — მხედველობის სრული დაკარგვა.

ამავროზული იდიოტია — ნერვული სისტემის პროგრადიენტული, ორგანული დაავადება, რომელიც ბავშვთა ასაკში ვითარდება. ახასიათებს კეუსუსტობა და სიბრმავე.

ამბივალენტობა — ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო განცდა ერთსა და იმავე დროს. ა. შეიძლება თავი იჩინოს ფსიქიკის ყველა სფეროში: ინტელექტუალურ, ემოციურ და ნე-

ბით სფეროში. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ამბიდექსტრია — მარჯვენა და მარცხენა ხელის ერთნაირად ხმარება, შეიძლება იყოს თანდაყოლილი ან სისტემატური ვარჯიშის შედეგი.

ამენორეა — მენსტრუალური ციკლის შეწყვეტა (ორსულობის, კლიმაქსის და ზოგიერთი ფსიქოზის დროს).

ამენცია — ცნობიერების მოშლის მძიმე ფორმა. გარემოს არასწორი აღქმა. ჰალუცინაციური განცდა მოკლებულია გარკვეულ შინაარსს. დაკავშირებული არ არის ერთიმეორესთან. დამახასიათებელია აზროვნების ინკოპერენტულობა. ბოლოვითი აზრები ასევე დაუკავშირებელი და წყვეტილია, ემოციურად არაადეკვატური და არამყარია. ხშირია ქაოსური მოძრაობანი.

ამიზია — მიმიკის არარსებობა (ნიღბისებრი სახე). დამახასიათებელია პროგრესულ დამბლისათვის.

ამნეზია — მეხსიერების დაკარგვა დროის გარკვეულ მონაკვეთში. არსებობს ა. შემდეგი სახეები: ა. ანტეროგრადული (მარკო) — ავადმყოფობის შემდეგ მომხდარი ფაქტებისა და მოვლენების დაიწყება (გვხვდება თავის ქალას ტრავმისა და ეპილეფსიური გულყრის შემდეგ). ა. ანტეროგრადული — როგორც დაავადებამდე, ისე მის შემდეგ მომხდარი ფაქტებისა და მოვლენების დაიწყება. ა. პროგრესიული —

მეხსიერების პროგრესიული შესუსტება, იწყება ახალი შთაბეჭდილებების დაიწყებით და თანდათან ვრცელდება წარსულზე (დამახასიათებელია ორგანული კეუსუსტობისა-

თვის). ა. რ ე ტ რ ო გ რ ა დ უ ლ ი — დაავადებამდე მომხდარი ფაქტებისა და მოვლენების დაიწყოება. ა. ს ი ს-ტ ე მ უ რ ი — მხოლოდ იმ ფაქტებისა და მოვლენების დაიწყოება, რომლებიც დაკავშირებულია ფსიქიკურ ტრავმასთან (ახსიათებს ისტერიულ ფსიქოზსა და ფსიქონევროზს). ა ფ ი-ქ ს ა ც ი უ რ ი — თავგადასავლის უმაღლეს დაიწყოება.

ამნეზიური აფაზია — ის. ა ფ ა ზ-ა მ ნ ე ზ ი უ რ ი.

ამნესტიური აბნევა — ის. ც ნ ო-ბ ი ე რ ე ბ ი ს ა ბ ნ ე ვ ა.

ამოი — მწვავე, ხანმოკლე ფსიქოზი, ახსიათებს ცნობიერების შეცვლა (გავრცელებულია მალაიელბში).

ამორფული — ნაკლებად გამოყვეთილი, არათვალნათლივი.

ამუზია — მუსიკალური ნაწარმოების აღქმის ან შესრულების უნარის დაკარგვა.

ანალიზატორი — რთული ანატომიურ-ფიზიოლოგიური სტრუქტურის სისტემა, რომლის საშუალებითაც ზდება გარემოდან მიღებული მრავალი გაღიზიანების ნატიფი ანალიზი. ანალიზატორი სამი ნაწილისაგან შედგება: 1. პერიფერიული ნაწილი ანუ რეცეპტორი; 2. გამტარებელი ნაწილი რეცეპტორიდან ცენტრისაკენ; 3. ცენტრალური ნაწილი, ანუ თავის ტვინის დიდი ჰემოსფეროს ის ნაწილი, რითაც გადაიცემა რეცეპტორიდან გამოგზავნილი იმპულსები (ანალიზატორის კორტიკალური ნაწილი).

ანალიზი — საგნისა და მოვლენის დანაწევრება შემადგენელ ნაწილებად.

ანალოგია — მსგავსება, იგივეობა. ანაშნუი — ავადმყოფის ცხოვრებისა და ავადმყოფობის დაწყების ისტორია.

ანანკაში — აკეიტებულობა, ნაძალადეობა.

ანანკასტი — შფოთიან-იქენეული, აკეიტებული აზრებისადმი მიდრეკილი ხასიათი.

ანართრია — ბგერების გამოთქმის უნარის დაკარგვა. დამახასიათებელია ბუღბარული და ფსევდობუღბარული დამბლისათვის.

ანაშიზმი — ნარკოპანიის სახე; დაკავშირებული ანაშის ხმარებასთან.

ანგილაგია — სისხლძარღვის კედლის ტკივილი.

ანგიოგრაფია — თავის ტვინის სისხლძარღვთა რენტგენოლოგიური გამოკვლევის მეთოდი.

ანდროფობია — შიში მაჰაკაცისადმი.

ანერასტია — სქესობრივი დაუკმაყოფილებლობა.

ანესთეზია — მგრძნობელობის დაკარგვა. სხეულის პერიფერიულ ნაწილში მიყენებული გაღიზიანება არ აღწევს ცნობიერებამდე (არ შეიგრძნობა).

„ანქსიეტას პრეკორდიალისი“ — მძიმე სევდა, რომელიც შეიგრძნობა როგორც ტკივილი გულმკერდის არეში. გვხვდება ენდოგენური დეპრესიის დროს. წარმოადგენს დეპრესიის ფიზიკურ ეკვივალენტს.

ანიზოკორია — გუგების უთანაბრობა (დიაგეტრის სხვაობა). დამახასიათებელია ნერვული სისტემის ლუესისათვის.

ანიზორეფლექსია — სიმეტრიული რეფლექსების უთანასწორობა.

ანონიმია — ავადმყოფის მიერ

თავისი სახელისა და გვარის უარყოფა. ნეგატივიზმის ერთ-ერთი სახეა.

ანორექსია — პათოლოგიური უმადობა.

ანოზია — ყნოსვის შეგრძნების მოსპობა.

ანოქსემია — სისხლში ჟანგბადის უქმარისობა.

ანოქსია — ქსოვილებში ჟანგბადის არარსებობა.

ანტეროგრადული ამნეზია — იხ. ა მ ნ ე ზ ი ა.

ანტინოზია — წინააღმდეგობა ორდებულებას შორის, რომლებიც ცალკე საესებით სწორა.

ანტროპოფობია — აღამიანებთან შეხვედრის, ხალხთან ურთიერთობის აკეიატებული შიში.

ანურია — შარდის გამოყოფის შეწყვეტა.

აპათია — ემოციური სფეროს სრული გაუფერულება, ყოველგვარი ინტერესის დაკარგვა როგორც პირადი საქმისადმი, ისე გარემომყოფების მიმართ. ავადმყოფს არამეტყველი სახე აქვს, ზანტ და ერთფეროვან პასუხებს იძლევა სრულიად მარტივ შეკითხვებზე. ფსიქიკური აქტიუობა მკვეთრად დაქვეითებული.

აპერცეფცია — გაცნობიერებულის აღქმა.

აპერცეფციული კეუასუსტობა — დამახასიათებელია ეპილეფსიისათვის. ავადმყოფს უკირს მთავარის გამოყოფა შემთხვევითისაგან.

აპლესტია — იხ. ბ უ ლ ი მ ი ა.

აპოლექსია — სისხლის ჩაქცევა თავის ტვინში.

აპოსტერიორი — ცდისეული, ფაქტებზე დამყარებული.

აპრაქსია — მიზანდასახული, ჩვეული მოქმედების უნარის დაკარგვა, მიუხედავად იმისა, რომ კუნთებში ძალა შენარჩუნებულია.

აპრორული — წინასწარ მოცემული. ა. მტკიცება დაფუძნებულია მხოლოდ წინასწარ შემუშავებულ აზრზე და არ ემყარება ცდასა და პრაქტიკას.

აპროექსია — ყურადღების მკვეთრი დაქვეითება.

აპიალიზმი — ნერწყვის გამოყოფის მოსპობა.

აჟიტაცია — აგზნება, შფოთვა, მოუსვენრობა.

არაქნოიდიტი — ტვინის ქსელი-სებრი გარსის ანთება.

არგუმენტაცია — დასაბუთება.

არეფლექსია — რეფლექსების მოსპობა.

არითმომაზია — დათვლის აკეიატებული სურვილი. (სრულიად უმიზნოდ ითვლიან ფანჯრებს, აბრებს, წარწერებს, ასობებს, ფილაქნებს და მისთ.). დამახასიათებელია ფსიქასთენიისათვის.

არქაული აზროვნება — პრიმიტიული სტრუქტურა და შინაარსი აზროვნებისა.

ასემია — ხატვის უუნარობა.

ასთენია — სისუსტე, უღონოზა, იხმარება როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქიკური სისუსტის აღსანიშნავად.

ასთენიური — უარყოფითი ტონის ძლიერი გრძნობები: შიში, ელდა, ყოყმანი, სევდა, ბოლმა (ა. ზუ-რაბაშვილი).

ასთენიური აფექტი — იხ. ა ფ ე ქ ტ ი ა ს თ ე ნ ი უ რ ი.

ასთენიური განცდა — უარყოფითი განცდა (შიში, ელდა, სევდა, ყოყმანი და მისთ.).

ასთენიური კონსტიტუცია — ფიზიკური აგებულება, რომელსაც ახასიათებს სიგრძეში ზრდა და ვიწრო ღრუები (გრძელი კიდურები, გრძელი კისერი, ვიწრო გულის ყაფაზი, ვიწრო მუცლის ღრუ).

ასთენიური სინდრომი — იხ. სინდრომი ასთენიური.

ასთენიური ფსიქოპათია — იხ. ფსიქოპათია.

ასოციაცია — წარმოდგენათა შორის ისეთი კავშირი, როდესაც ერთი წარმოდგენა (ან აღქმა) უნებურად იწვევს მეორეს.

ასოციაციური აზნევა — იხ. ცნობიერების აზნევა.

ასოციაციური (სიტყვიერი) ექსპერიმენტი — კლინიკური ფსიქოლოგიური კვლევის მეთოდი, რომლის საშუალებით შესაძლებელი ხდება ავადმყოფის კომპლექსური განცდების გამოვლენა (ბლელიურ-იუნგის მეთოდიკა) და ამავე დროს თავის ტვინში არსებული შეკავების პროცესის სიღრმისა და დონის დადგენა (ივანოვ-სმოლენსკის, ა. ზურაბაშვილის მეთოდიკა).

ასტაზია — დგომის შეუძლებლობა, თუმცა კიდურებში მოძრაობის უნარი შენარჩუნებულია.

ასტაზია-აბაზია — სიარულისა და დგომის შეუძლებლობა (კიდურებში მოძრაობის უნარი შენარჩუნებულია). გვხვდება შუბლის წილის სიმსივნის დროს და ისტერიის შემთხვევაში.

ასტერეოგნოზია — იხ. აგნოზია ტაქტილური.

ასტროფობია — ელვისა და ჰექაქსონის ავადმყოფური შიში.

ატაქსია — მოძრაობათა კოორდინაციის მოშლა. გვხვდება თავისა და

ზურგის ტვინის ზოგიერთი დაავადების დროს (განსაკუთრებით ნათხემის ვესტიბულური აპარატისა და ზურგის ტვინის უკანა სვეტების დაზიანებისას).

ატაქსია ინტრაფსიქიკური — ფსიქიკურ ფუნქციათა შორის კოორდინაციის დარღვევა. ასოციაციური გზების სრული დაწყვეტა და გაფხვიერება. შიზოფრენიის ძირითადი სიმპტომია.

ატეტოზი — კუნთების უნებლიე, „ჭიხებრი“ შეკუმშვა (მეტწილად თითებისა).

ათიპური — ავადმყოფობის უჩვეულო ფორმა.

აურა — მოულოდნელი, წუთიერი დახშობა ცნობიერებისა შემდგომი ამნეზიით. ხშირად წინ უძღვის ეპილეფსიურ გულყრას.

აურა ემბოტატიური — აურა, რომელიც გამოიხატება შინაგანი ორგანოებიდან სხვადასხვა უსიამოვნო შეგრძნებით.

აურა მოტორული — მოძრაობის ნაირსხვაობა, წარმოებს ავტომატურად.

აუტიზმი — კარჩაკეტილი, დახშული, მოწყვეტილი გარემოს; ავადმყოფი ცხოვრობს მის მიერ შექმნილ არარეალურ სამყაროში.

აფაზია — მეტყველების მოშლა, რაც თავის ტვინის ორგანული დაზიანების მაჩვენებელია. ავადმყოფს დაკარგული აქვს სიტყვებისა და ფრაზების საშუალებით თავისა აზრის გამოთქმის უნარი.

აფაზია ამნეზიური — საგნების სახელწოდების დავიწყება. ავადმყოფი ცდილობს სახელწოდება შეცვალოს საგნის აღწერით. ხშირად დასაწყისი ასოების შეხსენება უადუ-

ლებს საგნის სახელწოდების გახსენებას.

აფექტი — ხანმოკლე და ძლიერი ემოცია (ემოციური მწვერვალად, ემოციური აფეთქება), რომელიც საესეებით იპყრობს პიროვნებას და შეიძლება ჩაადენინოს მისთვის უჩვეულო საქციელი. აფექტს ყოველთვის თან ახლავს გარკვეული ვეგეტატიური მოვლენები: სისხლის წნევის ზომატება, გულის ცემის აჩქარება, სახის გაწითლება ან გაფითრება, კანის ციფლიანობა და მისთ. იმეა მიხედვით, თუ რა სახისაა ემოცია, აფექტი სხვადასხვაგვარია.

აფექტი ასთენიური — ვითარდება ხანმოკლე და მძიმე უსიამოვნო ემოციის (მაგალითად, შიში, მწუხარება) შედეგად და გამოიხატება საერთო სისუსტეში, უმოქმედობაში.

აფექტ-ეპილეფსია — ეპილეფსიის ფორმული გულყრების განვითარება ძლიერი აფექტური მდგომარეობის დროს. სიმპტომური ეპილეფსიის ერთ-ერთი სახეა. ახასიათებთ აკუნებად ფსიქოპათებს.

აფექტი პათოლოგიური — ვითარდება გამღიზიანებელთან არააღდეკატურად. ახასიათებს ცნობიერების შეცვლა და აგრესიული მოქმედებანი. ხშირად ა. პ. მთავრდება ძილით, ჩადენილი საქციელის ამნეზიით. პათოლოგიური აფექტი ხანმოკლე ფსიქოზად ითვლება.

აფექტი სთენიური — ხანმოკლე, ძლიერი, სასიამოვნო ემოცია (მაგალითად, სიხარული, ექსტაზი). გამოიხატება აქტიურ, ენერგიულ რეაქციებში.

აფექტი ფიზიოლოგიური — ვითარდება გარკვეული გაღიზიანების პასუხად. ცნობიერება არ იცვლება.

მოგონება ჩადენილ მოქმედებაზე შენახულია.

აფექტი შერეული — იწვევს შერეული ემოცია (მოლოდინი, რისხვა).

აფექტოგენური — მძიმე ემოციური დაძაბულობის შედეგად წარმოშობილი დაავადება (ფსიქოგენური, რეაქტიული).

აფექტური სიცარიელე — ინტერესების უქონლობა.

აფონია — ხმის დაკარგვა, ვითარდება ხმოვანი იოგების ფუნქციის შროშის შედეგად (ბუღბარული და ფსევდობუღბარული დამბლის შემთხვევაში).

აფროდიზია — გაძლიერებული სექსუალური მიზიდულობა.

აფსიტირია — მეტყველების უნარის დაკარგვა აღელვებასთან დაკავშირებით. ვითარდება უეცრად, ხანმოკლეა. წარმოადგენს ისტერიის სიმპტომს.

აქსიოკინეზია — მოძრაობათა სიღარიბე.

აქტიური — მოქმედი, საქმიანი.

ალქმა — რთული ინტელექტუალური აქტი. ადამიანი ალქმას ახდენს არა პასიურად, მექანიკურად, ფორტიგრაფიული სიზუსტით, არამედ, შეგნებულად, ამორჩევით, თანახმად პირადი განწყობისა და ინტერესისა. ალქმა იმდენიაირია, რამდენი გრძნობის ორგანოც არსებობს (მხედველობის, სმენის, ყნოსვის, გემოვნების, შეხების).

ალქმის გაუყუღმართება — იხ. ილუზია, პალუცინაცია, ფსევდოპალუცინაცია.

აცეფალია — უთავო ნაყოფი (სიმანინჯე).

ბ

ბაზოფოზია — სიარულისა და ფეხზე დგომის შიში.

ბალისტოფოზია — ცეცხლსასროლი იარაღის შიში.

ბარაფოზია — სიმაღლის აკეცებული შიში.

ბარესთეზია — ზეწოლის შეგრძნება.

ბარიგლოსია — სიტყვის გამოთქმის გაძნელება.

ბარითიზია — ცუდი გუნებ-განწყობა.

ბარილალია — შეუჩერებელი ლაპარაკი, მეტყველებითი აგზნება.

ბატარიზმი — ჩქარი მეტყველებით გამოწვეული ენაბლუობა. მეტყველებითი აპარატის (ყუნთების) ფუნქციის დარღვევის გამო საჭირო ნდება უადგილოდ შესვენება, ამოსუნთქვა.

ბატოფოზია — სიღრმის, სიმაღლის აკეცებული შიში.

ბელაში—1537 წ. ლონდონში დაარსებული ფსიქიატრიული საავადმყოფო, სადაც ადამიანურ მოვლაპატრონობას მოკლებული ავადმყოფები გალიაში ჰყავდათ გამომწყვდეული, სანახაობად გამოყენებული. მიმართავდნენ მთელ რიგ შემოპყველ საშუალებებს (ეს ტერმინი დღეს ხმარებაშია როგორც უწყესრიგობის სინონიმი).

ბერნშტეინის მეთოდი — შეცულების ფუნქციის გამოკვლევის ექსპერიმენტულ-ფსიქოლოგიური მეთოდი.

ბინეს მეთოდი — ყურადღების გამოკვლევის ერთ-ერთი მეთოდი. რაც შეფერადებულ-შეუფერადებელ

წერტილთა დათვლასა და სწორ განლაგებაში მდგომარეობს.

ბიოლოგიზაცია — სოციალური მოვლენების ახსნა ბიოლოგიური ფაქტორებით. საუკეთესო მაგალითია იტალიელი მკვლევარის ლომბროზოს მოძღვრება თანდაყოლილ ბოროტმოქმედებაზე (იხ. ლომბროზოს თეორია).

ბიოპათოგრაფია — ავადმყოფის ბიოგრაფიული ცნობების ანალიზი მისი პიროვნების დადგენის მიზნით.

ბიოსტიმულატორები — ორგანული ბუნების სამკურნალო საშუალება, რომელიც ხელს უწყობს ორგანიზმის დაცვითი ფუნქციის აქტივაციას (მაგალითად, ფიბსი, ალოე და მისთ.).

ბისექსუალიზმი — სქესობრივი ლტოლვა როგორც ქალის, ისე მამაკაცისადმი.

ბლუფაროპტოზი — ზემო ქუთუთოს დაშვება, მოღუნება. გვხვდება ისტერიის დროს.

ბოდვა — ავადმყოფური, მცდარი მსჯელობა, რომლის გადაჯერება არ ხერხდება. ითვლება ფსიქიკური დაავადების ერთ-ერთ არსებით სიმპტომად.

ბოდვა აბსურდული — ჭკუასუსტური ბოდვა. გვხვდება შიზოფრენიის შორსწასულ სტადიაში და ორგანული ფსიქოზის დროს (მოზუცებულობის, ათეროსკლეროზული ფსიქოზისა და პროგრესული დამბლისას).

ბოდვა ავტოფსიქიური — ბოდვის შინაარსი ეხება მხოლოდ ავადმყოფს, არ ვრცელდება გარშემო მყოფ პირებზე (თვითდამცირების,

თვითბრალდების, თვითგანდიდების ბოდვები). დამახასიათებელია მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზისათვის.

ბოდვა აღმოფხვრისი — ბოდვით მსჯელობაში ყოველთვის იგულისხმება მეორე პირი, რომელიც გარედან მოქმედებს ავადმყოფზე (მოწამელის, დევნის, ფიზიკური ზემოქმედების ბოდვა). დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოდვა აღმოჩენისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ გააკეთა საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი აღმოჩენა მეცნიერების ან ტექნიკის დარგში. ატარებს სისტემურ ხასიათს და მსჯელობაში ჩანს აბსურდული ელემენტები.

ბოდვა განსაკუთრებული მნიშვნელობისა — დამოკიდებულების ბოდვის მაგვარია. ირგვლივ არსებული ყოველდღიური ცვლილებები სულ სხვა, გაუგებარი მნიშვნელობისაა ავადმყოფისათვის.

ბოდვა გასაგები — ბოდვის შინაარსი უშუალოდ დაკავშირებულია ავადმყოფის პიროვნებასთან და სიტუაციასთან, რომელიც წინ უძღოდა დაავადების განვითარებას. დამახასიათებელია რეაქტიული ფსიქოზისათვის.

ბოდვა გაჭურდვისა — იხ. ბოდვა ზარალისა.

ბოდვა დამოკიდებულებისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მის ირგვლივ მყოფთ მასთან გარკვეული დამოკიდებულება აქვთ (ყოველთვის უარყოფითი). მოწამელის, დევნის, ზემოქმედების ბოდვა დამოკიდებულების ბოდვის ცალკეული სახეებია. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოდვა დანაკლისისა — იხ. ბოდვა ზარალისა.

ბოდვა დევნისა (პერსეკუტორული) — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მას დევნის ერთი ან რამდენიმე პირი, ან მთელი ორგანიზაცია. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოდვა დეპრესიული — თვითდამცირების, თვითბრალდების, ნიპილისტური, ჰიპოქონდრიული ბოდვა. ვითარდება დეპრესიული გუნებ-განწყობის ფონზე, გვხვდება მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის დეპრესიულ ფაზაში. ხშირია და თითქმის სპეციფიკური ინვოლუციური ფსიქოზისათვის.

ბოდვა ეროტიკული — იხ. ბოდვა სიყვარულისა.

ბოდვა ექსპანსიური — თვითგანდიდების, აღმოჩენის, სიმდიდრის, სიყვარულის ბოდვა. ვითარდება აწეული გუნებ-განწყობის ფონზე. გვხვდება მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მანიაკურ ფაზაში, პარაფრენიის და პროგრესიული დამბლის დროს.

ბოდვა ექვიანობისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მეუღლე ღალატობს, ამას ამჩნევს მიხვრა-მოხვრაში, გამომეტყველებაში. ყოველ წერილმანს განიხილავს როგორც ღალატს.

ბოდვა ზარალისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მასთან ახლოს მყოფნი (ოჯახის წევრები, მეზობლები) მატერიალურ ზიანს აყენებენ: ძარცვავენ, ავიწროებენ. გვხვდება ინვოლუციური ფსიქოზის და მოგვიანებულ ასაკში განვითარებული შიზოფრენიის დროს.

ბოდვა ზემოქმედებისა — ავადმყოფი განიცდის ფიზიკურ ზემოქმედ-

დებას თავის სხეულზე. დარწმუნებულია, რომ ვიღაც უჩინარი პირი შორიდან მასზე რაღაც ძალებით მოქმედებს და ზიანს აყენებს. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოდვა თეომაწიური — რელიგიური შინაარსის ბოდვა.

ბოდვა თვითბრალდებისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ ჩაიდინა დანაშაული, რისთვისაც მოითხოვს სათანადო სასჯელს. გვხვდება ენდოგენური დეპრესიის დროს.

ბოდვა თვითგანდიდებისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ დიდი დამსახურება აქვს საზოგადოების წინაშე, დაჟილდობებულია დადებითი თვისებებით როგორც ფიზიკურად (ყველაზე ლამაზია, ღონიერია), ისე მორალურად და მატერიალურად. მოითხოვს თავისი ღირსებების დაფასებას და აღიარებას. გვხვდება ორგანული ფსიქოზის დროს. კრიტიკის სრული მოსპობისა და კეუასუსტობის მაჩვენებელია.

ბოდვა თვითდამცირებისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ ყველაზე დაბალი და უღირსი პიროვნებაა როგორც ფიზიკურად, ისე მორალურად. გვხვდება ენდოგენური დეპრესიის დროს.

ბოდვა ინტერპრეტაციისა — არსებული ფაქტების, რეალური სინამდვილის და მოვლენების ბოდვითი ახსნა (დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის).

ბოდვა იპოქონდრიული — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ დაავადებულია მძიმე სომატური სნეულებით.

ბოდვა კატათიმური — წარმოშობა გარკვეული მძიმე ემოციური განცდის შედეგად.

ბოდვა კატასთეზური — შინაგანი ორგანოებიდან წარმოშობილი, ბოდვითად გადამუშავებული ფიზიკური შეგრძნებები.

ბოდვა კოლფსისა — მწვავე ინფექციური ფსიქოზის დროს, ტემპერატურის კრიტიკული დაცემის პერიოდში განვითარებული დელირიუმი.

ბოდვა კოტარისა (ავტორმა 1880 წელს აღწერა) — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ შინაგანი ორგანოები აღარ აქვს, უკვე მკვდარია, ლეშია. თან ერთვის თვითდამცირების, გაძარცვის იდეები. ხშირია პრესენილური ფსიქოზის, უფრო იშვითად შიზოფრენიის დროს.

ბოდვა მეგალომაწიური — იხ. ბოდვა თვითგანდიდებისა.

ბოდვა მეორადი (ტერმინი იასპერსის) — პირველადი ბოდვისაგან განსხვავებით იქმნება გარკვეული განცდების საფუძველზე.

ბოდვა მეტაბოლური — ობიექტური სინამდვილე ყალბად, გამოცეილიად ეჩვენებათ (საკუთარი გვარი და სახელიც). გვხვდება შიზოფრენიის დროს.

ბოდვა მეტამორფოზისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ გადაიქცა რომელიმე ცხოველად ან უსულო საგნად, დაკარგა თავისი პიროვნება. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის (სინონიმებია გალვანთროპია, კინანთროპია).

ბოდვა მიკრომაწილი — დაპატარავებულად, დამცირებულად ეჩვენება სხეული, ტანის ყველა ზომა; დამოკლდა, ჩხირივით იქცა.

ბოდვა მოდავეობის ანუ კვერულანტური — გაუთავებელი დავა და უსაფუძვლო ავადმყოფური ჩივილი.

ბოდვა მონოთემატური — ბოდ-

ვის შინაარსი მხოლოდ ერთ თემაზეა შეყვანილი, სხვა შინაარსზე ან სხვა პირზე გაერცელების ტენდენცია არა აქვს. ახასიათებს სისტემატურობა და ყოველი მოვლენის ბოლევითი ინტერპრეტირება.

ბოლღა მოწამელისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ წაშლავენ საქმლით, პაერით ან სხვა საშუალებით. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოლღა ნიშილისტური — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ არაღერი და არავინ არ არსებობს, ყველაფერი გაქრა, ირგვლივ სიკვარილეა, როგორც პიროვნება არ არსებობს, შინაგანი ორგანოები არა აქვს (კოტარის ბოლვის ძირითადი სახეა).

ბოლღა ორეულისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია იმაში, რომ არსებობს აბსოლუტურად მისი მსგავსი ანუ ორეული როგორც გარეგნული, ისე შინაგანი თვისებებით.

ბოლღა პარანოიული — უსისტემო ბოლღა (განსხვავებით პარანოიული ბოლვისაგან), შინაარსი ხშირად მოწამელის, დევნის, ფიზიკური ზემოქმედებისაა. გვხვდება შიზოფრენიის ბოლევითი ფორმის შემთხვევაში.

ბოლღა პარანოიული — ბოლღა, რომელიც იქმნება არსებული ფაქტებისა და მოვლენების ბოლევითი ინტერპრეტაციით, სისტემურ ხასიათს ატარებს (განსხვავებით პარანოიული ბოლვისაგან). პარანოიულ ბოლვას ახასიათებს ექვიანობა, მოღავეობა. გვხვდება პარანოიის დროს და შიზოფრენიის ბოლევითი ფორმის დაწყებით სტადიაში.

ბოლღა პირველადი — იქმნება ყოველგვარი მიზეზის გარეშე. მისი

დაშლა და დაყვანა ელემენტებზე არ ხერხდება (განსხვავებით მეორადი ბოლვისაგან), ფსიქოლოგიურად გაუგებარია. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოლღა რეზიდუალური — მწვავე ფსიქოზის ჩაქრობის შემდეგ შემორჩენილი ბოლევითი აზრები. ფსიქოზის სიმპტომები ჩამქალაია (გვხვდებით ინფექციურ-ინტოქსიკაციური ფსიქოზის ან ეპილეფსიური ფსიქოზის შემთხვევაში).

ბოლღა რეტროაქტიური — წარსული ცხოვრების ბოლევითი აღქმა (ბოლევითი აზრების ჩაქსოვით დამახასიათებელია).

ბოლღა სენზიტიური — დამოკიდებულების, დევნის, ზემოქმედების ბოლევითი აზრები. უფრო ხშირად უეცარიდებთ გრძნობამოქარბებულ პირებს, როგორც საკუთარი ექვემდებარება ავადმყოფური გადამუშავება.

ბოლღა სენსორული — ხატოვანი ბოლღა, ვითარდება პალუცინაციების შედეგად. დამახასიათებელია პარანოიული სინდრომისათვის.

ბოლღა სიმდიდრისა — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ უთვალავი სიმდიდრის მფლობელია, ქონების დიდ ნაწილს პირდება ყველას. მაჩვენებელია ქეუასუსტობის. დამახასიათებელია პროგრესიული დამბლისათვის.

ბოლღა სისტემური — ბოლევითი აზრები მოყვანილია ერთ სისტემაში. პარანოიას ძირითადი სიმპტომი.

ბოლღა სიყვარულისა — ავადმყოფს ეჩვენება, რომ საწინააღმდეგო სქესის პირს ძალიან უყვარს, აქტიურობს, ესწრაფება მასთან შეხვედრას. დამახასიათებელია შიზოფრენიისა და ინვოლუციური ფსიქოზისათვის.

ბოდვა სომატურ-ფსიქიკური — ბოდვის შინაარსი ეხება მხოლოდ ავადმყოფის ფიზიკურ მდგომარეობას და არ ვრცელდება გარემოზე.

ბოდვა უსისტემო — ბოდვით აზრებს შორის არავითარი კავშირი არ არის. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ბოდვა ფიზიკური ზემოქმედებისა — დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის. ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მასზე ფიზიკურ ზეგავლენას ახდენენ სხვადასხვა მეთოდით (ელექტრონით, რენტგენის სხივებით, პიპსონით და მისთ.).

ბოდვა ცოდვიანობისა — რელიგიური შინაარსის ბოდვა (თვითბრალდების ბოდვის სახეთაგანი): ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ მს. ცოდა და ჯოჯოხეთში წამება მოეწოდის (დღეისათვის მსგავსი შინაარსის ბოდვები შემცირებულია).

ბოდვა ზატოვანი — ბოდვის შინაარსი მძაფრ, დასურათებულ ხასიათს იღებს. გვხვდება მწვავე ფსიქოზის დროს.

ბოდვა მოლოტიმური — მეორავად განვითარებული ბოდვა მძაფრ ექსტრემ მდგომარეობასთან დაკავშირებით (მაგალითად, დეპრესიული შინაარსის ბოდვა ევზოგენური დეპრესიის დროს).

ბოდვითი აზნევა — ცნობიერების აზნევის ერთ-ერთი სახე, გარემოს დრემა ბოდვის შინაარსის შესაბამისად.

ბოდვითი განწყობა — ბოდვა, რომელიც ჯერ არ არის ჩამოყალიბებული გარკვეული მსჯელობის სახით. ატარებს ზოგად, დიფუზურ ხასიათს. გამოიხატება მოგონებების შეცვლილი წარმოსახვით.

ბოდვითი ფორმა შიზოფრენიისა — შიზოფრენიის პარანოიდული ფორმა, რომლის წამყვან ფსიქოპათოლოგიურ სურათს ბოდვითი აზრები წარმოადგენს.

ბოდვის კრისტალიზაცია — ბოდვითი შინაარსის დაწვეწვა, ჩამოყალიბება (ტერმინი შემოიღო ი. ბალინსკიმ).

ბოტულიზმი — მწვავე ინფექციური დაავადება, რომელიც იწვევს ნერვულ-ფსიქიკური მოქმედების მოშლას (საერთო სისუსტე, აღინაშნა, თავბრუ, ნერვული სისტემის ორგანული მოშლის ნიშნები, ფტოზი, სტრაბიზმი, ამავროზი, მძიმე შემთხვევაში ცნობიერების დაკარგვა ღრმა კომურ მდგომარეობამდე).

ბრადიზაზია — სიარულის შენელება, მოღუწება.

ბრადიკინეზია — მოძრაობის შენელება.

ბრადილალია (ბრადილოგია) — მეტყველების გაძნელება.

ბრადიპრაქსია — მოტორული აქტის, მოქმედების შენელება.

ბრადიფაზია — იხ. ბ რ ა დ ი ლ ა ლ ი ა.

ბრადიურენია — ფსიქიკური პროცესების საერთო შენელება.

ბრადიზმი (შოტლანდიელი ექიმი ჯეიმს ბრაიდი) — ჰიპნოტიზმის ერთ-ერთი სახელწოდება.

ბრაქიზაზია — მოკლე ნაბიჯებით, ააუბედავი სიარული (მოხუცთა სიარული).

ბრომიდროზი — მყარალი სუნის ოფლი.

ბრომიზმი — ორგანიზმის მოშხამება ბრომის პრეპარატების ხანგრძლივად მიღების შედეგად. ახასიათებს ძილის მოშლა, დერმატიტი,

ექ-ნაწლავის ფუნქციის მოშლა, აპათია (მძიმე შემთხვევაში შეიძლება განვითარდეს ფსიქოზი).

ბრონტოფობია — ქექა-ქუნლის ავადმყოფური შიში (იხ. ა ს ტ რ ო ფ ო ბ ი ა):

ბრუტალური — ტლანქი, უხეში.

ბულბოკამკინა — ალკალოიდი,

ორგანიზმში მისი შეყვანა (0,1—0,2) იწვევს კატატონურ სიმპტომს.

ბულიმია — ქამისადმი კარბი მიღრეკილება, გაუმადლობა.

ბურღონის მეთოდი — ყურადღების ფუნქციის გამოკვლევის ერთ-ერთი ფსიქოლოგიური ექსპერიმენტო-

ბ

გაბრუება — ცნობიერების პირველადი აშლა. ფსიქიკური პროცესები ძლიერ დაკნინებულია. ჩვეულებრივი გამღიზიანებელი ვერ აღწევს ცნობიერებამდე, რის გამოც ავადმყოფი დეზორიენტირებულია გარემოში, დროსა და თავის საკუთარ მდგომარეობაში. გაბრუებას საფუძვლად უდევს შეკავება თავის ტვინის ქერქში. გვხვდება ეგზოგენური ფსიქოზის დროს.

გათანაბრების ფაზა — იხ. ფ ა ზ უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა.

გალენთროპია — ზოონთროპიის ერთ-ერთი ფორმა, ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ კატად გადაიქცა.

გალეროპია — მხედველობითი აღქმის თავისებური მოშლა; როდესაც საგნები ძლიერ განათებულად აღიქმება (უფრო ხშირად გვხვდება ნახშირორჟანგით მოწამვლის დროს).

გალოური ფორმა — პროგრესიული დამბლის ყველაზე ავთვისებიანი კლინიკური ფორმა. სწრაფად მიმდინარეობს და მალე ვითარდება ქუთასუსტობა.

გამბრინიზმი — ლუდის ქრონიკულად მიღების შედეგად განვითარებული ნარკომანია. კლინიკური გამო-

ხატულება ქრონიკული ალკოჰოლიზმის ანალოგიურია.

გამოშანია — იხ. ს ა ტ ი რ ი ა ზ ი.

გამოსავალი მდგომარეობა — პროგრესულად მავალი ფსიქიკური დაავადების შორსწასული, ფინალური ეტაპი. ხასიათდება პიროვნების დეფექტით.

განსაკუთრებული მდგომარეობა (ტერმინი ძირითადად იხმარება სასმართლო ფსიქიატრიაში) — ცნობიერების შეცვლა, რომელიც იწვევება მწვავედ, უეცრად, მიმდინარეობს ხანმოკლედ, ხშირად ავზნებით. მდგომარეობიდან გამოსვლა ხდება ამნეზიით. განსაკუთრებულ მდგომარეობაში იგულისხმება პათოლოგიური აფექტი, პათოლოგიური თრობა, ბინდისებური მდგომარეობა (იმ შემთხვევაში, თუ ის არ არის ეპილეფსიის მიმდინარეობაში განვითარებული ეკვივალენტური მდგომარეობა და მოკლე გადანაცვლების რეაქცია).

განწყობა (დ. უზნაძის ფსიქოლოგიური თეორია) — ინდივიდის ის მთლიან-პიროვნული მდგომარეობა, რომელიც განპირობებულია სუბიექტური მოთხოვნილებითა და ობიექტური სიტუაციით. მოცემული

თეორიის თანახმად ყოველი ფსიქიკური მოვლენა განწყობის რეალიზაციას წარმოადგენს. მთლიანი პიროვნული მდგომარეობა სუბიექტში მოთხოვნილებისა და ობიექტური სიტუაციის ზეგავლენით ჩნდება. გ. გაბომუშაებისათვის სამი პირობაა აუცილებელი: სუბიექტი, მოთხოვნილება, სიტუაცია.

გაბიური რეაქცია — ჩაქიდებას, ჩაბლაქების რეაქცია.

გარდენალიზმი — ქრონიკული მოწამელა ლუმიწალით. კლინიკური ნიშნები: თავბრუ, სიმთვრალის გრძნობა, გულისრევა, მძიმე შემთხვევაში გამოხატულია ვესტაბულოპათია.

გასაგები კავშირები — ფსიქოზის შინაარსსა (მაგალითად, ბოდვის შინაარსი) და ფსიქიკურ ტრავმას შორის არსებული კავშირი, რაც ფსიქიკური დაავადების რეაქტიულ-ფსიქოგენური ბუნების მაჩვენებელია ე' გამოთქმა დიაგნოსტიკური მნიშვნელობისაა.

გატიზმი — უსუფთაობა, პირადი ჰიგიენის დაუცველობა.

გაფლგეზია — კანზე საგნის ოდნავი შეხებით ტკივილის შეგრძნება. ექსტეზა ისტერიის შემთხვევაში.

გაფტოდისფორია — უსიამოვნო შეგრძნება საგნის შეხებისას.

გებოიდი — ფსიქოპათი ზნეობრივად მიუღებელი ქცევებით

გედონალგია — შერეული გრძნობების განცდა ერთდროულად (მაყოფილებისა და დაუქმაყოფილებლობის)

გედონიზმი — უჩვეულო ლტოლვა განცხრომისადმი (მანიაკური მდგომარეობის დროს გვხვდება).

გენეალოგია — შთამომავლობის

აღწერილობა. ნათესაური კავშირის შესწავლა-გამორკვევა.

გენერალიზაცია, ანუ ბოდვის დიფუზია — ბოდვის შინაარსის გაფართოება, გავრცელება. დამახასიათებელია შიზოფრენიული ბოდვისათვის.

გენი — მეგვიდრობითი თვისებების მატარებელი მატერიალური ერთეული.

გენოტიპი — ორგანიზმის თვისებები, რომლებიც თანდაყოლილია და მეგვიდრობით მიღებული.

გენოტიპური — მეგვიდრობით გადმოცემული თვისებები (ვანსხეულებით ფენოტიპური სიგანე, რაც ნიშნავს ინდივიდუუმის განვითარების მანძილზე შეძენილ თვისებებს).

გეოფაგია — ავადმყოფური ლტოლვა მიწის ქამისადმი.

გერონტოფილია — სექსუალური მიდრეკილება ხნოერი პირებისადმი.

გერონტოფობია — სიბერის აკეთებუი შიში.

გილოფაგია — შუშის ქამა.

გიგანტიზმი — სხეულის ნაწილებს პროპორციულ ნორმასზე მეტი გაზრდა-გადიდება, განსაკუთრებული ზრდა სიმალლეში (მაშაკაცები — 2 მ, ქალი — 1,8 მ). ტვინის დანამატის პიპერფუნქციის მაჩვენებელია.

გიერომაზია — იხ. ეითემოგანია.

გინეკომასტია — მაშაკაცის სარქვევ ჯირკელის უზომო განვითარება.

გინეკოფილია — ჰომოსექსუალიზმის ერთ-ერთი სახე, ქალში აღძრული სექსუალური მიდრეკილება ხანში შესული ქალისადმი.

გინეკოფობია — აკეთებუი შიში ქალისადმი.

გიფედონია — სასიამოვნო გან-

ედის შეგარნების მოსპობა ან დაქვეითება.

გიფსოფობია — ის. აკროფობია.

გლობალური — ანუ დიფუზური კუასუსტობა, როდესაც ინტელექტუალური ფუნქციების დაქვეითებასთან ერთად ზიანდება პიროვნების ძირითადი ბირთვი. დამახასიათებელია მოზუცებულობის ფსიქოზისა და პროგრესიული პარალიზისათვის.

გლოსოლალია — ბგერების გაუგებარი, უზარო დაკავშირება.

გლოსოლღეგია — ენის სრული უმოძრაობა.

გონაკრატია — სქესობრივი უძლურება.

გრანშალი — დიდი ეპილეფსიური (კრუნჩხვითი) გულყრა.

გრაოფილია — იგივეა, რაც გინეოფილია.

გრაფოლოგია — ხელწერის შემსწავლელი მეცნიერება (ფსიქიატრიის სინამდვილეში ხელწერის შესწავლას ასოციაციური პროცესისა და ფსიქოპათოლოგიური მოშლის დასადგენად მიმართავენ).

გრაფომანია — საკუთარი აზრების წერილობით გამოხატვის დაუძლეველი ლტოლვა.

გრაფოსპაზმი — წერის სპაზმი, თავისებური მოტორული მოშლილობა, რომელიც ვითარდება წერის

დროს, მაშინ, როდესაც სხვა ყოველგვარი მოძრაობა ხელებით სრულიად თავისუფლად სრულდება.

გრაფოფობია — წერისადმი აკეიატებული შიში. ავადმყოფს შიშს გერის ფანქრის, კალმისტრის ხელში ალბა.

გრაფიის დაკარგვა (კრებელინი) — პარმონიული მოძრაობის უნარის დაკარგვა. გვხვდება შიზოფრენიის დროს.

გრეტერის ფორმა — შიზოფრენიის ალკოპოლური საწყისი.

გრიპი — ვირუსული დაავადება (ფრანგული სიტყვაა, შეჭვარებას, გააწვრას ნიშნავს), ახასიათებს სწრაფი ეპიდემიური გავრცელება. კლინიკურ სურათში ფსიქიკური სფეროს მხრივ ხშირია ჩვეულებრივი ასთენია (უფრო ხშირია ასთენიურ-დეპრესიული სინდრომი) და ცნობიერების დაბნევა. განსაკუთრებით მძიმე დელირიოზულ — ამენიური სურათი გვხვდება გრიპის ენცეფალური ფორმის დროს. ინფექციური შემდგომი ასთენია ზოგ შემთხვევაში გახანგრძლივებულ დეპრესიული აპოქონდრიულ ელფერს იღებს.

გრძნობა — ხულიერი მოძრაობები, რომელიც სხვა სულიერ პროცესებსა და შინაარსზე დაუყვანად, დამოუკიდებელ, სპეციფიკურ და შემოფარგულ განცდას წარმოადგენს.

დ

დაავადება ბაზედოვის — დაკავშირებული ფარისებრი ჯირკვლის ჰიპერფუნქციასთან (სინონიმი თირეოტოქსიკოზი, ჰიპერთირეოზი). ახასიათებს ადვილად აგზნებადობა, გუნებ-

განწყობის ცვალებადობა (უფრო ხშირად დეპრესიული, იშვიათად მანიაკური), ადვილად დაქანცვა, ძილის მოშლა და მთელი რიგი ნევროლოგიური ნიშნები.

დაავადება ბეტტერევის — მიმე ნერვული პროგრესიული დამბლა (გამოიხატება ხერხემლის გაშეშებით, გამრუდებით).

დაავადება ბლეილერის — იხ. შიზოფრენია.

დაავადება ეგზოგენური — გარეგანი მიზეზით განპირობებული დაავადება (განსხვავებით ენდოგენურისაგან). ინფექციის, ინტოქსიკაციის, ფსიქიკური ტრავმის შედეგად განვითარებული ფსიქოზი.

დაავადება ეკონომოსი — იხ. ენცეფალიტი ეპიდემიური.

დაავადება ინტერმისიული — დაავადება, რომელსაც შეტევათა შორის ნათელი შუალედი ახასიათებს.

დაავადება ლისაურის — პროგრესიული დამბლის ატიპური ფორმა. დამახასიათებელია კეროვანი, ორგანული სიმპტომები.

დაავადება მონოსიმპტომური — დაავადება, რომელიც მხოლოდ ერთი პათოლოგიური სიმპტომით ვლინდება.

დაავადება პროგრადიენტული (ანუ პროცესუალური) — დაავადება, რომელსაც ახასიათებს პროგრესიული მიმდინარეობა (მაგალითად, შიზოფრენია, პროგრესიული დამბლა).

დაავადება რემისიული — დაავადება, რომელიც რემისიით მიმდინარეობს (დროებით შეჩერებით).

დაავადება ფსიქოგენური — ფსიქიკური დაავადება, რომელიც მიმე განცდის შედეგად ვითარდება (ნევროზები და რეაქტიული ფსიქოზები). უფრო ხშირად ავადდებიან ნაკლები ამტანობის პირნი.

დაავადება ფუნქციური — დაავადება, რომელსაც საფუძვლად უდევს

არა ორგანული, არამედ დროებითი ნეაროდინამიკური მოშლა (ნევროზები, ფსიქოგენური რეაქციები).

დელტონიზმი — თანდაყოლილი სიბრმავე ფერების მიმართ — მწვანეს ხედვას წითლად, წითელს მწვანედ. (იხ. დეიტერანოპია და პროტანოპია).

დამბლა — ნებისმიერი აქტიური მოძრაობის გამოვარდნა, რომელიც ვითარდება მოძრაობის ცენტრის ან კორტიკომესკულარული გზების დაზიანებისას: მონოპლეგია — ერთი კიდურის დამბლა; პარაპლეგია — ორივე ზედა ან ორივე ქვედა კიდურის დამბლა; ტეტრაპლეგია — ორივე ზედა და ორივე ქვედა კიდურის დამბლა (გვხვდება ისტერიის დროს); ჰემიპლეგია — ნახევარი სხეულის დამბლა.

დამბლა ისტერიული — ფსიქოგენური წარმოშობის დამბლა. ახასიათებს მგრძნობელობის სხვადასხვა სახის მოშლილობა (ანესთეზია).

დამბლა ორგანული — ნებისმიერი, აქტიური მოძრაობის გამოვარდნა, რომელიც ვითარდება ნერვული სისტემის უზეში, სტრუქტურული დაზიანების შედეგად.

დამბლა პროგრესიული — ნერვული სისტემის პარენქიმული ლუესი. ვითარდება ლუესით დაავადების 10—15 წლის შემდეგ. დამახასიათებელია პროგრესიული მიმდინარეობა. კლინიკური გამოვლენა მდიდარია როგორც სომატურ-ნევროლოგიური ნიშნებით, ისე ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომებით. იწყება ნევრასთენიული ჩივილებით (ნევრასთენიის პერიოდი). ფსიქოზის გაშლილ სტადიაში ყურადღებას იპყრობს მეხსიერების დაქვეითება და ქუთასტურული შინა-

არსის ბოდვები (სიმდიდრის ბოდვა). ფსიქოზი იშლება აწეულ გუნება-განწყობის გაზერგებულ ფონზე, საბოლოოდ მთავრდება ღრმა კეუასუსტობით და ფიზიკური განლევით. მკურნალობა დაწყებით სტადიაში ეფექტურია, შორსწასულ პერიოდში პიროვნების აღდგენა არ ხერხდება.

ღამბლა ფუნქციური — ნებისმიერი, აქტიური მოძრაობის გამოვარდნა, რომლის დროსაც ნერვულ სისტემაში არ ხდება რაიმე უხეში, სტრუქტურული (ე. ი. ორგანული) ცვლილება. გვხვდება ისტერიის შემთხვევაში.

დაუნის ავადმყოფობა — მძიმე ენდოკრინული დაავადება. ახასიათებს თავისებური ფიზიკური ნიშნები და გონებრივი განუვითარებლობა — იდიოტია.

დაქტილაგია — ტკივილის შეგრძნება თითებში.

დაქტილოგია — მეტყველება თითების საშუალებით (ყრუ-მუნჯთა ენა).

დაქტიფაზია — იხ. დაქტილოგია.

დაცვითი შეკავება — იხ. ზეზღურბლოვანი შეკავება.

დებილი — გონებრივად ჩამორჩენილი, თანდაყოლილი კეუასუსტობის ანუ ოლიგოფრენიის ყველაზე მსუბუქი ფორმა.

დებიუტი — ავადმყოფობის დასაწყისი სტადია. ავადმყოფობის მაუწყებელი პირველი სიმპტომები.

დევენერაცია — გადაგვარება.

დეზინტეგრაცია — მთლიანი მოვლენის ან ფუნქციის დაშლა, დარღვევა. საწინააღმდეგო ინტეგრაციისა (იხ. ინტეგრაციია).

დეზინტოქსიკაციური თერაპია —

მკურნალობა, რომელიც მიზნად ისახავს ორგანიზმში არსებული მომწამვლელი ნივთიერებების (ტოქსინების) გამოყოფას (გაგირდით, ინსულინის მცირე დოზებით მკურნალობა, გლუკოზის ვენაში შეყვანა და სხვ.).

დეზორიენტაცია — როგორც გარე. სინამდვილეში (დროში, სივრცეში), ისე საკუთარ ვინაობაში ორიენტაციის, გარკვევის უნარის დაკარგვა. ფსიქიატრიაში იხმარება ცნობიერების პათოლოგიის მნიშვნელობით.

დეზორიენტაცია ავტოფსიქიკური — საკუთარ ვითარებაში გარკვევის უნარის მოშლა.

დეითეროსკოპია — მხედველობითი პალუცინაციები (თავის თავს ხედავს ორეულის მაგვარად).

დეიტერანოპია — თანდაყოლილი სიბრმავე მწვანე ფერისადმი (დალტონიზმის ერთ-ერთი სახეობა).

დელირანტი — თეთრი ცხელებით დაავადებული.

დელირიუმი — ცნობიერების აშლა. ცნობიერების პირველადი პათოლოგია. გაბრუებულ მდგომარეობაში მყოფი ვერ ერკვევა დროში, გარემოში. მოზღვაებულ, ხატოვნად წარმოსახულ მხედველობით პალუცინაციებს თან ახლავს წყვეტილი, შემძრწუნებელი. შინაარსის ბოლდითი აზრები (უფრო იშვიათია აღფრთოვანებული, აღტყინებული შინაარსის ბოლდითი აზრები). კლინიკურ სურათს გარკვეულ სახეს აძლევს დაავადების ეტიოლოგია, რომელიც მრავალგვარია: ალკოჰოლური (თეთრი ცხელება); ეპილეფსიური დ. დროს მოზღვაებულთა ფიზიკური განადგურების, დევნითი შინაარ-

სის ბოღვითი აზრები; ი ნ ი ც ი ა -
ლ უ რ ი (ინკუბაციური) — ინფექ-
ციური დაავადების გამოაშქარავე-
ბამდე განვითარებული დ.; დ. მაღალი
ტემპერატურისა და ტემპერატურას
დაცემის დროს (კოლაფსური, კრიზი-
სული); დ. პ რ ო ფ ე ს ი უ ლ ი —
ცნობიერება აშლილი, ავადმყოფი
ასრულებს მისი პროფესიისათვის
ჩვეულ მოძრაობებს; დ. ს ე ნ ი ლ უ -
რ ი (მოხუცებულობის) — ფსიქოზის
მძიმე ფორმა. მხედველობითი პა-
ლუტინაცია დამახასიათებელი არ
არის. ადგილი აქვს გარემოს ირა-
სწორ აღქმას, გაბრუნების უმძაფრეს
სახეს.

„დემლირუმ ტრემენსი“ — იხ.
თ ე თ . რ ი ც ხ ე ლ ე ბ ა .

დემენცია — ქუასუსტობა: ეი-
თარდება ორგანული ფსიქოზის
დროს (მოხუცებულობის ფსიქოზი,
სკლეროზული ფსიქოზი, პროგრესიუ-
ლი დამბლა).

დემენცია გლობალური (იგივე
ტოტალური) — ღრმა ქუასუსტობა
პიროვნების დეგრადაციით (დამას-
სიათებელია პროგრესიული დამბლი-
სა და მოხუცებულობის ქუასუს-
ტობისათვის).

დემენცია ლაკუნალური (ანუ
ნაწილობრივი) — ინტელექტის ფუნ-
ქციები, მეხსიერება, აზროვნება და-
კვეთებულია, მაგრამ პიროვნების
ბირთვი (მორალურ-სოციალური სა-
ხე) შედარებით შენახულია გლობა-
ლური დემენციისაგან განსხვავებით.
ორგანული ქუასუსტობის ერთ-ერთი
სინდრომია, გვხვდება სისხლძარ-
ღეოვანი პათოლოგიის დროს (პი-
პერტონიული, ათეროსკლეროზული
ქუასუსტობა).

დემენცია ორგანული (ინტელექ-

ტურ-მნესტიკური ტერმინი — ეი-
თარდება თავის ტვინის ორგანული
ლაზიანების შემთხვევაში. ხარისხის
მიხედვით ორგანული ქუასუსტობა
შეიძლება იყოს ნაწილობრივი და
სრული. ძირითადი მაჩვენებელია მე-
სიერების დაქვეითება (როგორც
ფიქსაციის, ისე წარსულში მომხდარ
ფაქტების აღდგენის მხრივ). აზ-
როვნება დაქვეითებულია. ემოციუ-
რად აგზნებულნი ადვილად გადა-
დიან აფექტში, იჩენენ უსულგულო-
ბას ახლობლების მიმართ.

დემენცია პრეკოკი — ანუ ნაად-
რევი ქუასუსტობა, კრეპელინის
მიერ მოწოდებული ტერმინი (იხ.
შ ი ზ ო ფ რ ე ნ ი ა).

დემენცია პროგრადიენტული —
ქუასუსტობის განვითარების შეუ-
ჩერებელი, აღმავალი ფორმა.

დემენცია სტაციონარული — ერთ
დონეზე შეჩერებული ქუასუსტობა
(არ მიდის აღდგენამდე და არც
პროგრესიულია).

დემენცია ფსევდოორგანული
(ტერმინი შემოიღო ვ. გილიაროვს-
კიმ) — დემენციის ტრანზიტორული
სახე. კლინიკური სურათი მოგვაგო-
ნებს ორგანულ ქუასუსტობას იმ გან-
სხვავებით, რომ აღდგენადია. აქვს
უკუგანვითარების შესაძლებლობა
(ე. ი. დროებით განვითარებული
ქუასუსტობა შესაძლებელია სრუ-
ლიად გაქრეს).

დემენციური აზნევა — იხ. ც ნ ლ -
ბ ი ე რ ე ბ ის ა ბ ნ ე ვ ა .

დემისია, დეპრესია — კავშირი,
ბოლმა, ნაღველი. ფსიქიკური ფუნქ-
ციების საერთო შენელება განვითარ-
ებული გარეშე მიზეზთან დაკავში-
რებით.

დემონომანია — სიმპტომური

ფსიქიატრიის დროინდელი, რელიგიური შინაარსის ტერმინია „ავი ძალების“, „ეშმაკეულ ძალთა“ შეპყრობის ბოღვა. შემჩნეულია ისტერიით, ეპილესიით დაავადებულებში.

დემონსტრაციული საქციოელი — ქცევა, რომელიც გამიზნულია ირგვლიემყოფთა ყურადღების მისაპყრობად. ახასიათებს ისტერიულ პიროვნებას.

დემერსონალიზაცია — საკუთარი პიროვნების, „მეს“ აღქმის დარღვევა. როგორც სხეული, ისე საკუთარი განცდები აღიქმება უცხო პირად, სხვისად. ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ შინაგანად დაიკალა, ემოციის მთელი შესაძლებლობა დახარჯა, დაყარეღდა. არ ძალუძს გრძნობების მობილზება. ახასიათებს სხვადასხვა სახის დემარსიულ მდგომარეობას.

დემარსია — დაწეული გუნებგანწყობა, დაღვრემილი, დაბეჩავებული, ყოველგვარ ინტერესს მოკლებული. დემარსია ვითარდება სხვადასხვა დაავადების პრემორბიდის, მორბიდის და პოსტმორბიდის შემთხვევაში. დ. წინ უძღვის შიში, რეალობის დაქვეითების გრძნობა (ქანე).

დემარსია აღინამიური — საერთო ასთენია, უღონობა, არავითარი სურვილები და მისწრაფებანი.

დემარსია ანესთეზიური (ფსიქიკური ანესთეზია) — აღექვატურემოციური რეაქციების მკვეთრი დაქვეითება.

დემარსია აფიტიური — მოტორული მოუსვენრობა, აგზნება, შფოთვა, წუხილი, დამახასიათებელია ინვოლუციური ფსიქოზისათვის (იხ. დ ე რ ე ს ი ა შ ფ ო თ ი ა ნ ი).

დემარსია დისფორიული — დაუ-

კმაყოფილებლობის და ნაღვლიანობის გრძნობა. ავადმყოფი მიდრეკილია მძვინეარებისა და აგრესიისადმი.

დემარსია ვიტალური (ანუ გუნებგანწყობის ენდოგენური დაქვეითება) — ვითარდება უმიზნზოდ, თანდათანობით ღრძავდება. მკაფიოდ გამოზატულია სხვა ფსიქიკური პროცესების — აზროვნების, მოქმედებისა და ინსტინქტების (ვანსაკუთრებით სიცოცხლის ინსტინქტის) შენელება. დამახასიათებელია მანიაკურ-დემარსიული ფსიქოზის დემარსიული ფაზისათვის.

დემარსია თვითბრალდების — ავადმყოფს უვითარდება თვითბრალდების ბოღვითი აზრები, რომ ჩაიღინა უმსგავსობა, ვერაგობა, შესცოლა და მისთ.

დემარსია ირონიული — რეალურად გამოზატული მძიმე დემარსიის მიუხედავად, ავადმყოფს სახეზე ღიმილი უკრთის.

დემარსია რეაქტიული (ანუ ფსიქოგენური) — დაწეული გუნებგანწყობა, მძიმე განცდა, უძილობა, მადის დაქვეითება. ვითარდება უსიამოვნებასთან დაკავშირებით. განცდათა სიმძიმე ინდივიდუალურია.

დემარსია სტუმოროზული — მაღიური შეკავება.

დემარსია შფოთიანი — მიმდინარეობს მოტორული მოუსვენრობით, შფოთით, წუხილით, თან სდევს მრავალგვარი უსიამოვნო შეგრძნება. დამახასიათებელია ინვოლუციური ფსიქოზის დემარსიული ანუ მეღანქოიური ფორმისათვის.

დემარსია ცრემლიანი — რეაქციაში ჰარბობს სუსტსულოვნება.

დემარსიული სინდრომი — აფექ-

ტური, იდეატორული და მოტორული შეკავება. ატარებს ვიტალურ ხასიათს. გაძნელებულია აზროვნების პროცესი. დამახასიათებელია გუნება-განწყობის დაქვეითება, უხალისობა, უსიამოვნო შებოქვის შეგრძნება გულის არეში. აეადმყოფები ლაპარაკობენ დაბალი ხმით, ჩვეულებრივ ვერ იტანენ ოხუნჯობას, იუმორს, მუსიკას, განვილ ცხოვრებას იგონებენ უმადურად (თითქოს ისე არ გაატარეს, როგორც ეკადრებოდათ). გვხვდება მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის, დეპრესიული ფაზის, ინვოლუციური მელანქოლიის, რეაქტიული დეპრესიის დროს.

დეპრესიული ფაზა — დეპრესიული მდგომარეობის პერიოდი-მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მიმდინარეობაში (იხ. მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზი):

დეპრესიულ-პარანოიდული სინდრომი — მწვავე ხასიათის დეპრესიული სურათია. დეპრესიული მდგომარეობა, გართულებული დამოკიდებულების შინაარსის (დევნის, მოწამელის, ზემოქმედების) ბოდიშით აზრებით. შეიძლება განვითარდეს ცნობიერების ონეიროიდული დაზიანება. გვხვდება ატიპურად მიმდინარე მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის დეპრესიული ფაზის დროს.

„დეპაიუ“ (უკვე ნანახი) — მესიერების გაუქმდმართების თავისებური ფორმა, როდესაც უცნობ აგანს ან მოვლენას განიცდის როგორც „უკვე ნანახს“.

დერეალიზაცია — გარემოწრე აღიქმება როგორც უცხო, ხელოვნურად შექმნილი, უფერული, შორეული. დარღვეულია თვით დროის ფაქტორი (ეჩვენებათ დროს სწრაფი ან

ნელი სელა). დ. ახასიათებს „უკვე ნანახის“ სიმპტომი (უცხო ადგილს აღიქვამენ როგორც ნანახს) და „ახლად ნასულის“ სიმპტომი (რამდენჯერმე ნანახი ადგილი მიაჩნიათ უცხოდ). საკუთარი მდგომარეობის შესახებ დაწვრილებით გვაწვდიან ცნობებს, უკვირთ, განიცდიან, რატომ შეიცვალა ყველაფერი მათ ირგვლივ.

დერმალია, დერმოლინია — ტიპილის შეგრძნება კანში (არა კანზე).

დერმოგრაფიზმი — კანის კაპილართა რეაქცია მექანიკურ გაღიზიანებაზე. დერმოგრაფიზმი შეიძლება იყოს შემდეგი სახის: წითელი დ. — გაღიზიანების შედეგად წარმოიქმნება წითელი ზოლი; თეთრი დ. — გაღიზიანების შედეგად წარმოიქმნება თეთრი ზოლი; ედემატოზური დ. — გაღიზიანების შედეგად წარმოიქმნება წითელი დერმოგრაფიზმი, რომელსაც თან ახლავს ამავე არის შემუშება. დერმოგრაფიზმი ევგეტატიური ნერვული სისტემის აგზნებადობის მაჩვენებელია. გვხვდება ნევროზის დროს.

დერმოლონია — იხ. დერმოგრაფიზმი.

დესტრუქციული პროცესი — დარღვევა, დაშლა.

დეტერმინიზმი — მოძღვრება ყველა მოვლენის აუცილებელი კავშირისა და მათი მიზეზობრივი განპირობებულობის შესახებ. დიალექტიკური მატერიალიზმის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპი (იდეალისტები დეტერმინიზმს უპირისპირებენ ინდეტერმინიზმს, უარყოფენ რ. მოვლენათა შორის მიზეზობრივ ურთიერთკავშირს).

დეტერმოაცია — ემოციური — მწვავე ფსიქიკური დაავადების შემ-

დევ დარჩენილი ემოციური ტონუსის დეფექტი.

დეფექტური მდგომარეობა — მძიმე, პროგრადიენტული ფსიქიკური დაავადების (შიზოფრენიის) საბოლოო, ანუ გამოსავალი, მდგომარეობა.

დეფორმაცია გუგებისა — თვალის გუგების ფორმის შეცვლა (სინონიმი დისფორია), დამახასიათებელია ნერვული სისტემის ლუესისათვის.

დიდაქტოგენია — ფსიქოგენიის ერთ-ერთი სახე. როდესაც ნევროზული მდგომარეობა ვითარდება რომელიმე ავადმყოფობის შესახებ მოსმენილი ლექციის ან პოპულარული ლიტერატურის წაითხვის შემდეგ (უფრო ხშირად გვხვდება აკვიატებული ნევროზის, ჰიპოქონდრიის სახით).

დიზართრია — მეტყველების მოშლა. გაძნელებულია სიტყვებში მარცვლების შეკავშირება, ცუდად გამოითქმის ცალკეული ბგერები, წარმოთქმული სიტყვა ძნელად გასაგებია (დამახასიათებელია პროგრესიული დამბლისათვის).

დიფსთეზია — მგრძნობელობის გაუქმდმარება, მავალითად, სითბო შეიგრძნობა როგორც ტკივილი.

დიეფალა — სიმანხის ერთ-ერთი სახე (ორთავიანი ნაყოფი).

დინოფობია — თავბრუს აკვიატებული შიში (იხ. ეერტიგოფობია).

დიპლოპია — მხედველობის დეფექტი, საგნის ორად დანახვა.

დისთიმია — ხანმოკლე შეტევის სახით განვითარებული გუნებ-განწყობის დაქვეითება.

დისიშულაცია — ავადმყოფური მდგომარეობის (ან რომელიმე სიმპ-

ტომის) დაფარვის სურვილი. ხშირია ბოდვის დისიშულაცია.

დისლალია — სიტყვის გამოთქმის გაძნელება.

დისლექსია — კითხვის გაძნელება.

დისლოგია — მეტყველების აბნევა (იხ. შიზოფრენია).

დისმეგალოფსია — საგნის გაუქმდმარებული ხედვა (ნახევრად გადიდებული, ნახევრად მომცრო, ხან მხოლოდ ცალმხრივ გადიდებული).

დისმენორეა — თვიურის რეგულარული ციკლის მოშლა. გვხვდება კლიმაქსის პერიოდში და ზოგიერთი ფსიქიკური დაავადების დროს (დიეცეფალური ფსიქოზი, შიზოფრენია).

დისმიზია — მიმიკური მოძრაობის მოშლა.

დისმორფოფობია — ფიზიკური სიმანხის, არასიმეტრიული აგებულების აკვიატებული შიში.

დისომნია — ძილის ფუნქციის გაუქმდმარება: დღისით ძილი და ღამე უძილობა (ახასიათებს ეპიდემიურ ენცეფალიტს და მოხუცებულობის ფსიქოზს).

დისოციაცია — დაშლა; დარღვევა.

დისპანსერი ფსიქონევროლოგიური — ფსიქონევროლოგიური დაზარების ძირითადი სახე. მისი ფუნქციები ძალიან ფართო და მრავალმხრივია (ფსიქოპათიკური, პროფილაქტიკური და სანიტარულ-განმანათლებელი მუშაობის ორგანიზაცია; ევალება ფსიქიატრიული, სამხედრო, შრომითი, სასამართლო-ფსიქიატრიული ექსპერტიზა). ფსიქონევროლოგიური დისპანსერიის ფუნქციაში შედის ფსიქიკურად დაავადებულთა დინამიკური აღრიცხვა და სტატისტიკური მო-

ნაცემების მეცნიერული ანალიზი, ფსიქიატრიული სტაციონარიდან გამოწერის შემდეგ ავადმყოფთა რეაბილიტაციურ-რეადაპტაციური ღონისძიება, რაც გულისხმობს საავადმყოფოში ყოფნის დროს შეჩერებული შრომითი პროცესებას აღდგენას, რეაბილიტაციას და, საბოლოოდ, შრომითი — სოციალური საკითხების მოგვარებას.

დისპლაზია — არაპროპორციულობა.

დისპლასტიკური — იხ. დისპლაზია ფიზიკური აღნაგობის უთანაბრობა, შეუფარდებლობა.

დისფაგია — ყლაპვის გაძნელება. ყლაპვის დროს საკვები ხედება ცხვირის ღრუში ან სასულეში. ადგილი აქვს ბუღბარული დამბლის შემთხვევაში.

დისფორია — გუნებ-განწყობის უმიზნოდ შეცვლა, რომელიც შეტევით ხასიათს ატარებს. შეტევის ხანგრძლივობა რამდენიმე საათიდან რამდენიმე დღემდე. გუნებ-განწყობის ძირითადი ემოციური ტონი შეჩერულია დეპრესიისა და აგზნებადობის სასით. ახასიათებს ეპილეფსიას.

დისფრაზია — მეტყველების მოშლა (იხ. შიზოფრენია).

ე

ებრიეტასი — ჩვეულებრივი სიმთვრალე.

ეგზალტაცია — აღფრთოვანება, აღტაცება, ენერგიის მოზღვაება, ხმაელალი მიმართვები (დღეს პათოლოგიად არ ითვლება).

ეგზაცერბაცია — რემისიის პერიოდში ფსიქოზური სიმპტომების გამწვავება.

დისფუნქცია — ფუნქციის მოშლა. რამდენიმე ორგანოს თანაფარდობის, პარმონიულობის დარღვევა.

დიფსომანია — ალკოჰოლიზმი, როქელსაც პერიოდული გაბმითი ხასიათი აქვს. ხშირად წინ უძღვის უძილობა, გუნებ-განწყობის დაქვეითება, უმადობა.

დიფუზური — განფენილი პროცესი, განსხვავებით ადგილობრივი, კეროვანი პროცესისაგან.

დოლიქოკეფალია — წერილი და მოგრძო მოყვანილობის თავის ქალა.

დოლიქოკრანია — იხ. დოლიქოკეფალია.

დომინანტა — ა. უხტომსკის მიერ აღწერილი (1909) თავის ტვინის ქერქში დროებით შექმნილი ინერტული აგზნების კერა.

დომომანია — უმიზნო ხეტიალის, მოგზაურობისადმი დაუძლეველი, აკიატებული ლტოლვა. ეხედებით ფსიქოპათიისა და აკიატებული ნევროზის დროს.

დრუზები სენილური (სენილური ფოლაქები) — მოზუცებულობის ფსიქოზისათვის დამახასიათებელი ორგანული კერები თავის ტვინის რუხ ნივთიერებაში.

ეგზოგენური — გარედან შემოჭრილი ფაქტორი (ენდოგენურის საწინააღმდეგო).

ეგზოფაგოსპაზმი — საყლაპავი მილის კუნთების სპაზმური შეკუმშვა. ეხედებით ისტერიისა და სპაზმოფილიის შემთხვევაში.

ეგზოფტალმი — თვალის კაქლების წინ წამოწევა. გეხდება თირეო-

ტოქსიკოზის, ტვინის სიმსივნისა და მიღროცეფალიის შემთხვევაში.

ეგოფონია — მთრთოლვარე ხმა (ისტერიული ფსიქოზის, პროგრესიული დამბლის დროს).

ელემენტოური დერმოგრაფიზმი — იხ. დერმოგრაფიზმი.

ემგენია — ღლეისათვის მიუღებელი მეცნიერული მიმართულება. შეუღლების დროს მხოლოდ შთამომავლობის გათვალისწინება.

ენუქოალიზმი — სასქესო ჭირკვლების ფუნქციის უკმარისობის შედეგად განვითარებული სინდრომი. მამაკაცებისათვის დამახასიათებელია თხელი, უთმო მფარავი ქსოვილი, ცხიმოვანი ქსოვილის განლაგება სარძევე ჭირკვლებთან, მენჯის მიდამოში, მაღალი, ქალური ხმა, გრძელი კიდურები. ქალებისათვის ნიშანდობლივია სარძევე ჭირკვლების განუვითარებლობა, ამინორეა.

ენრიტიკა — თვორიული ძიების დროს ლოგიკური და მეთოდური სისტემის მიკვლევა.

ეიდეტიზმი — განსაკუთრებული უნარი ხატის ცხოვლად აღდგენისა მას შემდეგ, რაც საგანი ფიზიკურად აღარ მოქმედებს გრძნობათა ორგანოებზე.

ეიექსია — იხ. ეიფორია.

ეითანაზია — სიკვდილის წინ სასიამოვნო სიმსუბუქის განცდა.

ეითეომაზია — რელიგიური შინაარსის ბოდვა.

ეითიზია — კარგი გუნებ-განწყობა.

ეისტეზია — კარგი თვითგრძნობა (ეიფორიას მიაგავს).

ეიტონია — ფიზიკური კმაყოფილების სასიამოვნო გრძნობა.

ეიფორია — დადებითი ტონი,

აწეული გუნებ-განწყობა კმაყოფილებისა და უზრუნველობის ელფერით, განსხვავებით პიომანიაციური და მანიაციური მდგომარეობისაგან, თან არ ასლავს ასოციაციური პროცესების აჩქარება და აქტიურობა, პირიქით, პასიურობით და უმოქმედობით ხასიათდება. უფრო სწორად გვხვდება ორგანული ფსიქოზის მიმდინარეობისას (პროგრესიული დამბლა, თავის ტვინის ათეროსკლეროზი, თავის ტვინის სიმსივნე).

ეკავალენტი — ცნობიერების ზანმოკლე შეცვლა (ეპილეფსიის დროს სპონტანური ხასიათისა).

ელამპსია — ორსულთა ტოქსიკოზის მძიმე ფორმა. ახასიათებს ფსიქოზური მოვლენები, ეპილეფსი-ფორმული გულყრები, ცნობიერების შეცვლა, პალუცინაციები, ფსიქომორტორული ავზნება. მძიმე შემთხვევაში შეიძლება განვითარდეს კომური მდგომარეობა.

ელმენია — წარსულში მომხდარ შემთხვევათა ღლეევანდელ სინამდვილეში გადმოტანა (ფსევდორემინესცენციის მავვარია).

ელფორია — დაეიწყებული სახის ან მოვლენის უეცარი აღდგენა მზსიერებაში.

ელექტროენცეფალოგრაფია — ობიექტური კვლევის მეთოდი, რომლის საშუალებით ხდება თავის ტვინის ელექტრული აქტიუობის (ბიოპოტენციალების) რეგისტრაცია.

ელექტროკრუნჩხვითი მკურნალობა — იხ. ელექტროშოკი.

ელექტროძილი — ძილის გამოწვევა წვეტილი გაღვანური დენის საშუალებით. ელექტროდები ედება თვალ-კეფის არეში, ტარდება ღენი (იმპულსების სისშირე 1—20 წამი,

დენის ძალა 6—12 მ. ა.), პირველ სე-
ანსზე არა უმეტეს, 15—20 წუთი,
შემდეგ შეიძლება გახანგრძლივდეს
2—3 საათამდე.

ელექტროშოკი — კრუნჩხვითი
მკურნალობის მეთოდთაგანი. ავად-
მყოფის თავში ტარდება ცვალებადი
დენი, ელექტროდები ედება ბიტემ-
პორალურად; დენის ძაბვა უნდა
იყოს 50-დან 120 ვოლტამდე. ექს-
პოზიცია — 0,5-დან 1 წამამდე. ვი-
ლებთ ეპილეფსიფორმულ დიდ გულ-
ყრას, ანუ შოკს. მკურნალობის კურ-
სი 8—20 შოკამდე.

ემოცია — სულიერი მდგომარეო-
ბა, რომელიც პიროვნების განცდას
დროებით მთლიანად ავსებს და
მთელ დანაწილ სულიერ ცხოვრებას
იმორჩილებს (ე. შტერნი).

ემოციის პოლუსურობა — სრუ-
ლიად საწინააღმდეგო ემოციათა შე-
რწყმა. ერთსა და იმავე დროს სპე-
კატრე, ბოროტება, შერისძიება და
გადაპარბებული პატივისცემა, მომ-
სასურება, აღერსიანობა.

**ემოციურად ლაბილური ფსიქო-
პათი** — იხ. ფსიქოპათია.

**ემპირიული მეთოდი მკურნალო-
ბისა** — მკურნალობა, რომელიც
ეყრდნობა მხოლოდ უშუალო გამოც-
დილებას და არა რაიმე წინასწარ მი-
ღებულ თეორიულ მოსაზრებას.

ემფაზია — აღფრთოვანება.

ენაჩლუნგობა — მეტყველების
დეფექტი, როდესაც ცალკე ბგერები,
მარცვლები ჩაინაცვლება სხვა მარც-
ვლებით. ენაჩლუნგობის სახეებია: სი-
გმატიზმი, როტაციზმი, ლაბდაციზმი.

ენდოგენური დაავადება — ენ-
დოგენურისაგან განსხვავებით შინა-
განი მიზეზებით განპირობებული და-

ავადება, მაგალითად, შინაიკურ-დებ-
რესიული ფსიქოზი.

ენდოფაზია — შინაგანი მეტყვე-
ლება. მეტყველების აქტის განცდა
ბგერითი განოხატულების გარეშე.

ენკოპროზია — უნებლიე დეფეკა-
ცია, ფიზიოლოგიური მოვლენაა
ჩვილ ასაკში, სრულასაკონენებში
შეიძლება გამოიწვიოს ფიზიკურმა
დეფექტმა ან ფსიქოგენურმა ფაქ-
ტორმა, ფსიქიკურმა დეგრადაციამ.

ენურეზი — უნებლიე შარდვა,
გვხვდება ბავშვთა ასაკის ნევროზე-
ბის დროს.

ენცეფალიტი — თავის ტვინის ან-
თება.

ენცეფალიტი ეპიდემიური — თა-
ვის ტვინის დაზიანება ფილტრში
გამავალი ვირუსით (აღწერილია ეკო-
ნომოს მიერ 1916—1917 წწ.). ფსი-
ქიკის მხრივ აღინიშნება საერთო მო-
თენთილობა, ძილის დარღვევა, ცნო-
ბიერების დაჩრდილება. შესაძლოა
განვითარდეს სტუპორის მაგვარი
მდგომარეობა, მანიაკური სინდრო-
მიც კი.

ენცეფალიტი ლეტარგიული —
ეპიდემიური ენცეფალიტი.

ენცეფალოგრაფია — თავის ქა-
ლას კონტრასტული რენტგენოგრა-
ფია თავის ტვინის პარეუქებსა და
სუბარაქნოიდურ სივრცეში ჰაერის
შეყვანის შემდეგ.

ენცეფალოპათია — თავის ტვინის
ორგანული დაავადების შემდეგ
(ენცეფალიტი, ენცეფალიტის
ტვინზე) ნერვული სისტემისა და
ფსიქიკის მოშლა, რომელიც მყარ
და არააღდგენით ხასიათს ატარებს.

ენცეფალოპათია ტრავმული —
ნარჩენი მოვლენები თავის ტვინის
ტრავმული დაზიანების შემდეგ. და-

მასასიათებელია ნერვული სისტემის ორგანული მოშლის სიმპტომები ზოგადი ასთენიის ფონზე, ინტელექტური ფუნქციების დაქვეითება, ემოციური სფეროს მხრივ ლაბილობა, ადვილი აგზნებადობა, შრომის უნარის დაქვეითება.

ეპიკანტუზი — თვალსა და ცხვირს შორის უჩვეულო ნაოჭი, რომელსაც ავიწროებს თვალის კუთხეს, ემსგავსება დამატებით ქუთუთოს. გვევლება მონგოლოიდური იდიოტიის დროს.

ეპიკრიტული მგრძნობელობა — მაღალი დიფერენცირებული მგრძნობელობა. თავის ტვინის ქერქის ფუნქციას წარმოადგენს.

ეპილეფსია, გენუინური — მძიმე, ქრონიკული დაავადებაა. მიზეზი დაუდგენელია. რთული და მდიდარი კლინიკური სიმპტომებითაა ცნობილი. ე. გულყრას ახასიათებს ცნობიერების დაკარგვა და ხანმოკლე ფსიქოზური შეტევები. დიდი გულყრა მაშინდარეობს კრუნჩხვებით, მცირე გულყრა — კრუნჩხვების გარეშე. ავთისებიანი მიმდინარეობა იწვევს პირუხვნების დაქვეითებას, მესხერების მკვეთრ შესუსტებას და, საბოლოოდ, კუუასუსტობას. (იხ. ეპილეფსიური გულყრა).

ეპილეფსია იდიოპათიური — იხ. ეპილეფსია გენუინური.

ეპილეფსია კრიპტოგენური — იხ. ეპილეფსია გენუინური.

ეპილეფსია რეფლექტორული — ეპილეფსიური მდგომარეობის (კრუნჩხვითი გულყრის ან ხანმოკლე ფსიქიზის) განვითარება რაიმე გარეშე გამღიზიანებელი მოქმედების, მაგალითად, სინათლის, მუსიკალური მელოდიის, გარკვეული სუნის ან ტემ-

პერატურის სწრაფი შეცვლის შედეგად.

ეპილეფსია სიმპტომური — მეორადი ეპილეფსია, როდესაც ეპილეფსიფორმული გულყრები ვითარდება რომელიმე სხვა დაავადების მიმდინარეობისას (მაგალითად, ათეროსკლეროზი, თავის ქალის ტრავმა, თავის ტვინის ლეზი და მისთ.).

ეპილეფსია ფოტოგენური — რეფლექტორული ეპილეფსიის სახე-საგანი, როდესაც ეპილეფსიურა სინდრომი ვითარდება სინათლით გაღიზიანების შედეგად.

ეპილეფსია ფსიქოსენსორული — კლინიკური სურათითა და პათოგენური ბუნებით განეკუთვნება განსაკუთრებულ მდგომარეობათა ქვესახეს. მკვეთრადაა გამოხატული დროის, სივრცის, რიცხვის და სხეულის სქემის აღქმის გაუქმდობა (დეპერსონალიზაციის, დერეალიზაციის კლინიკა).

ეპილეფსიური გულყრა, დიდი გულყრა — ეპილეფსიის ყველაზე აშკარა კლინიკური სინდრომი. ვითარდება უეცარი ცნობიერების დასშობა, რასაც თან სდევს წონასწორობის დაკარგვა და კრუნჩხვები. თავდაპირველად ვითარდება ტონური კრუნჩხვები, რომლებიც 30—40 წამს გასტანს, შემდეგ კრუნჩხვები რიტმულ ხასიათს ღებულობს და გადადის კლონურ კრუნჩხვებში, გრძელდება 3—5 წუთს. კლონური კრუნჩხვების გავლის შემდეგ ავადმყოფი თანდათან გამოდის მდგომარეობიდან ან გადადის ფიზიოლოგიურ ძილში. მთლიანად გულყრა 5—7 წუთს გრძელდება. გულყრიდან გამოსვლისას აღინიშნება გაბრუება და გულყრის ამნეზია.

ეპილეფსიური ლიფორია — გუნებ-განწყობის ცვალებადობა, მერყეობა, გრძელდება რამდენიმე დღე ან კვირა.

ეპილეფსიური მწვავე ფსიქოზი — იწყება მწვავედ, ეგზოგენური მიზეზის გარეშე, თავდება კრიტიკულად. გაშლილია ცნობიერების პათოლოგიის ფონზე (ბინდივებ-დელირიული ან სოზმრისებური მდგომარეობა). ავადმყოფები დეზორიენტირებული არიან, მათთან კონტაქტის დამყარება შეუძლებელია.

ეპილეფსიური სტატუსი — ეპილეფსიის მიმდინარეობაში განვითარებული მძიმე მდგომარეობა, რომელიც გამოიხატება გულყრების ხშირ და განუწყვეტელ თანმიმდევრობაში. მოითხოვს სასწრაფო ზომების მიღებას.

ერაზნოფობია — შიში ქირურგის, ოპერაციის.

ერეთიული — მოძრაი, აგზნებადი პიროვნება.

ერეთიზმი — აგზნებადობა (უფრო სწრაფად იხმარება ბავშვთა ფსიქიატრიაში).

ერითროფობია — გაწითლების აკვიატებული შიში. გვხვდება აკვიატებული მდგომარეობის, ნევროზის დროს.

ეროგენული ზონები — სხეულის გარკვეული ადგილები, რომლის გაღიზიანება იწვევს სქესობრივ დაჟანჯანულობას.

ეროტიზმი — სექსუალური თავდაუქცევლობა.

ეროტომანია — პათოლოგიური სიყვარული.

ეფებოფილია — მამაკაცის ჰომოსექსუალური ლტოლვა ბიკებისადმი.

ექოთიმია — ავადმყოფის მიერ გარშემოწყოფთა ემოციური ტონის ვადმოღება.

ექოშიზია — სხვისი მიმიკის გამოჩვენება. მიმსგავსება, გამეორება.

ექოპარაქსია — სხვისი მოქმედების სარკისებრი გამეორება.

ექსკვიზიტური — საჩვენებელი, დამახასიათებელი.

ექსპანსიური — ცეცხლოვანი, ემოციური, მოძრავი, მუდამ აწეული გუნებ-განწყობა.

ექსპერტიზა ფსიქიატრიული — პიროვნების ფსიქიკური მდგომარეობის შესწავლა. ე. ფ. სხედასხვა სახისა: ექსპერტიზა სასამართლო — ფსიქიატრიული — ინიშნება საგამომჩიებლო ორგანოების მიერ იმ შემთხვევაში, თუ

გამოსაკვლევი პირის ფსიქიკური ჯანმრთელობა ექვს იწვევს. ე. მიზანია გამოსაკვლევი პირის ფსიქიკური მდგომარეობის დადგენა ქმედობის მომენტში და, აქედან გამომდინარე, მისი პასუხისმგებლობის, შეურაცხადობის საკითხის გადაწყვეტა. ე. წარმოება ევალება ექიმ-ფსიქიატრთა კომისიას. დასკვნა აქტის სახით იგზავნება სასამართლო-საგამომჩიებლო ორგანოებში. ექსპერტიზა ფსიქიატრიული სამხედრო — ე. მიზანია ფსიქიკური ჯანმრთელობის შემოწმება სამხედრო სამსახურში ვარჯისიანობის-თვალსაზრისით. ექსპერტიზა ფსიქიატრიული შრომითი — ე. მიზანია გამოსაკვლევი პირის ფსიქიკური ჯანმრთელობის შემოწმება მისი შრომისუნარიანობის დადგენის მიზნით.

ექსპლოზიური — აგზნებადი. თავდაუქცევადი.

ექსპრესიული — სპონტანური, თავისთავად აღმოცენებული, შინაგან სამყაროზე აგებული განცდა.

ექსპრესიული მოძრაობანი — გამომსახველი მეტყველი მოძრაობანი.

ექსტრავერტული ტიპი — საზოგადოების მოყვარული, გულღია, განსხვავებით ინტრავერტულისაგან.

ექსტაზი — აღტაცების გამომსახველი განსაკუთრებული აფექტური

მდგომარეობა, რომლის დროსაც ადგილი აქვს ცნობიერების შევიწროებას. გვხვდება ისტერიული რეაქციის, ეპილევსიური ფსიქოზის და შიზოფრენიის მწვავე პალუცინაციურ-ბოლევითი მდგომარეობისას.

ექსპიზიციონიზმი — სქესობრივი დაკმაყოფილება სასქესო ორგანოების გაშიშვლებითა და მოწინააღმდეგე სქესისადმი ჩვენებით.

3

ვაგობონდაჟი — იხ. დრომომანია.

ვაგოტონია — ვეგეტატიური ნერვული სისტემის პარასიმპათიკური ნაწილის ტონუსის მომატება, სიმპტომები: ბრადიკარდია, ათეროპიპოტენზია და სხვ.

ვაზომოტორული რეაქცია — სისხლძარღვთა მოულოდნელი გაფართოება ან შევიწროება ფიზიკურ, ფსიქიკურ გაღიზიანებაზე.

ვალეს წერტილები — საჭდომი ნერვის საპალპაციო წერტილები (საჭდომი ნერვის ანთების შემთხვევაში მტკივნეულია).

ვაშირიზმი — სექსუალური დაკმაყოფილების მიზნით სისხლის ღერისადმი მიდრეკილი (ვაშირი — ცრუმორწმუნეთა გაგებით მოჩვენება, მიცვალებული, რომელიც მძინარე ადამიანს სისხლსა სწოვს).

ვეგეტოლისტონია — იხ. ვეგეტატიური ნევროზი.

ვეგეტობათია — იხ. ვეგეტატიური ნევროზი.

ვენტრიკულოგრაფია — თავის ქალას რენტგენოგრაფია სუბარაქნოიდულ სივრცეში ჰაერის შეყვანის შემდეგ.

ვერაგუტის ნაოჭი — ენდოგენური დეპრესიისათვის დამახასიათებელი მიმკუთხური ნიშანი (ზემო ქუთუთოს შიგნითა მესამედი აწეულია ზემოთ).

ვერბიგერაცია (კალბაუმი) — სიტყვების ხშირი და სტერეოტიპული (არაიშვითად რიტმული) გამეორება. შინაარსი უმეტესად უადგილოა და უაზრო. გვხვდება შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის დროს.

ვერბომანია — იხ. ბარილია.

ვესტიბულომათია — თავის ტკივილის, თავბრუს და გულის რევის მოვლენების განვითარება სწრაფად მოძრავ საგნებზე დაკვირვების დროს (მატარებლიდან მზერის, კინოში სურათის ყურების და სხვ.).

ვესტიგოფობია — თავბრუს შიში.

ვესტალდის ფსევდოსტუორი — პალუცინაციურ-ბოლევითი წარმომოების სტუპორის მსგავსი მდგომარეობა.

ვიგილაბულიზმი — მოხეტიალე, ხეტიალისადმი მიდრეკილება.

ვირილიზმი — იხ. მასკულინიზმი.

ვომიტოფობია — პირღებინების შიში.

ზ

ზეზღურბლოვანი შეკაება — შეკაება, განეთარებული თავის ტვინის ქერქში ისეთი ძლიერი გაღიზიანების შედეგად, რომელიც აღმატება თავის ტვინის უჩრდის აგზნების შესასაღბლობას და უქადის დაზიანებას. ზეზღურბლოვანი შეკაება. თავის ტვინის უჩრდებს იცავს განადგურებისაგან, რისთვისაც ამ შეკაებას აგრეთვე დაცეითი შეკაება ეწოდება.

ზეღირებულოვანი იდეა — აზრი, რომელსაც სუბიექტი ემოციურად განიცდის და ცენტრალურ ადგულს იკავებს მის ცნობიერებაში. ბოღითი აზრისაგან განსხვავებით გასაგებია და პირიქნებასთან უშუალო კავშირშია.

ზონა ეპილემტოგენური — რეფლექტორული ეპილემსიის გარკვეული დამახასიათებელი უბანი, რომლის გაღიზიანება ყოველთვის იწვევს

ეპილემსიურ კრუნხებით გულყრას.

ზონესტეზია — ქამრის, ღვედის შემოქერის გრძნობა, რომელსაც სინამდელიღში ადგილი არ აქვს.

ზოონთროპია — ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ გადაიქცევა რომელიმე ცხოველად.

ზოოერასტია — იხ. ზოოფილია.

ზოოეროზია — იხ. ზოოფილია.

ზოოფილია — სექსუალური პათოლოგია (სინონიმი ზოოერასტია, ზოოეროტია, სოდომია). ცხოველებისადმი მიზიდულობა სქესობრივი დაკმაყოფილების მიზნით.

ზოოფობია — ცხოველთა მიმართ არაბუნებრივი, აკვიატებული შიში.

ზოოფსია — მხედველობითი პალუცინაცია (ცხოველების, ფრინველების, მწერების სახით).

თ

თეთრი დერმოგრაფიზმი — იხ. დერმოგრაფიზმი.

თეთრი ცხელება „დელირიუმ ტრემენს“ — ფსიქოზი, რომელიც უვითარდება ქრონიკულ ალკოჰოლიკებს (უფრო ხშირად ღამით). ახასიათებს უძილობა, დელირიული ტიპის ცნობიერების შეცვლა (უმეტესად ქარბობს მხედველობითი ხასიათის შემზარავი, სცენიური შინაარსის პალუცინაციები). ფსიქოზი მიმდინარეობს აგზნებით, შიშით, სხეულის საერთო კანკალით, ხშირად ტემპერატურის აწევით. მდგომარეობიდან გა-

მოსვლა ხდება კრიზისით, უეცრივ. ავადმყოფი კრიტიკულია გადატანის მიმართ. ფსიქოზი გრძელდება რამდენიმე დღე ან კვირა.

თეიზმი — კოფეინიზმი.

თერმოანესთეზია — ტემპერატურის მგრძნობელობის დაკარგვა.

თერმონალგეზია — სითბოს შეგრძნების დაკარგვა.

თერმოსთეზია — ტემპერატურის მგრძნობელობა.

თიმოპათია — ემოციური ფსიქოპათია (იხ. პიკოთიმიკი და პიპერათიმიკი).

თიმოფსიკია — ფსიქიკის დაბალი დონე, ინსტინქტებისა და მიზიდულობის სფერო.

თირაკოლონია — ტყვილის შეგრძნება გულმკერდის მიდამოში.

თირეოტოქსიკოზი — ინ. და ა ე დ ე ბ ა ბ ა ზ ე დ ო ვ ი ს .

თრობა პათოლოგიური — ხანმოკლე ფსიქოზი, რომელიც ვითარდება მწვავედ ალკოჰოლის მიღების შემდეგ (ხშირად საკმარისია ალკოჰოლის მცირე რაოდენობა). იწყება უეცრად, გრძელდება ერთ ან რამდენიმე საათს. მდგომარეობიდან გამოსვლა ხდება პათოლოგიური ძილის შემდეგ, ამნეზიით. კლინიკური გამოვლინების მხრივ პათოლოგიური თრობა ხასიათდება ცნობიერების აშლით (ეპილეპტიფორმული, ბინდისებრი ცნობიერების აშლა ან ბოდვითი შევიწროება ცნობიერებისა). არარის ჩვეულებრივი სიმთვრალისა-

თვის დამახასიათებელი ფიზიკური ნიშნები. პათოლოგიური თრობის დროს ჩადენილი მოქმედებისათვის პასუხისმგებლობა დანაშაულის ჩამდენს არ ეკისრება, დანაშავე ითვლება შეურაცხადად.

თრობა ფიზიოლოგიური (ანუ ჩვეულებრივი) — ვითარდება ღიდი რაოდენობით ალკოჰოლის თანდათანობით მიღების შემდეგ. ცნობიერების შეცვლას ადგილი არა აქვს, ძლიერ გამოხატულ სიმთვრალეს თანახლავს ფიზიკური ნიშნები: მეტყველების მოშლა, ატაქსიური სიარული. მდგომარეობიდან გამოსვლა ხდება ჩვეულებრივი ძილის შემდეგ. ამნეზიას არა აქვს ადგილი. ფიზიოლოგიური თრობის დროს ჩადენილი ქმედობა არ ათავისუფლებს დანაშაულის ჩამდენს პასუხისმგებლობისაგან.

0

იატროგენიზი — ექიმის ან საექიმო პერსონალის მიერ ავადმყოფის გასინჯვისას დაუქვირვებლად გამოთქმული აზრის შედეგად განვითარებული ფსიქოგენური რეაქცია. ვითარდება იპოქონდრიული მდგომარეობა (არაიშვიათად დეპრესია), შიში მოურჩენელი შეადმოფობისა.

იდეატორული — აზრობრივი.

იდეატორული შეკავება — ჩუმი, ნელი მეტყველება.

იდენტიფიკაცია — საკუთარი მესაზრეობის სხვის პირვნებაში.

იდიოპათიური — გარკვეულ მიზეზთან დაუკავშირებელი, პირველადი,

თავისთავად წარმოშობილი დაავადება.

იდიოპსიკიაზია — ევგენეტიკური ნერვული სისტემის აწეული მგრძნობელობა ზოგიერთი ფიზიკური, ქიმიური, ბიოლოგიური ფაქტორის მიმართ. ატარებს ინდივიდუალურ ხასიათს.

იდიოტია — თანდაყოლილი ქვესუსტობის ანუ ოლიგოფრენიის ყველაზე დაბალი საფეხური. მეტყველება და იზროვნება არ ვითარდება.

იდროზოფობია — უცხო საზოგადოებაში გაოფლიანების აკეიატებულის შიში.

იეროფობია — ეკლესიის მსახურთან შესვედრის აკვიატებული შიში.

იოჟორია — თვალის გუგების თანაბრობა.

იოლატია — განაღდეუება, გამოყოფა.

ილოგიზმი — ლოგიკური მსკელობის სისუსტე.

ილუზია — რეალურად არსებული საგნის გაუქმლმართებული აღქმა (კლასიკური მაგალითია ჩაით საესე ფინჯანში კოხის გადაღუნვა). ილუზია იყოფა ემექტოგენურ, ვერბალურ და პარეიდოლურ ნაწილად: **ი. ემექტოგენური** — წარმოიშობა ძლიერ განცდებთან დაკავშირებით (შიში, მოლოდინით გამოწვეული დელუა და მისთ.); **ი. ვერბალური** — მეტადი აღქმა, როდესაც სრულიად ნეიტრალურ საუბარს აღიქვამს ისე, თითქოს მას ლანძღვენ, აგინებენ; **ი. პარეიდოლური** — ნამდვილად არსებული აღიქმება უცნაურად (მაგალითად, შუქფარის ჩრდილი უზარმაზარ ხელიად და მისთ.). ილუზია არსებობს იმდენი სახის, რამდენიც ნორმალური აღქმას: სმენითი, მხედველობითი, გემოვნების, ყნოსვის და შეხების.

იმპეცილობა — თანდაყოლილი ქუთასუსტობის, ანუ ოლიგოფრენიის საშუალო ხარისხი. იდიოტიისაგან განსხვავებით, მეტყველება ვითარდება, მაგრამ იფარგლება მეტად მცირე და კონკრეტული სიტყვების მარაგით.

იმპოტენცია — სქესობრივი უძლურება.

იმპულსური მაზიდულობა — უეცრად წარმოშობილი დაუძლეველი სურვილი, რომელსაც პირვენება

ბა პასიურად ემორჩილება. იმპულსურ მიზიდულობათა შორის უფრო ხშირია დროშომანია, კლექტომანია.

იმპულსური ქცევა — მოულოდნელი, დაუსაბუთებელი მოქმედება, რომელიც ელვისებურად წამოიჭრება წინასწარი გააზრების გარეშე და ასევე წყდება (ითვლება კატატონიის სიმპტომად).

ინანიცია — ორგანიზმის ფიზიკური განლევა დაკავშირებული კვების უპირისპირებთან.

ინდეტერმინიზმი — დეტერმინიზმის საწინააღმდეგო, მიზეზსწედეგობრივი კანონზომიერების უარყოფა.

ინდიფერენტული — გულგრილი, განურჩეველი.

ინდუცირება (ინდუცირული აქტილობა) — სიტუაციური, ფსიქოგენური რეაქციის სახეა, რომელიც ორ ან მეტ პირთა შორის გამოწვევების ან თვითშთაგონების გამო ვითარდება.

ინვერსიული — თავისთავისადმი მიმართული.

ინვოლუტია — მოხუცებულობის წინა პერიოდი 45 წლიდან 65 წლის ასაკამდე (თუ მხედველობაში არ მივიღებთ გერონტოლოგთა ღრუბნულ აზრს, რომელთა გაგებით როგორც ინვოლუტია, ისე, სიბერე ვითარდება 10 წლით უფრო მოგვიანებით). ინვოლუტიას საფუძვლად უდევს უკუგანვითარების მთელი რიგი ბიოლოგიური პროცესები (ძირითადად ენდოკრინული, ენდოკრინული სისტემის).

ინვოლუტური დეპრესია — ინვოლუტური ფსიქოზის ძირითადი კლინიკური ფორმა, იწყება მცირე ფსიქოგენიასთან დაკავშირებით ნერვოზული პერიოდით. გაშლილი ფსიქოზი მიმდინარეობს შფოთიანი დეპ-

რესიის ფონზე. დადებითი ფსიქოპათოლოგიური ნიშნებიდან დამახასიათებელია ბოღეები, რომლის შინაარსი ძირითადად მიმართულია მომავლისაკენ და გულისხმობს მოსალოდნელ უბედურებას. მიმდინარეობს სანგრძლივად. გამოსავალი კარგია. ნაჩვენებია. მკურნალობა ანტიდეპრესანტებით ნეიროლეპსიურ საშუალებებთან კომბინაციაში. განსაკუთრებით ეფექტურია ელექტროკონხეითი მკურნალობა.

ინვოლუციური ისტერია (აღწერა გეიგრმა) — ინვოლუციურ, კომპლექსურ ასაკში განვითარებული ნევროზული მდგომარეობა. კლინიკური სურათი ახლოს დგას ისტერიულ ნევროზთან, მაგრამ არსებითად სხვა გენეზია და სხვა სპეციფიკური შეგრძნებები.

ინვოლუციური კატატონია — ინვოლუციური ფსიქოზის კლინიკური ფორმა. ახასიათებს კატატონიური გამოვლინება. შიზოფრენიისაგან განსხვავებით მიმდინარეობს არა განუწყვეტელ ემოციურ, არამედ ინვოლუციური ფსიქოზისათვის დამახასიათებელი შფოთიანი დეპრესიის ფონზე.

ინვოლუციური მოგვიანებული მელანქოლია — მაიერ-გროსის მისედებით, კლინიკური მიმდინარეობით ბევრად წააგავს ინვოლუციურ დეპრესიას (მეხსიერების დაქვეითება, პიროვნების შეცლა, კეუსუსტობა). ფანტატიკური მელანქოლიის დროს ადგილი აქვს ბოღეითი შინაარსის განცდებს და გამოთქმებს.

ინვოლუციური ფსიქოზი — ფსიქიკური დაავადება ინვოლუციურ ასაკში, გენეზურად დაკავშირებულია უძუგანვითარების ბიოლოგიურ პროცესებთან. კლინიკური გამოვლი-

ნების მხრივ არჩევენ შემდეგ ფორმებს: — 1. ინვოლუციური დეპრესია, 2. ინვოლუციური ბოღეითი ფორმა. (ინვოლუციური პარანოია, ინვოლუციური პარაფრენია), 3. ინვოლუციური ისტერია და 4. მოგვიანებული კატატონია.

ინვოლუციური ფსიქოზის ბოღეითი ფორმა — ინვოლუციური ფსიქოზის კლინიკურად მნიშვნელოვანი ფორმა. ბოღეები თავისი შინაარსით ცხოვრებისეულია — გაძარცვის, დევნის, მოწამელის, ექვიანობის და სხვ. ბოღეითი სინდრომის სტრუქტურისა და განვითარების თავისებურების მიხედვით გამოყოფილია ი. პარანოია — ბოღეა სისტემურ ხასიათს ატარებს, ფაქტების თუ მოვლენების ბოღეითი გადამუშავება პიროვნებასთან კავშირშია და ამავე დროს არ არის გართულებული ქალუცინაციებით; ი. პარანოიდი — ბოღეა უსისტემო ხასიათისა; ი. პარაფრენია — ბოღეითი სინდრომი პარაფრენიული ხასიათისაა (იხ. პარაფრენია). ინვოლუციურ ბოღეით ფსიქოზებს, ინვოლუციური მელანქოლიისაგან განსხვავებით, უფრო მძიმე მიმდინარეობა აქვს და მკურნალობას ძნელად ემორჩილება. ნაჩვენებია შოკური მკურნალობა (ინსულინი).

ინკოპერენტია — გაუგებარი მეტყველება, ასოციატიური კავშირების დარღვევა.

ინსოლიაცია — მზის დაკერა.

ინსოზნია — იხ. აგრიპნია.

ინსტინქტი — რთული უპირობო რეფლექსი. ძირითადი ინსტინქტებია: კვების, გამრავლების და თავდაცვის.

ინსულინური, შოკური მკურნალობა — შემოღებულია 1933 წ. ზაკელის მიერ ფსიქოზთა მკურნალობისათვის. ითვლება შიზოფრენიის

მკურნალობის აქტიურ ბიოლოგიურ მეთოდად. მკურნალობა იწყება 4—8 საერთაშორისო ერთეული ინსულინის შეყვანით კანქვეშ (უხმოდ), ყოველდღე ინსულინის დოზის თანდათანობითი მატებით (2—4 ს. ე.), სანამ არ განვითარდება ჰიპოგლიცემიური კომა, ანუ შოკი. შემდეგ დღეებში ყოველდღე უკეთდება შოკური დოზა, კომური მდგომარეობიდან გამოყვანა ხდება 20—40 წუთის შემდეგ 40-პროცენტიალი გლუკოზის ენაში შეყვანით (20—40 გ). ინსულინით მკურნალობის კურსად ითვლება 20—30 შოკი, ზოგიერთ შემთხვევაში — 60 შოკამდე. ი. მ. განსაკუთრებით ნაჩვენებია შიზოფრენიის ახალ შემთხვევაში, ყველაზე ეფექტურია ბოლევითი ფორმის დროს.

ინსულტი ბემორავიული — სისხლის ჩაქცევა ტვინის ქსოვილში, რომელიც ვითარდება თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის მწვავე მოშლის შედეგად. ახასიათებს სხვადასხვა სიღრმით და ხანგრძლივობით ცნობიერების დაკარგვა. ნევროლოგიური ნიშნები: თავის ქალასშია წნევის და არტერიული წნევის მომატება, ბრადიკარდია, სტარტეოროზული სუნთქვა, ზოგიერთ შემთხვევაში მენინგეალური მოვლენები.

ინტეგრაცია — ცალკეული ელემენტების ფუნქციის გათლიანება, შეერთება, არა მექანიკური შეჯამება, არამედ ერთ მთლიან ფუნქციურ სისტემაში მოყვანა.

ინტელექტი — გონება. გულისხმობს მნესტიკურ და შემეცნებით ფუნქციებს, რომლის საშუალებითაც ხდება ცოდნის, გამოცდილების დაგროვება და სათანადო პრაქტიკული გამოყენება.

ინტელექტუალური გრძნობა (ა. ზურაბაშვილი) — ცრემლები, დაკავშირებული ღრმა და რთულ ემოციურ ძვრებთან.

ინტერკურენტული — დაავადება, განვითარებული უკვე არსებული სხვა დაავადების მიმდინარეობისას.

ინტერმისია — ფსიქოზურ შეტევებს შორის არსებული შუალედი, რომლის დროსაც ხდება პიროვნების ფსიქიკური ფუნქციების და შრომისუნარიანობის სრული აღდგენა.

ინტერნირება — საავადმყოფოში მოთავსება.

ინტერორეცეპტორები — რეცეპტორები, რომელნიც გაღიზიანებას იღებენ შინაგანი ორგანოებიდან.

ინტეროცეპტული შეგრძნება — შეგრძნება შინაგანი ორგანოებიდან.

ინტერპრეტაცია — ახსნა, განმარტება. არსებობს ავადმყოფური ინტერპრეტაცია, რაც ხშირია შიზოფრენიით დაავადებულთა შორის.

ინტოლერანტობა — ინდივიდუალური მიუღებლობა, აუტანლობა რომელიმე ნივთიერების მიმართ (მაგალითად, მედიკამენტის, ალკოჰოლის).

ინტოლერანტული — სუსტი ამტანობის, სუსტი გამძლეობის.

ინტოქსიკაცია — ორგანიზმის მოზნავე, მოწამელა.

ინტოქსიკაცია ფალოსოფიური — ავადმყოფის მსჯელობა ისეთ საკითხებზე, რომელშიც არა აქვს სათანადო ცოდნა და გამოცდილება: უხშირესად ეხება ზოგად, აბსტრაქტულ პრობლემებს. მსჯელობა ატარებს დაუსაბუთებელ ულოგიკო ხასიათს. გამოთქმის ბოლღისებური დამაწერებლობით, ხშირად წერილობითი ფორმით. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

ინტრავერტული პიროვნება — არასაზოგადოებრივი, თავისი საკუთარი ინტერესებით შემოფარგლული, გულჩახვეული პიროვნება (საწინააღმდეგო ექსტრავერტულისა).

ინტრაკანიალური — ქალასშიგა.

ინტრანატალური — მეცლად-ყოფნის პერიოდი.

ინტრასპექცია — თვითდაკვირვება.

ინტრაფეტაცია — სიმახინჯე, ნორმალურ ნაყოფთან შესრდილი განუვითარებელი შვირე, მახინჯი ნაყოფი, რომელსაც არა აქვს საკუთარი მომყოლი.

ინფანტილური — ფიზიკურად განუვითარებელი, მოუმწიფებელი, სპასპორტო ასაკს ჩამორჩენილი. ინტელექტის სათანადო განვითარების მიუხედავად ახასიათებს უსუსურობა, დაბნეულობა, მერყეობა.

ინფერიორი — არასრულფასოვნობის, უმარისობის გრძნობა.

ინცესტი — სისხლის შერევა, ქორწინება ახლო ნათესაებს შორის.

იოფოზია — აკვიატებული შიში შხამებით მოწამვლისა.

იპოქონდრია — დაუსაბუთებელი ტკივილის შეგრძნება, ერთთავად მის ირგვლივ ლაპარაკი. დაავადების განვითარებაში დიდ როლს თამაშობს როგორც პიროვნების სტრუქტურული თავისებურება, ისე ეგზოგენური ფაქტორები. იპოქონდრიული სინდრომი შეიძლება იყოს აკვიატებული, ზედიერებულყოფანი და პარანოიდული ხასიათის.

იარღიაცია — გავრცელება.

ისტერია — ნევროზის სახეთავად, ვითარდება ფსიქიკური ტრავმის შედეგად. ახასიათებს როგორც ნევროლოგიური, ისე ფსიქოპათოლოგიური ხასიათის მრავალფეროვანი სიმპტომები. ნევროლოგიური სიმპტომებიდან ხშირად ვხვდებით მოძრაობის და მგრძნობელობის თავისებურ მოშლას (ანესთეზია, პარეზი, ასტაზია-აბაზია, მუტიზმი). ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომებიდან დამახასიათებელია სომნამბულური ტიპის ცნობიერების შეცვლა, პუერელიზმი, ფსევდოდემენცია, პანზერის სინდრომი (ეს სინდრომები ითვლება ისტერიულ რეაქციებად).

ისტერია ინვოლუციური — იხ. ინვოლუციური ისტერია.

ისტერიული აფონია — ხმოვანი იოგების ისტერიული, ფუნქციური დამბლის შედეგად განვითარებული აფონია.

ისტერიული გულყრა — ვითარდება უეცრად, ფსიქიკური ტრავმის შედეგად. ატარებს ძლიერ ინდივიდუალურ ხასიათს. ეპილეფსიური გულყრისაგან განსხვავებით, ადგილ არა აქვს ტონურ და კლონურ კრუნჩხვებს, ცნობიერება არ არის დაზარალებული, მხოლოდ შეიწროვებულ ინგოზრებაშია, რეფლექსები შენასულისა, გრძელდება რამდენიმე საათი. გარკვენი გამოვლინება: მიღებულ ფსიქიკურ ტრავმასთან შეფარდებული გარკვეული ემოციის გამოხატვა.

ისტერიული რეაქცია — ახასიათებს მთელი რიგი სიმპტომები: ანესთეზია, პარეზი, დამბლა, ცნობიერების შეიწროვება, ფსევდოდემენცია პუერილიზმი (თავდაცვითი რეაქცია). ვითარდება ფსიქოტრავმების შედეგად.

ისტერიული სტიგმები — გარკვეული ფიზიკური ნიშნები, რომელიც ახასიათებს ისტერიულ რეაქციებს: ფუნქციური დამბლა, პარეზი — ლორწოვანი გარსის, ხახის, კონიუნქტივის, რქოვანას რეფლექსების მოსპობა, დაქვეითება.

ისტერიული სტუმორი — იხ. სტუპორი.

ისტერიული ხასიათი — ფსიქო-პათიური პიროვნება, განწყობილი ისტერიული რეაქციებისადმი. ისტერიული ხასიათის პათოფიზიოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს ინსტინქტებისა და პირველი სასიგნალო სისტემის უპირატესობა მეორე სასიგნალო სისტემაზე. ისტერიული პიროვნების ცხოვრების ძირითად გეზს განსაზღვ-

კ

კაიროფია — აკვიატებული შიში, რომელიც წარმოიშობა გარკვეულ სიტუაციაში. კაიროფობიის სახეებია აგროფობია, კლაუსტროფობია, ნიქტოფობია.

კაზუისტიკა — საკითხის გადასაჭრელად გამოცდილებისა და მეცნიერული კეშმარტების გათვალისწინება.

კაკოგევზია — არასასიამოვნო გემოს შეგრძნება.

კაკოსმია — ყნოსვის გაუქმდმართება. უსიამოვნო სუნის შეგრძნება, ანუ ყნოსვის პალუცინაცია (გვხვდება შიზოფრენიის დროს).

კანცეროფობია (კარცინოფობია) — კიბოთი დაავადების აკვიატებული შიში.

კაპილაროსკოპია — კაპილარული ქსელის შესწავლის მეთოდი. გამოიყენება სისხლძარღვოვანი და ინვოლუციური ფსიქოზით დაავადებების დროს.

კარდინალური — ძირითადი, უმათერესი.

კარუს — ცნობიერების შეცვლის სახე. არავითარი ღონისძიებით არ ხერხდება გაღიზიანებაზე სათანადო ფსიქიკური რეაქციის მიღება.

კარეს სურვილები და ინსტინქტები. ახასიათებს ყურადღების ცენტრში ყოფნა და მიდრეკილება ფანტაზიებისადმი.

იხსოფონია — სუსტი, განლეული ხმა.

იხსოფონია — ენაბლუობა.

ინტერაცია — განმეორება.

იუვენალური — ჭაბუკური.

იშემია — სპაზმური ანემია.

„კასკა ნევრასთენიკის“ — ნევრასთენიისა და ნევრასთენიული სინდრომისათვის დამახასიათებელი თავის ტკივილი, რომელიც გამოიხატება გარედან სალტის შემოკერის შემგრძნებაში.

კატათიმია — ემოციური ფაქტორების ზეგავლენა ფსიქიკურ პროცესებზე.

კატალეფსია — კუნთების ცვილი-სებრი მოქნილობა, კატატონიური ფორმის მოქნილობა. გვხვდება შიზოფრენიის დროს.

კატამნეი — ცნობები ავადმყოფის მდგომარეობის შესახებ საავადმყოფოდან გაწერის შემდეგ. კატამნეზს დიდი მნიშვნელობა აქვს კლინიკური ფსიქიატრიისათვის.

კატარზისი — ექიმს ავადმყოფი გადაჰყავს ღრმა ჰიპნოზის მდგომარეობაში და ახდენს დაიწყოებული ფსიქიკური ტრავმის რეპროდუქციას, განცდას (განტვირთვის მიზნით).

კატატონია ექსპერიმენტული — კატატონიური მოვლენები, გამოწვეული ორგანიზმში ფსიქოდისლეზიური ნივთიერების ხელოვნურად შეყვანით.

კატატონია ინვოლუციური — ინვოლუციური კატატონია.

კატატონია ლუციდური — შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის კლინიკური ვარიანტი. კატატონიური სიმპტომი (კატატონიური სტუპორი ან კატატონიური აგზნება) მიმდინარეობს ნათელი ცნობიერების ფონზე. ახასიათებს პროგრესიული მიმდინარეობა, სპონტანურ რემისიებს არ იძლევა (განსხვავებით ონეიროიდული კატატონიისაგან). მკურნალობას ძნელად ემორჩილება.

კატატონია მეორადი — კატატონიური მოვლენები სტუპორის ან აგზნების სახით, რომელიც ვითარდება შიზოფრენიის პალუცინაციურ-ბოდვითი ფორმის გვიან სტადიაში (ახასიათებს ხანგრძლივობა).

კატატონია მოგვიანებული — ინვოლუციური ფსიქოზის კლინიკური ფორმა. პირველად ინვოლუციურ ასაკში ვითარდება კატატონიური სინდრომი, კატატონიური სტუპორი ან კატატონიური აგზნება შფოთიან, დეპრესიულ ფონზე. არის შემთხვევა აგრეთვე თავის ტვინის ორგანული დაზიანების დროს განვითარებული მოგვიანებული კატატონიისა.

კატატონია ონეიროიდული — შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის კლინიკური ვარიანტი. კატატონიური სიმპტომები (უზშირესად სტუპორი ან სუბსტუპორი) მიმდინარეობს ონეიროიდული ცნობიერების ფონზე. ახასიათებს პერიოდული მიმდინარეობა, ხშირად იძლევა სპონტანურ რემისიას. განსხვავებით ლუციდური კატატონიისაგან შედარებით კეთილთვისებიან ფორმად ითვლება.

კატატონიური სტუპორი — ინსტუპორი.

კატაფლექსია — კუნთთა ტონუსის უეცარი სისუსტე, რომელიც ვითარდება შეტევის სახით აფექტთან ან ძლიერ გაღიზიანებასთან დაკავშირებით, გასტანს 2—3 წუთს. ამ დროს ცნობიერება არ არის გამოთიშული, მაგრამ მეტყველების მაშობრებელი აპარატის სისუსტის გამო ავადმყოფი ვერ ლაპარაკობს. შეტევის დროს და უშუალოდ შეტევის შემდეგ ადგილი აქვს ბრადიკარდიას, სახის ჰიპერემიას, ჰიპერჰიდროზს. გვხვდება ეპიდემიური ენცეფალიტის, თავის ქალას ტრავმის, ისტერიისა და ეპილეფსიის შემთხვევაში.

კატაფორა — აფექტური დამბლა, კუნთთა ტონუსის აფექტოგენური ბლოკადა. ვითარდება უეცრად, შეტევის მსგავსად, ძლიერ აფექტთან დაკავშირებით (შესაძლოა გამოიწვიოს თავშეუკავებელმა სიცილმა, რის გამოც სიცილის დარტყმას უწოდებენ).

კაუზალური — მიზეზობრივი.

კაფარი — მწვავე ფსიქოზური მდგომარეობა ცნობიერების შეცვლით და აგრესიული ხასიათის მოტორული აგზნებით. ვითარდება ტროპიკულ ქვეყნებში მზის დაკვრის შედეგად.

კენოფობია — ცარიელ შენობაში ყოფნის შიში.

კვალიტეტი — თვისება.

კვერულიანტი — მოდავეობისადმი მიდრეკილი ფსიქოპათიური პიროვნება.

კვიკეც ნიშანი — გაშლილ თითთა ტრემორი, რომელიც შეიმჩნევა მხოლოდ მაშინ, როდესაც პაციენტი თითებს მიაბჯენს გამოკვლევის ხელის გულს. ადგილი აქვს ქრონიკული ალკოჰოლიზმის დროს.

კინანთროპია — ზოანთროპიის

სახეთაგანი, ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ ძალღად გადაიქცევა.

კინორექსია — იხ. ბუღიმიია.

კინოფობია — ძალღის შიში.

კლაუსტროფობია — დაკეტილი კარის აკვიატებული შიში. გვხვდება აკვიატებული მდგომარეობის ნევროზის დროს.

კლაუსტროფანია — აკვიატებული ბუტბუტი.

კლაუსტროფილია — ღია კარის შიში, აკვიატებული სურვილი კარების, ფანჯრების ჩაქცევისა.

კლემატოფანია — დაუძლეველი ღრუბლა სხვისი ნივთების მისაკუთრებისა, უზშირესად სრულიად გამოუსადეგარის. იმპულსური მიზიდულების ფორმათაგანია.

კლემატოფობია — გაქურდვის აკვიატებული შიში.

კლიმაქსი (ბერძნულად საფეხურს ნიშნავს) — სასქესო ჭირკვლების ფიზიოლოგიური განვითარების და პორმონების გადასხვაფერების პერიოდი. ხშირად თან ახლავს ვაზოვეგეტატიური ლაბილობა, ხასიათის ცვალებადობა (განსაკუთრებით ნაადრევი და მოგვიანებული კლიმაქსის დროს). ფსიქიკური ძვრების განვითარებაში დიდ როლს თამაშობს ეგზოგენური ფაქტორები, პიროვნების პრემორბიტული მონაცემები და წარსულში გადატანილი მძიმე ავადმყოფობა (განსაკუთრებით თავის ქალას ტრავმა).

კლინოფრენია — წოლითი რეჟიმი.

კლინოფრენია — უნაგირისებურად ჩაზნექილი თავის ქალა.

კლიტროფობია — იხ. კლაუსტროფობია.

კლონური კრუნჩხვა — ანტაგონისტურ კუნთთა სერიული, ხანმოკ-

ლე, სწრაფი, ნაძალადევი შეკუმშვა და მოღუნება. კლონურ კრუნჩხვას იწვევს თავის ტვინის ქერქის მოტორული ზონის უჯრედთა გაღიზიანება. გვხვდება ეპილეფსიური გულყრის დროს.

კლონუსი — კუნთების რიტმული და თანაბარი ამპლიტუდით შეკუმშვა. ასევე რეფლექსების აწვევის თანხლებისა და პირამიდული გზების დაზიანების მაჩვენებელი.

კლონუსი ფუნქციური — განსხვავებით ორგანული კლონუსისაგან, კუნთების შეკუმშვა წარმოებს არიტმულად და ცვალებადი ამპლიტუდით. ყურადღების აცილებისას ფუნქციური კლონუსი ქრება. გვხვდება ნევროზული მდგომარეობის დროს.

კოკაინიზმი — ნარკომაเนีย (კოკაინის მიჩვევა ყნოსვით ან ინექციის სახით).

კოლაფსი — გულ-სისხლძარღვთა ტონუსის მკვეთრი დაქვეითება. ახასიათებს შემდეგი კლინიკური ნიშნები: დაქვეითებული არტერიული წნევა, სახე ფერმკრთალი, პიოთემია. ჰიპერკიდელოზი, მკაპ შენელებული ან მთლიანად გამოთიშული.

კოლაფსი ორთოსტატიკული — კოლაფსური მდგომარეობა, რომელიც ვითარდება სხეულის მდგომარეობის უეცარი შეცვლისას, მაგალითად, პორიზონტალური ან წოლითი მდგომარეობიდან ვერტიკალურ მდგომარეობაში გადასვლის დროს. გვხვდება ჰიპოტონიური დაავადების შემთხვევაში და ამინაზინით მკურნალობის პირველ დღეებში.

კოლიზია — სხვადასხვა სურვილის შეხვედრა-შეჯახება.

კომა (კომური მდგომარეობა) — გაბრუნება, ცნობიერების სრული დაკარგვა, რეაქცია როგორც ძლიერ, ისე

აქსტ გამლიზიანებელზე მოსპობილია, რეფლექსები არ გამოიწვევა. აფუძვლად უდევს უ. ნ. მოქმედების ზრმა შეკავება. გვხვდება თავის ტვინის შერყევის დროს, აგრეთვე ინსულინით მკურნალობისას.

კომოციო — თავის ტვინის შერყევა.

კომპენსატორული პარგედონია — ჰომოსექსუალიზმი, გამოწვეული საწინააღმდეგო სქესთან დამკაცოფილების შეუძლებლობით (მაგალითად, მონასტრებში, საპატიმროებში).

კომპენსაცია — არსებული დეფექტისადმი შეგუება, ფუნქციათა მოწესრიგება.

კომპლექსი — განცდილის უტყუო განცდა. კომპლექსური განცდა მუდამ სევდიანია.

კონგენიტალური — თანდაყოლილი.

კონდიციონალიზმი — იდეალისტური მიმართულება ბერკუაზიული ფილოსოფიისა, რომელიც უარყოფს მოვლენების მიზეზობრივ დასაბუთებას, ყოველგვარი მოვლენის არსებობას და მათ შორის დაავადებას უკავშირებს სხვადასხვა შინაგანი და გარეგანი პირობის შემთხვევით თანხედრას. ფსიქიატრიასა და მედიცინაში, საერთოდ, კ. გამოიხატება ნოზოლოგიური პრინციპის უარყოფაში.

კონვერსია ემოციური — ემოციური, ფსიქოტრავმული რეაქციის გამოვლენა ფიზიკური სიმპტომის სახით. მაგალითად, ისტერიული დამბლა.

კონსტელაცია — ურთიერთმოქმედი ფაქტორების თანაარსებობა.

კონსტიტუცია — ორგანიზმის თანდაყოლილი და შექმნილი ფიზიკური და ფსიქიკური თვისებები, რომლებიც ნაწილობრივ განაპირობებს.

ბებენ მის ფუნქციურ და რეაქციულ შესაძლებლობებს.

კონსტიტუციური პარგედონია — ჰომოსექსუალური ტენდენცია, გამოწვეული სომატოფსიქიკური თავისებურებით.

კონტინუა — უცვლელი, მყარი.

კონტუზია — თავის ტვინის დაზიანება.

კონფაბულაცია — მეხსიერების თავისებური პათოლოგია, ცრუ მოგონება. არარსებული ამბის მოგონება როგორც განცდილის. გვხვდება კორსაკოვის ფსიქოზისა და ორგანული ფსიქოზის დროს (მოხუცებულობის ფსიქოზი, პროგრესიული დამბლა).

კოორდინაციული ნევროზი — უნებორძილობის სახეთაგანი.

კოარაკრაზია — განავლის შეუკავებლობა.

კოპროლაღია — უწმარური სიტყვების წარმოთქმის აკვიატებული სურვილი.

კოპროფაგია — კვების ინსტინქტის წახდენა, მიდრეკილება საკუთარი ექსკრემენტების ჭამისადმი. გვხვდება შიზოფრენიის შორსწასულ შემთხვევაში და ეპილეფსიური ქუეისტობისას.

კორესკოპია — თვალის გუგის გამოცვლევა.

კოროფილია — ქალთა ჰომოსექსუალიზმის სახეთაგანი. მოზრდილ ქალთა სექსუალური ლტოლვა გოგონებისადმი.

კოსმიური განცდები — ხატოვანი, პალეონატორული განცდები (ქვეყნის დაღუპვა ადამიანთა ამოწყვეტის სახით).

კოპერენცია — წარმოდგენათა შორის ლოგიკური, აზრობრივი კავშირი (საწინააღმდეგო ინკოპერენციისა).

კრემოფობია — უფსკრულის, სიმაღლიდან გადმოხედვის აკეიატებული შიში.

კრეტინიზმი — ფარისებრი ჭირკელის განუვითარებლობის შედეგად გამოწვეული ქუთასუტობა.

კრიესტეზია — სიცივისადმი გადაქარბებული მგრძნობელობა.

კრიზი — ავადმყოფური სიმპტომების მწვავე შეტევა, მაგალითად, კრიზი სისხლძარღვოვანი.

კრიზი სისხლძარღვოვანი — მიმდინარეობს მწვავედ რამდენიმე წამის ან წუთის განმავლობაში, თავის ტვინში სისხლის მიმოქცევის მოშლას შედეგად (სპაზმი ან სტაზი), გასტანს რამდენიმე საათს ან დღეს. შეიძლება განვითარდეს ცნობიერების ნაწილობრივი დაბინდვა, აფაზიის მოვლენები, პარეზი, შესაძლებელია სრული აღდგენა, მძიმე შემთხვევაში — ინსულტი.

კრიპტომენია (ბლეილერი) — მესხიერების გუჟუღმართება. ნანახს, გაგონილს და წაკითხულს ავადმყოფი განიცდის როგორც მის ცხოვრებაში მომხდარს.

კრიტერიუმი შეურაცხადობის (მედიცინური) — 1. ქრონიკული ფსიქიკური დაავადება, 2. ფსიქიკური სფეროს დროებითი აშლა, 3. ფსიქიკური

სფეროს ის პათოლოგიური მოვლარეობა, რომელიც თავის გამოვლენებით ზემოთ აღნიშნულის თანაბარია.

კრიტერიუმი შეურაცხადობის (იურიდიული) — 1. არ შეუძლია თავის მოქმედებას ანგარიში გაეწიოს. 2. არ შეუძლია თავის კმედობას უქელმძღვანელოს.

კროციდიზმი — თითების თავისებური მოძრაობა საბანზე, ბალიშზე (თითქოს კრეფს რაიმე წვრილ საგნებს). გვხვდება ცნობიერების ამეცოური აშლის დროს.

კსანტოფსია — ირგვლივ არსებული საგნების ყვითელ ფერებში დაწნახვა (გვხვდება ნახშირორჟანგით, სანტონინით და სხვ. მოწამვლის შემთხვევებში).

კტინოზონია — პათოლოგიური ლტოლვა მომავლად ცხოველთა ხილისადმი.

კუმულაცია — თანდათანობითი დაგროვება.

„კურც შლუზი“ — ანუ მოკლე დადანიცვლების რეაქცია. სწრაფი უეცარი რეაქცია გაღიზიანებაზე ცნობიერების, გააზრების გარეშე. წარმოადგენს „განსაკუთრებული მდგომარეობის“ ერთ-ერთ უმძიმეს სახეს.

ლ

ლაბილობა — გუნებ-განწყობის აღვილი ცვალებადობა, მერყეობა. უმეტესად ახასიათებს თავის ტვინის ათეროსკლეროზს და პროგრესიულ დამბლას (გვხვდება საერთო ასთენიის დროსაც).

ლაგოფტალმია — ფართოდ გახსნილი, გადმოყარკული თვალი. გვხვდება პროგრესიული დამბლის დროს.

ლაკუნალური — კეროვანი, ნაწილობრივი, ნერვული სისტემის ლაკუნალური დაავადება, გარკვეული უბნის დაზიანება.

ლაკუნალური ქუთასუტობა — განსხვავებით გლობულარული ქუთასუტობისაგან, აღვილი აქვს ინტელექტური ფუნქციების დაქვეითებას, მაგრამ პიროვნების ბირთვი შენახუ-

ლია. დამასისათებელია სისხლძარღვოვანი ფსიქოზური დაავადებისათვის (ჰიპერტონიული, ათეროსკლეროზული ფსიქოზი).

ლალოპათია — იხ. დიზართრია.

ლალოფობია — ლაპარაკის შიში (უფრო ხშირად ენაბლუს, ენაბორძაკს ემართება).

ლამბდაციზმი — მეტყველების დეფექტი, რომელიც მდგომარეობს ასო ლ-ს არასწორად, გაურკვეველად გამოთქმაში.

ლატენტური პერიოდი (ანუ ფარული პერიოდი) — პერიოდი დაავადების აშკარა გამოკლინებაამდე.

ლატერალუზიზმი — სხეულის უნებლოე გადახრა გვერდზე (იხ. პარკინსონიზმი).

ლაქტაციური ფსიქოზი — ლაქტაციის პერიოდში განვითარებული ფსიქოზი (მოძველებული ტერმინია).

ლეთარგია — ხანგრძლივი ძილი, ზამთრად ცხოველების ძილად მივარდნის მავნარი. შინაგანი ორგანოების ფუნქციები მინიმუმამდეა დაქვეითებული. ლ. ძილის დროს საკვების მოთხოვნილება მეტად უმნიშვნელოა.

ლეიკოთომი — სპეციალური იარაღი ლეიკოთომიისათვის.

ლეიკოთომია — ფსიქიკურ ავადმყოფთა მკურნალობის ქირურგიული მეთოდი (შემოღებულია 1932 წ. მონიკის მიერ). სპეციალური იარაღით, ლეიკოთომით ახდენენ თალამოკორიკალური გზების ან ერთმხრივ, ან ორმხრივ გადაკვეთას. საბჭოთა კავშირში ლეიკოთომია აკრძალულია როგორც უხეში მეთოდი, რომელიც იწვევს არააღდგენად ორგანულ ცვლილებებს.

ლესხიური სიყვარული — ქალთა

შორის სექსუალური კავშირი (იხ. გინეკოფილია).

ლესხენია — აჩქარებული ლაპარაკი. მრავალსიტყვიანობა.

ლეფთომენინგიტი — ტვინის რბილი გარსის ანთება.

ლეფთომოზური აღნაგობა — გამხდარი, ნაკლებად განვითარებული ძელოვანი და კუნთოვანი სისტემა (მოძველებული ტერმინია).

ლიბიდო — სექსუალური მიზიდულობა.

ლიკანთროპია — შგლად გადაქცევის შიში.

ლიკორექსია — გაუმადრობა.

ლიპემანია — მელანქოლიური მდგომარეობა (დღეისათვის მოძველებული ტერმინია).

ლიპმანის ფენომენი — თვალებზე ხელის დაკერით გამოწვეული მზედვლობითი პალუცინაციები მწერებ-ს, ცხოველების სახით (გვხვდება თეთრი ცხელების დროს).

ლიპოთიმია — ცნობიერების ხანმოკლე დაკარგვა.

ლისოფობია — ცოფით დაავადების შიში.

ლიტერალური პარაფაზია — იხ. პარაფაზია.

ლიქვორი — თავ-ზურგტვინის სითხე.

ლობოთომია — იხ. ლეიკოთომია.

ლოგაგნოზია — ნათქვამი ან დაწერილი სიტყვის გავების გაძნელება ან სრული შეუძლებლობა.

ლოგოკლონია — ერთი და იგივე ბგერის ხშირი გამეორება. გვხვდება პროგრესიული დამბლის და თავის ტვინის ათეროსკლეროზის დროს.

ლოგონევროზი — მეტყველების მოშლა, ავადმყოფი კრიტიკულად

აფასებს თავის მდგომარეობას და განიცდის ღუფექტს.

ლოგოპედია — სპეციალისტი ექიმი ან პედაგოგი, რომელიც ლოგონეროზით დაავადებულთ მეტყველებას უსწორებს.

ლოგოპედია — მედიცინის და პედაგოგიის სპეციალური დარგი, რომელიც სწავლობს მეტყველების მოშლის ეტიოლოგიას, დიაგნოსტიკას, კლინიკას და თერაპიას.

ლოგორეია — აჩქარებული მეტყველება. ეხვდება მანიაკური მდგომარეობის დროს (იხ. აზრთა ქარიშხალი).

ლოკალური — ადგილობრივი, შემოფარგლული, გარკვეული უბნის დაზიანების შემთხვევები.

ლომბროზის თეორია — ბოროტ მოქმედების ახსნა მეგვიდრობით შეძენილი ბიოლოგიური თვისებებით. ალბრდისა და სოციალური ფაქტორების მნიშვნელობის სრული უგულ-

ებულობა. როგორც მეცნიერულად, ისე იდეოლოგიურად დღეისათვის მიუღებელი თეორიაა.

ლოქსოფტალმია — ის ტ რ ა - ბ ი ზ მ ი.

ლუეზი კონგენიტა — თანდაყოლილი სიფილისი. ნაყოფი, დაავადებული ჩასახვის პერიოდში, ან დაბადების დროს.

ლუნატიზმი ანუ მთვარეულობა — ძილში. უხშირესად ღამის მეორე ნახევარში, ადამიანი ღვება და იწყებს ატომატურ მოქმედებას. აღნიშნული მდგომარეობა გრძელდება რამდენიმე წუთს, რის შემდეგ ავადმყოფი აგრძელებს ჩვეულებრივ ძილს. ეხვდება ნევროზულ ბავშვებში, ისტერიის და ეპილეფსიის დროს. ავადმყოფისათვის აღნიშნული მოქმედება ამწვინებელია.

ლუციდური კატატონია — იხ. კ ა - ტ ა ტ ო ნ ი ა ლ უ ც ი დ უ რ ი .

მ

მაზოხიზმი — სექსუალური გაუკუღმართება (დაკავშირებულია ავსტრიელ მწერალ ზახერ-მაზოხთან), სექსუალური ავზნება და ღეჲყყოფილება სორციელებდა საწინააღმდეგო სქესის მიერ ფიზიკური ტკივრის მიყენებით (პოზიტიურია საღიზმინა), გვხვდება ფსიქოპათიის შემთხვევაში.

მაკროგემია — სხეულის სქემის დარღვევა. შეგრძნება, თითქოს გაეზარდა სხეულის რომელიმე ნაწილი ან მთლიანად აღნაგობა.

მაკროგირია — თავის ტვინის განსაკუთრებული ფართო ხეულები.

მაკროეფალია — დიდი თავის ქალა.

მაკრომელია — კიდურთა გადიდების შეგრძნება.

მაკროსომია — იხ. გიგანტიზმი.

მაკროფსია — საგნების პროპორციულად გადიდებულად აღქმა, აკომოდაციის დარღვევის გარეშე.

მალთუიზმი — ინგლისელი მოძღვრის მიერ მოწოდებული თეორია (1798 წ.), რომლის მიხედვით, სამყაროს ტევადობასა და ადამიანთა მომრავლებას შორის შეუფარდებლობაა. ადამიანთა რიცხვი მერტად იზრდება. მალთუსის გაგებით, სიღატაკის, უმუშევრობისა და ავადმყოფობის თავიდან ასაცილებლად ომიანობა აუცილებელია და გარდაუვალი (თეორია მიუღებელია).

მანიკ — ბერძნული სიტყვაა და

ნიშნავს თავშეუკავებელ ლტოლვას, სწრაფვას, გრძნობათა სიკარბეს.

მხიარული მ. — შეუჩერებელი, ხალისიანი აფორიაქება; სევდის მ.

— ავადმყოფის გაღიზიანებული, სასოწარკვეთილი მდგომარეობა;

განდიდების მ. — ყოვლად გაუგებარი, მკვეთრად გამოხატული განდიდების შინაარსის ბოდიეთი აზრები;

ონეიროიული მ. — მანიაკური სინდრომის ერთ-ერთი სახე, არანათელი ცნობიერების დროს დაუკავშირებელ აზრთა მოზღვავე-

ბა; **სენილური მ.** — ხანდაზმულ ასაკში პირველად წარმოშობი-

ლი მანიაკური სინდრომი, კეუასუსტობის გარეშე (მაიერ გროსი); **მ.**

პურიბლანდა — მანიაკური აგზნების უმაღლესი წერტილი, რომელიც დანარჩენი მანიებისაგან განსხ-

ვავდება ქაოტური აგზნებით და მოუხვეწრობით.

მანიაკური აზნევა — ცნობიერების აზნევა, რომელიც ეითარდება მანიაკური მდგომარეობის უმაღლეს

საფეხურზე. ძლიერი აგზნების შედეგად ავადმყოფს ეკარგება სწორი ორიენტაციის უნარი. ვხვდებით მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მანიაკური ფაზის დროს.

მანიაკური სინდრომი — აგზნების სინდრომი (იხ. მანიაკური ფაზა).

მანიაკური ფაზა — მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მიმდინარეობაში განვითარებული მანიაკური მდგომარეობა.

ახასიათებს სიმპტომთა ტრიადა: აწეული გუნება-განწყობა, აჩქარებული ასოციაციები და აჩქარებული მოქმედებანი, ანუ ფსიქიკის სამივე სფეროს თანაბარი აგზნე-

ბა. ხანგრძლივობა 5-6 თვე, მდგომარეობიდან გამოსვლა სდება თან-

დათანობით და პიროვნების სრული აღდგენით.

მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზი, **ციკლოფრენია**, **ენდოგენური ფსიქოზი** — ეითარდება გარკვეული თვალსა-

ჩინო მიზეზის გარეშე ან დაკავშირებულია რაიმე საბაბთან. ხშირად იწყება ახალგაზრდა ასაკში. ახასიათებს პე-

რიოდული მიმდინარეობა (ანუ ფაზური) ფსიქოზის კლინიკური გამოვლი-

ნება სდება ორი საწინააღმდეგო მდგომარეობით: მანიაკური და დეპრესი-

ული, ყალიბდება თანდათანობით. პირველი შეტევა ახალგაზრდა ასაკში

ატარებს ხშირად მანიაკურ ხასიათს, შეტევები ინვოლუციურ ასაკში კი

მიმდინარეობს უმეტესად დეპრესიულ ფაზით (შესაძლებელია ყოველ-

თვის ერთი სახის ფაზით მიმდინარეობდეს მანიაკური ანუ დეპრესიული).

ყოველი ფაზის, ანუ შეტევის ხანგრძლივობა 5-6 თვემდე (ხან

მეტცი). მდგომარეობიდან გამოსვლა სდება ლიზისურად (თანდათანობით),

პიროვნების სრული აღდგენით. ფაზათა შუა ინტერვალებს ეწოდება

ნათელი პერიოდები. ფაზების განმეორების სიხშირეს არა აქვს რაიმე

კანონზომიერება, შეიძლება იყოს სხვადასხვა სიხშირით.

მანიფესტაცია — გამოფენა, გამოამჟღავნება.

მანტიზმი — იხ. მენტიზმი.

მარაზმი — პიროვნების ფსიქიკური და ფიზიკური რღვევა, ყო-

ველგვარი ინტერესის დაკარგვა (კვების ინსტინქტის გარდა). ღრმა კეუ-

სუსტობა და მძიმე ფიზიკური განლევა ტროფიკული მოშლილობებით.

ვხვდებით ორგანული ფსიქოზის ტერმინალურ სტადიაში.

მასკულინიზმი — სინონიმე ვი-

რილიში, მამაკაცი აღნაგობის ნიშნები ქალის აგებულებაში (გრძელი კიდურები, სუსტად განვითარებული სარძევე ჯირკვლები, თმისა და სხვ.).

მასტოდი — სარძევე ჯირკვლების სპონტანური ტივილი. აღვლი აქვს ქალთა წესის და კლიმაქსის განვითარების პერიოდში.

მასტურბაცია — ონანიზმი, ხელტყუნება.

მეგალოფსია — იხ. მაკროფსია.

მეკონიზმი — ოპიუმით ქრონიკული ან მწვავე მოწამლა.

მელალგია — კიდურების ტივილი.

მელანქოლიური რაპტუსი — დეპრესიული მდგომარეობის ყველაზე მძიმე გამოხატვა მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის დეპრესიულ ფაზაში.

მენსტრუაცია — რეგულარული ქალთა წესი. ყოველთვიურად საშოდან სისხლდენა. ამ პერიოდს ხშირად თან ახლავს აგზნებადობა, აფექტურობა, ეაზო-ვეგეტატიური ლაბილობა (გენოპაუზა — მენსტრუაციის შეწყვეტა).

მენტიზმი — აეტომატური აზროვნება. სიტყვათა შეუჩერებელი, ავადმყოფის ნების გარეშე დინება ხატოვან წარმოსახვათა თანხლებით (გვხვდება შიზოფრენიის დროს).

მეტალოფობია — ლითონისაგან გაკეთებული საგნებისადმი შიში.

მეტამორფოფსია — საგნის კონტურების შემცდარი აღქმა — ან გადიდებულად (იხ. მაკროფსია), ან შემცირებულად (იხ. მიკროფსია).

მეტახიმულაცია — მანამდე ნამდვილად არსებული ავადმყოფური სურათის ვაგარძელება.

მთვარეულობა — იხ. ლუნატოიზმი, ნოქტამბულიზმი.

მიდრიაზი — თვალის გუგის გაფართოება.

მიზანდრია — მამაკაცის სიძულელი.

მიზანთრობია — ადამიანის სიძულელი.

მიზოგონია — ქალის ზიზლი.

მიზოპედია — საკუთარი ბავშვის სიძულელი.

მიზოფობია — აკვიატებული შიში გაქუქყიანების, ერიდება ყოველგვარ ნავთს, ერთთავად იბანს ხელებს და ისუფთავენს ტანსაცმელს.

მითრიდატიზმი — პონტოს მეფის, ფარმაკოლოგ მითრიდატე VI სახელთანაა დაკავშირებული. ორგანიზმში შხამის თანდათანობით შეყვანით გამოიშვებელი შეგუება; ნარკოტიკული საშუალებების თანდათანობითი შეგუება (თავდაპირველად, შეიგრძნობენ პირის ღრუს ღორწოვანი გარსის წყას, ხველას, რომელიც შემდეგ ქრება).

მიკროგირია — თავის ტვინის განსაკუთრებულად ვიწრო ხვეულები.

მიკროგრაფია — წერილი ასობით წერა, როგორც პათოლოგიური სიმპტომი, გვხვდება პარკინსონით დაავადების დროს.

მიკროციფალია — პატარა თავის ქალა.

მიკროფსია — საგნების დაპატარავებულად აღქმა.

მიკრომალუცინაცია — მხედველობითი პალუცინაცია პატარა საგნების ან საგნების სახით.

მიწის სიმპტომი (პლუს სიმპტომი) — მოწოდებულია ჯეკსონის მიერ რომელიმე დაავადებისათვის დამახასიათებელი სიმპტომი (დღესათვის

მოძველებულ ტერმინადაა მიჩნეული).

მიოზი — თვალის გუგის შევიწროება.

მიოკლონია — რომელიმე კუნთის სპონტანური მოულოდნელი შეკუმშვა, რომელიც წარმოებს არა რიტმულად და ხშირად მეორდება. გვხვდება ენცეფალიტისა და მიოკლონური ეპილეფსიის დროს.

მიოკლონუს ეპილეფსია — ნერვული სისტემის მეგკვიდრობით დაავადება, რომლის დროსაც აღვლილი აქვს მიოკლონიას და ეპილეფსიურ გულყრებს. საბოლოოდ იწვევს პიროვნების დეგრადაციას.

მიფოზანია — ავადმყოფური ლტოლვა სიცრუისადმი.

მიფოფობია — აკეიატებული შიში არ იცრუოს, არ დაამახინჯოს ფაქტები.

მიქსოსკოპია — სქესობრივი აღტყინება სხვისი სქესობრივი აქტის ხილვით.

მნემასტენია — მეხსიერების სისუსტე.

მოვგრაფია — კრუნჩხვა წერის დროს.

მონომანია (ესკიროლის მიერ მოწოდებული) — სიმპტომა შეჟამება, სინდრომად ქცევა, (მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა კლინიკური ფსიქიატრიის დაცოცრებაში).

მონოტონური — ერთხმოვანი, ერთფეროვანი. მონოტონური მეტყველება ახასიათებს შიზოფრენიას, პროგრესიულ დამბლას.

მონოფაზია — მეტყველების თაქსიკური მოშლა, ავადმყოფი გამოთქვამს მხოლოდ ერთ სიტყვას, ერთ ფრაზას ან ერთ ბგერას.

მონოფობია — მარტო დარჩენის შიში.

მორბუს — ავადმყოფობა.

მორია — შეუსაბამო, ბავშვური მხიარულება. უაზრო გულკეთილობა, მოუფიქრებელი და ოინბაზური ქცევები (გებეფრენიულ აღტყინებისაგან განსხვავებით ავადმყოფი სინტონიას იწვევს გარშემომყოფებში). გვხვდება ზოგიერთი ინტოსიკაციური ფსიქოზის, თავის ტვინის ტრავმული დაზიანებისა და ცერებრალური სიმსივნის დროს.

მოტორიკა — მოძრაობა.

მოტორული დებილობა (ალწერილი დიუპრეს მიერ) — გვხვდება როგორც ბავშვთა, ისე სრულწლოვანთა შორის. ავადმყოფები დიდხანს რჩებიან ერთსა და იგივე მდგომარეობაში, არ გრძნობენ უხერსულობას.

მოტორული ინტანტილიზმი (ალწერილია პომბურგერის მიერ) — საერთო მოღონების გამო ბავშვი ფეხს იდგამს ძალიან მოგვიანებით. გვხვდება გონებაჩამორჩენილთა შემთხვევებში.

მუტიზმი — მეტყველების სრული შეკავება. ავადმყოფი არ ლაპარაკობს, შეკითხვებზე პასუხს არ იძლევა. წარმოადგენს ნეგატიურ საწყისს, გვხვდება შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის დროს.

6

ნადრევი ჰუასუსტობა — იხ. დე მენცია პრეკოკოს.

ნარკოელექტროშოკი — ელექტ-

ტროკრუნჩხვითი მკურნალობის ჩატარება ვენაში ნარკოზული ნივთიერების შეყვანის შემდეგ (პექსონა-

ლის ან ამითალ-ნატრიუმის სსნარი).

ნარკოლეფსია — ძილის უეცარი, ხანმოკლე შეტევები, რომელიც შეიძლება განვითარდეს ყოველგვარ მდგომარეობაში. წარმოადგენს თავის ტვინის ორგანული დაზიანების სიმპტომს (ეპილეფსია, ენცეფალიტი, თავის ქალას ტრავმა და სხვ.).

ნარკომაწია — ნარკოზული და ტყვიულგამაყუჩებელი პრეპარატების სისტემატური მიღება, რაც იწვევს პათოლოგიურ მიჩვევას და აბსტინენციის მდგომარეობას.

ნარცისიზმი — სექსუალური პათოლოგია. საკუთარი გარეგნობით ჰიზიბლული, შეყვარებული საკუთარ სხეულში (ბერძნული მითოლოგია, — ულამაზესმა კაბეუმა წყალში მოჰკრა თვალი თავის გარეგნობას და გამოჩნურდა).

ნეგატივიზმი — ავადმყოფის უმიზეზო, დაუსაბუთებელი წინააღმდეგობა ყოველგვარ მოთხოვნაზე დამახასიათებელია შიზოფრენიის კატატონიური ფორმისათვის. ნ. არის აქტიური, როდესაც არ ასრულებს ექიმის თხოვნას და საწინააღმდეგოდ იქცევა; არის ნ. პასიური, როდესაც არც მითითებას ასრულებს და არც საწინააღმდეგოდ იქცევა.

ნევრასთენია — ნევროზის ფორმათაგანი, ვითარდება ნერვული სისტემის გადაძაბვის შედეგად. ახასიათებს ადვილად დაქანცულობა. ძილის მოშლა, ემოციური ლაბილობა და ვეგეტატიური დისტონიის მოვლენები. არჩევენ ჰიპოსთენიურ და ჰიპერსთენიურ ნევრასთენიას. უფრო სმირად ავადდებიან არამყარი ნერვული სისტემის მქონენი.

ნევრასთენია ჰიპოსთენიური — იხ. ჰიპოსთენიური ნევრასთენია.

ნევრასთენიული კასკა (თავის დამძიმების შეგრძნება) — ზშირია ასთენიური სინდრომის და არაიშეი-ათი შიზოფრენიის იპოქონდრიული ჩივილების დროს.

ნევროზი — მწვეველ ან ხანგრძლივად მოქმედ ფსიქოტრავმულ მომენტთან დაკავშირებული ნერვული მოქმედების ფუნქციური მოშლა. პათოფიზიოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს ნერვული პროცესების გადაძაბვა (ავზნება, შეკავება, ძვრადობა). არსებობს შემდეგი ნევროზები: ნევრასთენია, ისტერია, ფსიქასთენია.

ნევროზი ვეგეტატიური (ვეგეტო-ნევროზი) — სხვადასხვა ორგანოს ან ორგანოთა სისტემის დაავადება, რომელიც გამოწვეულია მათი საინერვაციო ვეგეტატიური აპარატის ფუნქციურ-დინამიკური მოშლით.

ნევროზი სიტუაციური — უსიამოვნო, კონფლიქტური სიტუაციით გამოწვეული ნევროზი (რეაქტიული ნევროზის ფორმათაგანი).

ნეიროლეფტიკები — იხ. ფსიქოტროპული საშუალებანი.

ნევროფობია — გვამის შიში.

ნეოლოგიზმი — ახალი სიტყვა, რომელსაც ავადმყოფი ქმნის. წარმოადგენს პათოლოგიური აზროვნების შედეგს. გვხვდება შიზოფრენიის დროს.

ნეომალთუსიანიზმი — რეაქტიული მეცნიერული მიმართულება, რომელიც ცდილობს დაასაბუთოს, რომ ხალხთა უზომო მომრავლების გამო აუცილებელია ნაყოფის ხელოვნური მოწყვეტა, ორსულობის მოშლა.

ნეოფილია — სიახლისადმი პათოლოგიური მიდრეკილება.

ნეოფობია — აკვიატებული შიში

ყოველგვარი სიახლის მიმართ — ახალადგილი, ახალი ტანსაცმელი (იხ. პანტოფლია).

ნეკტალგია — ტკივილი, რომელიც ღამით ვითარდება.

ნეკტოპედია — სწავლება პიანოზურ მდგომარეობაში (იხ. პიანოპედია).

ნიკოტინიზმი — პორტუგალიაში საფრანგეთის წარმომადგენელ ნიკოს სახელთანაა დაკავშირებული. თუთუნის ქრონიკული მიღება მოწვევის, დალექვის თუ ყნოსვის სახით.

ნიკოტოფობია — სიბნელის შიში. ხშირია ნევროზულ ბავშვებში, ისტერიისა და აკვიატებული ნევროზის დროს.

ნიმფომანია — სექსუალური აგზნება ექსცესებით.

ნისტაგმი — თვალის კაკლების რიტმული კანკალი, მიმართულების მისვლით არჩევენ: პორიზონტალურ, ვერტიკალურ და როტატორულ ნისტაგმს. მაჩვენებელია ნერვული სის-

ტემის გარკვეული უბნების დაზარებისა. გვხვდება თანდაყოლილი ნისტაგმი.

ნიპილისტი — ყოველგვარი ნორმების, პრინციპების, კანონების უარყოფელი პიროვნება.

ნოზოლოგიური ერთეული — დაავადება, რომელსაც გარკვეული მიზეზი (ეტიოლოგია), პათოლოგიურ-ანატომიური საფუძველი და განსაზღვრული კლინიკური მიმდინარეობა ახასიათებს.

ნოზოფილია — სრული შეგნებით მიიწერს რიგ დაავადებებს, ესაუბრება ყველას ამის გარშემო, დადის ექიმებთან, ჯიბით დააქვს წამლების არსენალი. ახასიათებს ისტერიას.

ნოზოფობია — მძიმე, მოუარეველი სენით დაავადების შიში.

ნოსტალგია — სამშობლოს მოშორებულთა ნაღველი, სევდა, სამშობლოს მონატრება.

ნოქტამბულოზმი — ავტომატური მოქმედება ძილის მდგომარეობაში.

ო

ობერტონი — ცნობიერებასა და ცნობიერების დაკარგვას შორის არსებული ფსიქიკური შუალედი.

ობიექტური ანამნეზი — ავადმყოფობის შესახებ მეორე პირის მიერ მოწოდებული ცნობები.

ობნაჟულაცია — ცნობიერების მერყეობის, გაბრუების მსუბუქი ფორმა (გონების დაბანდვა). ავადმყოფმა ხან იცის სად არის, ვის ესაუბრება, ხან იბნევა, არასწორ პასუხს იძლევა და უაზროდ იხედება.

ობსესია — იხ. აკვიატებული მდგომარეობა.

ობსესიური — აკვიატებული.

ობსესიური მდგომარეობა — აკვიატებული მდგომარეობა (სინდრომი).

ოლინეფობია — ტკივილის შიში.

ოიკოფობია — ფსიქიკური საავადმყოფოდან გაწერის შემდეგ შინ დაბრუნების შიში.

ოინომანია — იხ. თეტრიაკი.

ოლიგოფანია — მეტყველების თავისებური მოშლა, რომელიც ვითარდება ეპილეფსიური გულყრიდან გამოსვლის შემდეგ. მეტყველება შენელებულია, სიტყვათა მარაგი ღარი-

ბი. ავადმყოფი შეკითხვაზე ძნელად პასუხობს, ეძებს საპასუხო სიტყვებს.

ოლიგოფრენია — თანდაყოლილი ქვესუსტობა, ფსიქიკური ფუნქციების განუვითარებლობა (განსაკუთრებით ინტელექტის). მიზეზი ოლიგოფრენიისა შეიძლება იყოს მექანიკური დაზიანება მშობიარობის დროს ან რაიმე ინფექციურ-ინტოქსიკაციური დაავადება ადრეულ ბავშვთა ასაკში. ოლიგოფრენიას არ ახასიათებს პროგრესულობა. არჩევენ სხვადასხვა სიღრმის ოლიგოფრენიას: იდიოტია, იმბეცილობა და დებილობა.

ოლიგურია — შარდის გამოყოფის შემცირება.

ონანიზმი (ხელთცდუნება) — სქესობრივი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება სასქესო ორგანოს გარეგანი მექანიკური გაღიზიანებით.

ონეიროდენია — არასასიამოვნო სიზმრის ხილვა.

ონეიროიდული მდგომარეობა — ძილისმაგვარი მდგომარეობა.

ონიომანია — პათოლოგიური ღრთუვა ახალი საგნების შეძენისა (ხშირად სრულიად უსარგებლოსი).

ონირიზმი — ჰალუცინოზის თავისებური ფორმა. ხატოვანი და გარკვეული შინაარსის მქონე ჰალუცინაციების სიმრავლე. ხშირად ელინდება ლამით. ზოგიერთ შემთხვევაში ახლავს თან კრიტიკული შეფასება, ზოგჯერ კი ცნობიერების შეცლა (შეიძლება ადგილი ჰქონდეს თვითი ცხელების ინიციალურ პერიოდში).

ონიქოფაგია — ფრჩხილების ქენჭის აკვიატება.

ონომატომანია — აკვიატებული სურვილი შემთხვევით გაგონილი ან ამოკითხული სიტყვის (სახელების,

გეარების, განცხადებებისა და მისთ.) დამახსოვრების და გამეორებისა.

ონომატოპოეტური მოხსენება — როდესაც მოხსენებისას მიმიკით, ხმის წამყვანებით სარგებლობენ. ო. გვხვდება ისტერიის, შიზოფრენიული მანერიალობის დროს.

ონტოგენეზი — ინდივიდის, ორგანიზმის განვითარების ისტორია.

ოპისტოტონუსი — ტონური კრუნჩხვა, რომლის დროსაც ზდება თავის უკან გადაწევა და მთელი სხეულის რკალისებური მოხრა (გვხვდება ტეტანუსის და ისტერიული გულყრის შემთხვევაში).

ოპომანია — ნარკომანიის საზეთავანი, რომელიც ვითარდება ოპიუმის სისტემატური მიღებით (მოწევის ან გადაყლაპვის სახით).

ორგაზმი — სქესობრივი აქტის კულმინაცია.

ორგანული დაავადება — ძირითადი სახე დაავადებისა. ცენტრალური ნერვული სისტემის ტლანქ, მყარ რღვევაში გამოიხატება (მორფოლოგიურ ცვლილებამდე დასულო).

ორიენტაცია ავტოფსიქიკური — საკუთარ ვინაობაში გარკვევის უნარი.

ორიენტაცია ალოფსიქიკური — გარემოსინამდვილეში გარკვევის უნარი (დროში, სივრცეში, სიტუაციაში).

ორიენტაცია ორმაგი — გარემოსინამდვილის შეფასება ორმაგად: ერთი მხრივ, სწორად, ადეკვატურად და, მეორე მხრივ, არასწორად, ბოღვის შინაარსის შესაბამისად (ვხვდებით შიზოფრენიის ბოღვითი ფორმის დროს).

ორიენტაცია სომატოფსიქიკური — თავის ფიზიკურ, სომატურ მდგომა-

რეობაში გარკვევის უნარი (სხეულის სიდიდის, ფორმის, სხეულის სხვადასხვა ნაწილის ურთიერთდამოკიდებულების).

ორიენტაციის უნარი — გარემოში, დროსა და საკუთარ ვინაობაში გარკვევის უნარი. ფსიქიატრიაში ორიენტაციის უნარში იგულისხმება ცნობიერება.

ორიენტირება — რთული ფსიქიკური ფუნქცია, სიტუაციის შეფასება, გარემოში გარკვევა.

ოსმოდროზი — უსიამოვნო, სპეციფიკური სუნის ოფლიანობა.

ოტრაგირება — ძლიერი განცდის შეგუება.

ოქსიდეზია — გამახვილებული ყნოსვა.

ოქსიოპია — გამახვილებული მხედველობა.

ოქსიფოზია — აკვიატებული შიში წვეტიანი და მკრელი საგნების მიმართ. ამავე დროს დაუოკებელი სურვილი ზელში აიღოს, შეეხოს ამ საგნებს. გვხვდება ფსიქასთენიის, აკვიატებული ნეროზის დროს.

ოქსიფონია — მაღალი სამეტყველო ხმა.

პ

პათეტიკური — ამალღებული (პ. სიტყვა).

პათიკოსი — პასიური პედერასტი.

პათოგენეზი — ავადმყოფის ან ავადმყოფური სიმპტომების წარმოშობი მექანიზმების შესწავლა. პათოგენეზის გაგება მჭიდროდაა დაკავშირებული ეტიოლოგიური საკითხის გარკვევასთან. თუ ეტიოლოგია არკვევს, რისგან წარმოიშობა ავადმყოფობა, პათოგენეზი გვასახიბობს — რა გზით ვითარდება იგი.

პათოგენური — ავადმყოფობის წარმოშობი.

პათოგნომური — გარკვეული ავადმყოფობისათვის დამახასიათებელი სიმპტომი.

პათოგრაფია — ლიტერატურული ნაწარმოების ფსიქოლოგიური და ფსიქოპათოლოგიური ანალიზი ავტორის პიროვნების შესწავლის მიზნით.

პათოლოგია — დაძაბულობა, შიში ადამიანთან შეხვედრისა. გვხვდება დისმორფოფობიის შემთხვევაში.

პათოპლასტიკა — ფსიქოზის ან

სიმპტომის შინაარსში ცხოვრების მანძილზე შეძენილი პიროვნების ინდივიდუალური თვისებების მონაწილეობა.

პათოფოზია — იხ. ნოზოფობია.

პიკნოლექსია — მეტად ხანმოკლე, ელვის სისწრაფის გულყრა, უფრო ხშირია მომწიფების ასაკში (ნაწილი ავტორებისა ეპილექსიას მიაწერს, ნაწილი — ნარკოლექსიას).

პალატა — მედ. ავადმყოფების მოსათავსებელი ოთახი.

პალენგენეზია — გადახალისება (ახლად შობა).

პალენესთეზია — ვიბრაციის შეგრძნების მოსაზობა, გვხვდება ზურგის ტენიის ტაბესის დროს.

პალათიური საშუალება — სამკურნალო საშუალება, რომელიც დროებით ამსუბუქებს ავადმყოფობას.

პალილალია — მიდრეკილება სიტყვის, წინადადების მრავალჯერ გამეორებისადმი (ზოგჯერ გადაქანცვამ-

დეს. გრძნობს ამ ზედმეტობას და ვერ გაჩერებულა.

პალინდრომი — ბოდვის შინაარსში წარსული ცხოვრების რომელიმე ეტაპის ჩართვა.

პანაღია — მთელი სხეულის ტკივილი.

პანანესთეზია — მთელი სხეულის ანესთეზია.

პანაცია — ლეგენდარული, უნივერსალური სამკურნალო საშუალება ყოველგვარი დაავადების წინააღმდეგ. დაკავშირებულია მითიური ღმერთის აპოლონის სახელთან (აპოლონის თავიდან წვეთავდა).

პანიკა — თავზარი, შიშის აყვლა.

პანტოფობია — აკეიატებული შიში ყოველგვარი მოვლენისა, გარემო ცვლილებებისა.

პანფობია — ღიფუზური, დაუსაბუთებელი შიში ყოველგვარი მოვლენისა. ახასიათებს შიზოფრენიას.

პარაბულია — ნებიითი აქტების გაუქმდებლობა.

პარაგეიზია (პარაგეზია) — გემოვნების ანალიზატორის ორგანული დაზიანებით გამოწვეული გემოვნების გაუქმდებლობა (საკვებად მიუღებელი ნივთიერების კამა).

პარაგრაფია — წერის უნარის მოშლა, რაც გამოიხატება ასოების ან სიტყვების არასწორად განლაგებაში.

პარადოქსალური ფაზა — იხ. ფაზური მდგომარეობა.

პარათიმია — განცდის შინაარსსა და ემოციურ გამოვლინებას შორის შეუფარდებლობა, მაგალითად, სასიხარულო განცდაზე ტირილი და, პირიქით. მაჩვენებელია ინტრაფსიქიკური ატაქსიისა. ახასიათებს შიზოფრენიას.

პარაინფექციური — ინფექციუ-

რი დაავადების მიმდინარეობაში სხვა დაავადების გამოვლენა (ენცეფალიტი, გრიპი, ქუნთრუშა, წითელა და სხვ.).

პარაკინეზი — არასწორი, არამიზნობრივი მოძრაობა. გვხვდება თავის ტვინის ორგანული დაზიანების დროს.

პარაკუზია — სმენის ილუზია.

პარალგეზია — ტკივილის შეგრძნების გაუქმდებლობა, მაგალითად, ტკივილი შეიგრძნობა როგორც წვა.

პარალიპოფობია — შიში, არ იმოქმედოს მცდარად.

პარალოგია — მცდარი მსჯელობა. გვხვდება აფექტის ან ასოციაციური პროცესის დეფექტის (მაგალითად, შიზოფრენიის) დროს.

პარამიმია — სახის გამომეტყველებასა (მიმიკის) და ავადმყოფის განცდას შორის შეუსაბამობა. გვხვდება შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის დროს.

პარამნეზია — მეხსიერების გაუქმდებლობა ფსევდოდემენციის, კონფაბულაციის სახით. პათოლოგიური სიცრუისაგან განსხვავდება იმით, რომ ავადმყოფს სწამს საკუთარი სიცრუე.

პარამეზია — მუსიკალური ნაწარმოების შესრულების რიტმის, პაუზის დარღვევა. ერთი ბგერის მეორით შეცვლა.

პარანესთეზია — მთელი სხეულის უგრძნობლობა, ანესთეზია.

პარანოია — ფსიქიკური დაავადება, რომელიც ხასიათდება სისტემური ბოდვით, აფექტური დამახულობით, საკუთარი შესაძლებლობის გადაფასებით. ვითარდება რეაქტიულად, მიმდინარეობს ქრონიკულად.

პარამარეზი — არამთლიანი დამ-

ბლა. ზედა ან ქვედა კიდურების მოძრაობის შეზღუდვა, შესუსტება.

პარაპლეგია — ზემო ან ქვემო კიდურების დამბლა.

პარატროფიკა — უწესრიგო კეება.

პარაფაზია — მეტყველების მოშლა, მოტრუელი აფაზიის გამოვლენა. წინადადებაში დარღვეულია სიტყვების სწორი განლაგება (ვერბალური პარაფაზია), ან სიტყვაში ბგერების და ასოების სწორი განლაგება (ლიტერატურული პარაფაზია).

პარაფონია — ხმის სიმალისა და ტემბრის მკვეთრი ცვალებადობა (მაგალითად, ქაბუკურ პერიოდში გადასვლისას).

პარაფრაზია — პათოლოგიური მეტყველება. წინადადების არასწორი შედგენა (სიმბოლური აზროვნება).

პარაფრენია — ნელი მიმდინარეობა. პიროვნების დეგრადაცია იწყება მოგვიანებით. პ. დროს ბოლევითი აზრები უფრო სისტემურია, მოწესრიგებული, ვიდრე შიზოფრენიის პარანოიდული ფორმის შემთხვევაში (შინაარსობრივი თვითგანდიდების, კონფაბულატორული, დენის ბოლევითი აზრები). არჩევენ პ. შემდეგ კლინიკურ ფორმებს: ექსპანსიურს, კონფაბულურს, სისტემატურსა და ფანტასტიკურს. პ. ექსპანსიური — კლინიკურ სურათშია განდიდების ბოლევითი აზრები, აწეული გუნება-განწყობა, იწყება და ვითარდება მოკლე დროში; პ. კონფაბულური — დამახასიათებელია ცრუ მოგონებები (ხშირად დადებითი ემოციის შინაარსის); პ. სისტემატური — პარაფრენიის ქვესახეთა შორის ყველაზე ნელი ტემპით მიმდინარეობს. პიროვნების დეგრადაცია ვითარდება ძალზე მოგვიანებით. ავადმყოფობის

გამოაშკარავება იწყება დევნითი ხასიათის ბოლევითი იდეებით, მოსდევს სმენითი ჰალუცინაციები და მისთ.: პ. ფანტასტიკური — ხასიათდება ფანტასტიკური, ზღაპრული ბოლევითი იდეებით; პ. მოგვიანებული — მაიერ-გროსის მიხედვით. სანაესულებში განვითარებულ პარაფრენიულ სინდრომს თან ახლავს სენილური დემენციის ნიშნები.

პარგედონია — სექსუალური გაუქუღმართების სახე.

პარეზი — ნაწილობრივი დამბლა, კუნთის ძალის დაქვეითება. იმისდა მიხედვით, რომელ ნაწილს ეხება პარეზი, არჩევენ შემდეგ სახეებს: მონოპარეზი — ერთი კიდურის პარეზი; პარაპარეზი — ორი ზედა ან ორი ქვედა კიდურის პარეზი; ტეტრაპარეზი — ორივე ზედა და ქვედა კიდურის პარეზი; პედიპარეზი — ნახევარი სხეულის პარეზი.

პარეიდოლია — ფანტასტიკური მხედველობითი ილუზიები.

პარესთეზია — სხედასახეგვარი ტაქტილური შეგრძნებები, რომელთა წარმოშობაში გარეშე გამლზიანებელი არ მონაწილეობს (მაგალითად, დაბუეების, ქიანქველების ცოცვის შეგრძნება).

პარენოფილია — დედაკაცთა ჰემოსექსუალიზმი. ხნიერ ქალთა ლტოლვა ახალგაზრდა ქალებისადმი.

პარკინსონიზმი ანუ ამიოსტატიკური სინდრომი — ახასიათებს შემდეგი სიმპტომები: კუნთთა ტონუსის მომატება, ნებისმიერი მოძრაობის შემცირება (ჰიპოკინეზია). ავადმყოფის თავისებური პოზა — წელში მოხრილი, თავი დაღუნული, სახე ჰიპომიმიური, ნიღბისებრი, ჰიპერსა-

ლივაცია. ზოგადი შეკავების ფონზე მუდმივი უნებლიე კანკალი, თითების ტრემორი, სიარული მოკლე ნაბიჯებით (ხშირია სიარულის დროს უნებლიე გადახრა სხედასხვა მხარეზე), ამავე დროს პირამიდული მოშლის ნიშნებს (დამბლის ან პარეზის სახით) არა აქვს ადგილი. შეტყვევება შენელებულია და გაძნელებული (ბრადილალია, პარილალია). აღნიშნულ სინდრომს ეხვდებათ პარკინსონის დაავადების, ეპიდემიური ენცეფალიტის (ქრონიკულ სტადიაში) და ამინაზინით ინტოქსიკაციის დროს. პ. სინდრომი მაჩვენებელია ქერქქეშა კვანძების, კერძოდ, პალიდური სისტემის დაზიანებისა.

პაროსქია — ყნოსვის ილუზია.

პაროქსიზმი — ავადმყოფური სიმპტომების უეცარი მწვავე გამოვლინება (ან არსებული დაავადების შეტევისმაგვარი გამწვავება, გართულება).

პასივობა — უმოქმედობა, უუნარობა, დამორჩილება.

პასტოზური — შეშუპებული.

პატოალასტიკა — მზა ნიადაგი ამა თუ იმ დაავადების განვითარებისათვის.

პატრიციდიუმი — მამის მკვლელობა.

პატრონაჟი (ფსიქიატრიული) — საავადმყოფოს გარეშე სამკურნალო და საყოფაცხოვრებო დახმარება (გათვალისწინებულია ქრონიკული სულის ავადმყოფთათვის).

პაქიმენიგეტი — ტვინის მაგარი გარსის ანთება.

პედანტოზმი — ხასიათის თავისებურება ან თანდაყოლილი, ან თანდატული (მაგალითად, ეპილექსიის დროს). დამახასიათებელია გადაპარბებული ინტერესი წერილმანებისად-

მი, ხშირად არსებითი უგულებელყოფის ხარჯზე.

პედერასტია — მამაკაცის ლტოლვა მამაკაცისადმი.

პელიკატორი — აქტიური პედერასტია.

პელოფილია — სქესობრივი ლტოლვა ბავშვებისადმი.

პელაგრა — ვიტამინების ნაკლებობით გამოწვეული დაავადება (კერძოდ, ნიკოტინის მჟავასი). ახასიათებს ხანგრძლივი მიმდინარეობა, მოვლენები კანის მხრივ (დერმატიტები კიდურებსა და ყელზე), კუჭნაწლავის ფუნქციის მოშლა (დიარეია). პ. შეიძლება გართულდეს ფსიქოზით. პელაგრული ფსიქოზისათვის დამახასიათებელია ცნობიერების დელირიული აშლა და შიშის აფექტი.

პერაფოზია — აკვიატებული შიში საზოგადოების წინაშე გამოსვლისა.

პერვერზიული მიზიდულობა — გაუქუდმართებული, არაბუნებრივი მიზიდულობა (მაგალითად, საღიზმი, მავნებლობა). გვხვდება ფსიქოპათებს შორის.

პერსევერაცია — აზროვნების პათოლოგიური შეჩერება ერთსა და იმავე სიტყვაზე. უფრო ხშირად ავადმყოფი პირველ შეკითხვაზე იძლევა სწორ პასუხს, შემდეგ კი ნათქვამს იმეორებს, ვერ ახდენს ასოციაციების ჩეროვან შეუღლებას. გვხვდება სენსორული აფაზიის, თავის ტვინის სკლეროზისა და სხვა ორგანული დაავადების შემთხვევაში.

პერცეფცია — გრძნობათა ორგანოების საშუალებით ობიექტური სინამდვილის უშუალო აღქმა.

პესიმიზტი — სასოწარკვეთილი.

პიგმალიონიზმი — სქესობრივი ლტოლვა ქანდაკებისადმი.

პიკის დაავადება — მოხუცებუ-

ლობის ფსიქოზის აქტიური ფორმა. იწყება ინვოლუციურ ასაკში, მიმდინარეობს პროგრესულად. კლინიკური ნიშნებიდან დამახასიათებელია აზროვნების დაქვეითება, სიტყვების მარაგის კატასტროფული შემცირება. საბოლოოდ მთავრდება ღრმა კეუასუსტობით. ადგილი აქვს თავის ტვინის ქერქის ატროფიულ პროცესს (შუბლის და თხემის წილის).

პანკოლფეზია — ბავშვთა ასაკის დაავადება. ახასიათებს ხანმოკლე და ხშირი გულყრები ცნობიერების შეცვლით. ეპილფეზიასთან არა აქვს კავშირი, სქესობრივი მომწიფების პერიოდისათვის გაივლის და არ ტოვებს არავითარ ღეფექტს.

პიკტოგრაფიული წერილი — წერილი, რომლის შინაარსი სურათებითაა გადმოცემული.

პიროვნება — რთული ინტეგრაციული ცნება, რომელიც გულისხმობს ადამიანის როგორც ბიოლოგიურ-მემკვიდრეობით შეძენილ თვისებებს, ისე სოციალურ გარემოში მიღებულ ცოდნას, მორალურ ღირსებებს და მოთხოვნილებებს.

პიროვნება პრემორბიდული — პიროვნება საერთოდ დაავადების გამოვლინებამდე.

პიროვნება პრეფსიქოზური — პიროვნება ფსიქოზით დაავადების გამოვლინებამდე.

პიროვნება სენზიტიური — გადაპარბებულად მგრძნობიარე, ემოციური, იჭენეული პიროვნება.

პიროვნების დეგენერაცია — მორალური და ინტელექტუალური შესაძლებლობების თანდათანობითი დაქვეითება. ახასიათებს ორგანულ ფსიქოზს.

პიროფერაპია (ანუ პიროგენული თერაპია) — მეურნალობა ორგანიზ-

მის ტემპერატურის აწევის საშუალებით, მაგალითად, თერაპია გოვირდით (იხ. სულფოზინოთერაპია).

პირომანია — დაუძლეველი ლტოლვა ცეცხლის წაქიდებისა, ჩნდება წინასწარ განზრახვის გარეშე, იმპულსურად. გვხვდება ფსიქოპათიების გარკვეული ფორმის დროს.

პიროფობია — ცეცხლის შიში.

პითატიზმი (ბაბინსკი) — შთაგონებით გამოწვეული ისტერიული რეაქცია.

„პლანი“ — ქარგონული სახელწოდება ნარკოტიკული ნივთიერებისა (პაშიმი, ანაშა).

პლაცებო — ნეიტრალური ნივთიერება, რომელიც ეძლევა ავადმყოფს რომელიმე სამკურნალწამლო საშუალების მაგიერ (ფსიქოთერაპიის სახით).

პლეტისმოგრაფია — ვეგეტატიური ნერვული სისტემის გამოკვლევის მეთოდი. სხეულის რომელიმე ნაწილის სისხლძარღვთა მოცულობის გრაფიკული გამოხატულება.

პოზა სტერეოტიპული — რაიმე უჩვეულო, უმიზნო მდგომარეობის (პოზის) მიღება და ამ მდგომარეობაში უცვლელად (სტერეოტიპულად) ყოფნა. გვხვდება შიზოფრენიის კატატონიური ფორმის დროს.

პოლილოთიმია — გუნებ-განწყობის ცვალებადობა გარკვეულ პერიოდში (იხ. ციკლოთიმია).

პოლიკიურია — ხშირი შარდვა (მცირე ინტერვალებით).

პოლიანდრია — მრავალქმრიანობა.

პოლიგრაფია — თავის აზრების წერილობით გამოხატვისადმი აკეთებელი ლტოლვა.

პოლიესთეზია — მგრძნობელობის მოშლა, როდესაც ერთი გაღიზიანება (მაგალითად, ტკივილი) აღიქმება როგორც მრავალი.

პოლიკორია — ერთ თვალში რამდენიმე თვალის გუგის არსებობა.

პოლიმასტია — განვითარების ანომალია, სარძევე ჯირკვლების ზედმეტი რაოდენობა.

პოლინევრიტი — პერიფერიული ნერვების ანთება.

პოლიოპია — მხედველობის აღქმის პათოლოგია, საგანი აღიქმება სიმრავლეში. გვევლება თვალის გუგის დაზიანების, პოლიკორიის და ისტერიული ნევროზის დროს.

პოლიპნოე — ქოშინი, რიტმული, ღრმა და ხშირი სუნთქვა.

პოლიტრიქია — გადაჭარბებული თმიანობა.

პოლიფაგია — საკვების მიღება გადაჭარბებული რაოდენობით. მუდმივი ზასიათის შიმშილის გრძნობა, კვებისადმი გაძლიერებული მიზიდულობა.

პოლიფრაზია — მრავალსიტყვიანობა.

პონოპათია — ფსიქოგენური დაავადების ფორმა კრეპელინის კლ. სიფიკაციის მიხედვით, რომლის მიზეზს ფიზიკური და გონებრივი გადაძაბვა წარმოადგენს.

პორიოზმანია — სინონიმი დროზმანია, ვაგობონდაეი.

პოროფსია — დერეალიზაციის სახე, როდესაც დარღვეულია რეალურობიექტამდე მანძილის სწორი შეფასება (მაგალითად, შორეული საგანი აღიქმება ახლოს და, პირიქით).

პოსტნატალური — ორგანიზმის განვითარების პერიოდი მშობიარობის პროცესის ჩათვლების შემდეგ.

პოტამოფობია — სწრაფად მოძრავი წყლის, მდინარის, მორევის დანახვის აკიატებული შიში.

პოტატორი — ლოთი, ალკოპოლიკი.

„პრეკოკს გეფიულ“ (პოლანდიელი ფსიქიატრის რიუშეკს მიერ შემოღებული ტერმინი) — შიზოფრენიის დადგენა გამოცდილებით, ინტუიციით.

პრესბიესთეზია — მოხუცებულობით კანის მგრძნობელობის დაქვეითება.

პრესბიოფრენია — ვერნიკეს მიერ აღწერილი მოხუცებულობის ფსიქოზი. ახასიათებს მეხსიერების მკვეთრი დაქვეითება და კონფაბულაციები. ამავე დროს პიროვნების ძირითადი — ემოციური ბირთვი დიდხანსაა შენახული (კორსაკოვის მიერ აღწერილ ამნესტიურ სინდრომს მოგვაგონებს).

პრესენიუმი — მოხუცებულობის წინა პერიოდი, უკუგანვითარების, ინვოლუციის პერიოდი.

პრიმიტიული — მარტივი, უბრალო, პირველდაწყებითი.

პროგენეზი — ნაადრევი სქესობრივი მომწიფება.

პროგერია (ნაადრევი მოხუცებულობა) — ზრდის შეჩერება. განსაკუთრებით დამახასიათებელია დაქვეითებული ტურგორი, დანაოქებული შერალი კანი (მიაგავს მოხუცებულის კანს). დაავადების მიზეზად თვლიან თირკმლისზედა ჯირკვლის პიპოფუნქციას.

პროგრედიენტული დაავადება — განვითარების გზით მავალი დაავადება.

პროდრომალური პერიოდი — დაავადების ფარული პერიოდი.

პროვოკაციური ფაქტორი — ფსი-

ქობის გამოვლინების ხელშემწყობი ფაქტორი (მაგალითად, ფსიქიკური ტრავმა, ინფექცია, ინტოქსიკაცია).

პროზექსი — ყურადღების გამახვილება.

პროზოპაგანდა — ოპტიკური აგნოზიის ფორმათაგანი, როდესაც ავადმყოფი ნაცნობი ადამიანის სახეს ვეღარ სცნობს.

პროზოპოსპაზმი — სახის კუნთების კრუნჩხვა.

პროპულსიო — სხეულის უნებლიე გადახრა წინ (იხ. პარკინსონიზმი).

პროტანოზია (დალტონიზმი) — თანდაყოლილი სიბრმავე წითელ ან მწვანე ფერზე (ტერმინი დაკავშირებულია ინგლისელი ფიზიკოსის დალტონის სახელთან, რომელიც ამგვარად იყო დაავადებული).

პროტოპათიული მგრძნობელობა — პრიმიტიული, უსაფუძვლო მგრძნობელობა. გარკვეული მოტივის გარეშე დასევდიანება. ახასიათებს სიმწვავე და დიფუზურობა.

„უამე ვიუ“ — მეხსიერების გაუქმდობის თავისებური ფორმა, როდესაც ნაცნობ საგანს ან მოვლენას განიკდის როგორც „არასოდეს ნანახს“.

უარგონი — სპეციფიკური მეტყველება, რომელიც დამახასიათებელია

პროფილაქტიკა — წინასწარი, გამაფრთხილებელი ღონისძიება.

პროფიზოფრენია — შიზოფრენიული პროცესი, რომელიც უვიზარდება ოლიგოფრენს. მიმდინარეობს შიზოფრენიის ანალოგიურად, განსხვავება და თავისებურება გამოიხატება მხოლოდ კლინიკური სიმპტომების სიღარიბეში.

პროცესუალური ავადმყოფობა — სულით დაავადება, რომელიც გარკვეული კანონზომიერებით ვითარდება და იწვევს ფსიქიკური სფეროს რღვევას.

პტიალიზმი (სალივაცია) — ნერწყვის ღენის გაძლიერება, გვსვდება უშთაყვსად ეპიდემიური ენცეფალიტისა და შიზოფრენიის კატატონური ფორმის დროს.

პუბერტალური პერიოდი — სქესობრივი მომწიფების პერიოდი.

პუერილიზმი — ბავშვური მანერები მოზრდილთა ქცევებში, მეტყველებასა და მიმიკაში.

პულსი — მაჩისცემა.

უ

უამა თუ იმ სოციალური ჯგუფისათვის.

უარგონოფანია — სრულიად გაუგებარი სიტყვები. გვხვდება სენსორული აფაზიის, შიზოფრენიისა და პროგრესიული დამბლის დროს.

რ

რადიკალური საშუალება — ძირითადი საშუალება.

რაპორტი — სიტყვიერი კონტაქტი ექიმსა და პინოზურ მდგომარე-

ობაში მყოფ ავადმყოფს შორის.

რაქიალიგია — ტკივილი ხერხეშლის არეში.

რაქილინია — იხ. რაქიალიგია.

რაქიმეტრია — თავ-ზურგტეინის სითხის გაზომვა.

რაციონალური — გონიერული, აზრიანი. რ. მეურნალობა, მეცნიერულად გამართლებული, შესაბამისი მეურნალობა.

რაციონალური მეთოდი — ფსიქოთერაპიის მეთოდთაგანი. ავადმყოფის დარწმუნება მისი ექვებისა და შიშის უსაფუძვლობაში საუბრით, ლოგიკური დასაბუთებით. მიმართავენ ნევროზის დროს (რეკომენდებულია არაშორსწასული ყველა დაავადების დროს).

რეაბილიტაცია — პიროვნების პროფესიული ჩვევებისა და შრომისუნარიანობის აღდგენა ფსიქიკური დაავადების შემდეგ.

რეადაპტაცია — ფსიქიკური დაავადების შემდეგ პიროვნების სოციალურ გარემოში დაბრუნება და შეგუება. ფსიქიკურ ავადმყოფთა რეაბილიტაცია-რეადაპტაციისათვის არსებობს რთული სისტემა, რომელიც იწყება ჯერ კიდევ ფსიქიატრიულ სტაციონარში და შემდეგ გრძელდება ფსიქონევროლოგიურ დისპანსერებში.

რეაქცია ეგზოგენური ტიპის — ბონაოფერის თეორია, რომლის მიხედვით ყოველგვარი ეგზოგენური ფაქტორი (ინფექცია, ინტოქსიკაცია, ტრავმა) იწვევს ერთი ტიპის ფსიქოზურ სურათს, რომელიც ვლინდება ცნობიერების მოშლის სახით.

რეაქცია ვაზომოტორული — ფიზიკურ ან ფსიქიკურ გაღიზიანებაზე საპასუხო სისხლძარღვთა გაფართოება ან შევიწროება.

რეაქცია თავდაცვითი (პრიმიტიული) — ისტერიული რეაქციის სახეთაგანი (იხ. ისტერია).

რეაქცია შოკლე გადანაცვლები სა — იხ. „კურც შლუზი“.

რეაქცია პროტესტისა — ფსიქოგენური რეაქცია, ბავშვთა ასაკისათვის დამახასიათებელი.

რეაქცია ქარაქტეროლოგიური — პიროვნული რეაქცია.

რეაქცია შოკური — ფსიქოგენური რეაქციის ფორმათაგანი; ვითარდება მწვავედ, უცბად, ფსიქიკურ ტრავმასთან დაკავშირებით. ზშირად აღილი აქვს მასიური კატასტროფის დროს (მიწისძვრა, წყალდიდობა და მისთ.).

რეაქცია მომონოშური — ავადმყოფური რეაქცია, რომელიც პიროვნების ძირითადი ზაზების ტოლფარდაა.

რეგენერაცია — აღორძინება, აღდგენა.

რეგრედიენტული — ავადმყოფური პროცესი, რომელიც თანდათანობით უკუგანვითარებას განიცდის (პროგრედენტულისაგან განსხვავებით).

რეგრესია — უკუგანვითარება. **რეგრესიული** — იხ. რეგრედიენტული.

რედუქლიტირებული პარამნეზია — განცდა, აღქმა რამესი ისე. თითქოს ადრე ჰქონდა განცდილი და აღქმული.

რევერზიბელობა — აღდგენადი-

რეზიდუალური — გადატანილი ავადმყოფობის შემდეგ ნარჩენი მოვლენები.

რეზისტენტული — გამძლე, მუარი.

რეზისტენტულობა მეურნალობისადმი — დაავადება, რომელიც არ ემორჩილება მეურნალობას.

რეზონირება — გარეგნულად

სწორად გაფორმებული მსჯელობის სრული უთაბოლოება.

რეინტეგრაცია — აღდგენა აზნ-კუის დროებითი მოშლის შედეგ.

რეკონვალესცენცია — გამოკეთება, ჩანმრთელობის აღდგენის პერიოდი.

რელიეფური — მკაფიო.

რემინისცენცია — მოგონება, გახსენება (იხ. ფსევდორემინისცენცია).

რემისია — დაავადების დროებითი შეჩერება.

რეპერცეფცია — შეგრძნების მცდარი პროექცია პერიფერიაზე (ამპუტირებული კიდურის შეგრძნება ისე, თითქოს მოკვეთილი არ იყოს).

რეპროდუქცია — მესხიერების ფუნქციის ძირითადი მოქმედი. მიღებული შთაბეჭდილებების განახლების (გახსენების) უნარი.

რეტენცია — მესხიერებას ფუნქცია. მიღებული შთაბეჭდილების შენახვის უნარი.

რეტროგრადული — პერიოდი, რომელსაც ადგილი ჰქონდა რაიმე გარკვეულ მოვლენამდე (ავიწმყოფობამდე).

რეტროპულსიო — სხეულსა და ნებლიე გადახრა უკან (იხ. პარკინსონიზმი).

რეფლექსი — ორგანიზმის საპასუხო რეაქცია გამღიზიანებელზე, რომელიც ხორციელდება ხერხეული სისტემის საშუალებით.

რეფლექსი პათოლოგიური — ცენტრალური მამოძრავებელი, პირამიდული გზების დაზიანების შედეგად გამოვლინებული ახალი რეფლექსები (ბაბინსკის, რასკლინისა და მისთ).

რეფლექსი პირობითი — დროებითი კავშირი გარემო გამღიზიანებელსა და ორგანიზმს შორის, ხორ-

ციელდება თავის ტვინის ქერქის საშუალებით, წარმოადგენს გარემოთან შეგუების მაღალ საფეხურს. რ. პ. არის ინდივიდუალური, შედარებით დროებითი (განსხვავებით კიბრობო რეფლექსისაგან).

რეფლექსი უპირობო — ქვეყნიე კავშირი გარე გამღიზიანებელსა და საპასუხო რეაქციას შორის. რ. უ. არის თანდაყოლილი, სტერეოტიპული და მუდმივი. არჩევენ მარტივ და რთულ უპირობო რეფლექსს. მარტივი. უ. რ. ხორციელდება ზურკის ტვინის სეგმენტური აპარატის საშუალებით (მყესთა, მყესძვალთა, ლორწოვანის და სხვ. რეფლექსები). რთული უ. რ. ანუ ინსტინქტი ხორციელდება თავის ტვინის ღეროს საშუალებით და წარმოადგენს გარემოსთან შეგუების აუცილებელ საფეხურს. ძირითადი ინსტინქტებია კვების, გამრავლების და თავდაცვის.

რეცეპტორი — ანალიზატორის პერიფერიული ნაწილი.

რეციდივი — გადატანილი დაავადების გამეორება ან დროებით შეჩერებული დაავადების განწყვეა.

რიბოს კანონი — პეპსიფერების რეგრესის გარკვეული კანონზომიერება. მესხიერების სისუსტე იწყება ახალი ფაქტების დავიწყებიდან და თანდათან ვრცელდება შორეულზე. ყველაზე გვიან ივიწყებენ ბავშვობაში მიღებულ შთაბეჭდილებებსა და ჩვენებს (ახსიათებს მოხუცებულობის ფსიქოზს, ქუეასუსტობას).

რიბოფობია — აკვიატებული შიში საზოგადოებაში შერცხენის, უხერხული მდგომარეობისა.

რიტმული — შეზომილი, შეწყობილი.

რიტუალი — აკვიატებული მოქმედება და მოძრაობანი. ავადმყოფი

დაძაბულობისა და შიშის შემსუბუქების მიზნით მიმართავს სხვადასხვა რიტუალს (განუწყვეტლივ იბანს ხელს, თავდაცვის მიზნით, დროდადრო სამჯერ შემოტრიალდება თავის ღერძის ვარშემო და მისთ.).

ჩორშარხის მეთოდი — ფსიქოლოგიური კვლევის მეთოდთაგანი,

სალიზმი — სქესობრივი გაუქულმართება. სქესობრივი დაკმაყოფილება ობიექტის ფიზიკური წვალუბის, ტყვილის მიყენების გზით. გვხვდება ფსიქოპათიის შემთხვევაში.

სალივაცია — გაძლიერებული ნერწყვის ღენა.

სალტატორული კრუნჩხვა — შიშველი ფესის იატაკზე შეხებისას რეფლექტორულად განვითარებული კრუნჩხვა წვივის კუნთების კლონურ შეკუმშვასთან დაკავშირებით. ავადმყოფი ხტის, ცეკვისმაგვარად მოძრაობს. პორიზონტულ მდგომარეობაში კრუნჩხვა ისპობა. ეხვდებით ისტერიის დროს.

საპროვოკაციო ფაქტორი — სულით ავადმყოფობის გამოვლინების ხელის შემწყობი ფაქტორი.

სასამართლო ფსიქიატრია — ფსიქიატრიის დარგი, რომელიც ფსიქიკურ მდგომარეობას სწავლობს შერაცხადობის, თუ შეურაცხადობის დადგენის მიზნით (იხ. ექსპერტიზა ფსიქიატრიული).

სატირიაზი — სქესობრივი კავშირის ძლიერ აწეული მოთხოვნილება, მუდმივი დაუკმაყოფილებლობის გრძნობა. გვხვდება ათეროსკლეროზული, პრესენილური და სენილური ფსიქოზის დროს.

რომელიც მიმართულია პარონული და კომპლექსური ხაზების გამოსავლენად.

როტაციზმი — ასო „რ“ გამოთქმის გაძნელება.

რუბროფოზია — იხ. ერითროფოზია.

ს

— — —

სატურნიზმი — ქრონიკული მოწამლა ტყვიით. მსუბუქ შემთხვევაში ვითარდება ნევროსთენიული მდგომარეობა თავის ტყვილით, კუჭნაწლავის ფუნქციის მოშლით; მძიმე შემთხვევაში — პოლინევრიტი, მხედველობის მკვეთრი სისუსტე, მთელი სხეულის ტრემორი, ფსიქიკის მხრივ — დელირიოზული მდგომარეობა შიშის მწვავე შერტყვით, აგზნებით.

საფიზმი (პომპოსესულიზმი) — ტერმინი დაკავშირებულია პოეტქალ საფოს სახელთან, რომელიც კუნძულ ლესბოსზე ცხოვრობდა (იხ. ლესბიური სიყვარული).

სენესტომათია — პათოლოგიური შეგრძნებები, ჩხვლეტის, ზეწოლის, დაქიმვის, დამწვრობის და მისთ., ობიექტური მონაცემების გარეშე.

სენზიტიური — ქარბი მგრძნობიარე. გაზვიადებული რეაქციების მქონე.

სენილიზმი — ნაადრევი სიბერე.

სთენიური — ძლიერი, აქტიური, ენერგიული ადამიანი (განსხვავებით ასთენიურისაგან).

სთენიური აფექტი — იხ. აფექტი სთენიური.

სიგმატიზმი — ასო „ს“ გამოთქმის გაძნელება.

სიდეროდრომოფობია — რკინი-
გზით მოგზაურობის შიში.

სიმბანთოპათია — კრებელის კლა-
სიფიკაციით, სიტუაციური ნევროზე-
ბის გარკვეული ფორმა (შიშის ნე-
როზი, ტრავმული ნევროზი, ციხის
ნევროზი). მოძველებული ტერმინია.

სიმბანტოფობია — უბედურების,
უიღბლობის შიში.

სიმპათალგია — შეტევითი ტი-
პილი სხეულის სხვადასხვა ნაწილში,
განპირობებული მკვეთრი ვეგეტატი-
ური ძვრებით. ეხვდება ისტერიის
დროს.

სიმპატოზი — ი. ხ. ნ ე ვ რ ო ზ ი
მ ე გ ე ტ ა ტ ი უ რ ი.

სიმპტომატური მკურნალობა —
რომელიმე სიმპტომის საწინააღმდე-
გო მკურნალობა (განსხვავებით პა-
თოგენურ მკურნალობისაგან).

სიმპტომი არგილ-რობერტსონი-
სა — თვალის გუგა სინათლეზე რეაქ-
ციას არ იძლევა, აკომოდაციაზე შე-
ნახული. წარმოადგენს ნევროლუე-
სისათვის დამახასიათებელ სიმპტომს.

სიმპტომი აშენრისა — მაქისცე-
მის მკვეთრი შენელება თვალის კა-
ლებზე ზეწოლის დროს. ცთომილი
ნერვის ტონუსის მომატების მაჩე-
ნებელია. გვხვდება ნევროზის შემ-
თხვევაში.

სიმპტომი ბაზინსკისა — პათო-
ლოგიური რეფლექსი, რომელიც პი-
რამიდული გზების დაზიანების მა-
ჩვენებელია.

სიმპტომი ბუმკესი — თვალის
გუგის გაფართოება ემოციური გა-
ლიზიანების ზეგავლენით.

სიმპტომი გაუზიჩებისა — კლინი-
კური სურათის მოულოდნელი, აუხს-
ნელი შეცვლა (გუნება-განწყობის

დაწევა, დადებითი ტონის უარყო-
ფითად შეცვლა, გარინდება).

სიმპტომი დეფექტური — ფსიქი-
კური ფუნქციის გამოვარდნის მაჩე-
ნებელი სიმპტომი, რასაც საუფძვლად
უღვეს ორგანული დაზიანება, მაგა-
ლითად, მეხსიერების დაქვეითება
მოხუცებულობის ფსიქოზის დროს.

სიმპტომი ლიპმანისა — თვალის
კალებზე ზეწოლის შედეგად ოპტი-
კური პალუცინაციის წარმოშობა.
დამახასიათებელია თეთრი ცხელები-
სათვის.

სიმპტომი მანიაჩისა — ავად-
მყოფს კატეგორიულად სჯერა, რომ
კანქვეშ მოძრაობენ მიკრობები, მატ-
ლები, რწყილები და მისთ. (გვხვდე-
ბა კოკინით მოწამელისას).

სიმპტომი მონოლოგის — მეტ-
ყველების თავისებური მოშლა, რო-
დესაც ავადმყოფი მიცემული კითხ-
ვის პასუხად ლაპარაკობს შეუსვენ-
ბლივ და ამავე დროს სრულიად გა-
უგებრად, მაგრამ გრამატიკული წყო-
ბის დაცვით. ახასიათებს შიზოფრე-
ნიის (ბოლდითი ფორმა) შორსწასულ
პერიოდს.

სიმპტომი ოტელოსი — ექვიანო-
ბით გამოწვეული მძაფრი რეაქციე-
ბი.

სიმპტომი რედლიზისა — მძიმე
ისტერიული გულყრის დროს თვა-
ლის გუგის რეაქციის მოსპობა.

სიმპტომი სარკის — ავადმყოფი
გამუდმებით სარკეში იხედება. უნდა
მიეწეროს განსხვავების ან დებერს-
ონალიზაციურ უტყვე განცდებს.

სიმპტომი უშილობისა — გამო-
ძინების მიუხედავად. ავადმყოფი
გვარწმუნებს, რომ არ სძინებია. გვხვ-
დება ენცეფალიტის, ციკლოთიმიის
და ამინაზინით ხანგრძლივი მკურნა-
ლობის დროს.

სიმპტომი შტელვაგისა — ქუთუთობის იშვიათი ხამხამი. გვხვდება თირეოტოქსიკოზის დროს.

სიმპტომი „ჩივის“ — განსაკუთრებულად მოელვარე თვალები, ტყვიის ელფერი. დამახასიათებელია ეპილეფსიისათვის.

სიმპტომი ხორთუმის — ავადმყოფს ტუჩები გამოწეული აქვს წინ და დილხანს ინარჩუნებს ამ მდგომარეობას. დამახასიათებელია კატატონიური სტუპორისათვის.

სიმპტომოკომპლექსი — სიმპტომთა ერთობლიობა.

სიმულაცია — ჭანჭრთელი პიროვნების მიერ ავადმყოფობის მოჩვენების მიზნით მიზანდასახული, წინასწარ განზრახული ქცევა. გვხვდება სასამართლო ფსიქიატრიული ექსპერტიზის შემთხვევაში.

სიმულტანური — ერთდროული, თანმიმდევარი.

სინაფსი — ნერვული უკრებების მორჩების კონტაქტის ადგილი.

სინაქტილია — თანდაყოლილი სიმანხიწე. თითების შეზრდა ერთმანეთთან.

სინდრომი — სიმპტომების ერთობლიობა, გარკვეული ურთიერთკავშირი. ერთი და იგივე სინდრომი შეიძლება შეგვხვდეს სხვადასხვა ავადების დროს (მაგალითად, დეპრესიული, ბოღვითი და სხვ.).

სინდრომი ამიოსტატიკური — იხ. პარკინსონიზმი.

სინდრომი ამნეზიური — მეხსიერების პათოლოგიის სინდრომი.

სინდრომი აპათურ-აბულიური — გამოიხატება მოღუწებაში, გარემოსადმი ინტერესის დაკარგვაში, აქტივობის დაქვეითებაში. ვითარდება თავის ტვინის ორგანული დაზიანების (ვანსაკუთრებით შუბლის წილის

სისხივნის არსებობისას) და ნერვული სისტემის ათამანგის დროს, აგრეთვე შიზოფრენიის შორსწასულ სტადიაში (შეტად დამახასიათებელია შიზოფრენიის მარტივი ფორმისათვის).

სინდრომი ასთენიური — დაწეული გუნებ-განწყობა, უღონობა, გარეშე გაღიზიანებაზე ემოციური რეაქციების უქონლობა.

სინდრომი განზერის — ისტერიული რეაქცია. ფსევდოდემენციის და ცნობიერების დაბინდვის შერწყმა.

სინდრომი დეპრესიული — იხ. დეპრესია.

სინდრომი დეპრესიულ-პარანოიდული — იხ. დეპრესია.

სინდრომი დიენცეფალური — ევგენტატიური ენდოკრინული პათოლოგიის სიმპტომი, რომელიც ვითარდება თალამურ-ჰიპოფიზური უბნის დაზიანების შედეგად.

სინდრომი კანდინსკი — კლერამბოსი — აღქმის სრული და ნატიფი პათოლოგია. ადგილი აქვს პიროვნებისათვის უცხო და ნაძალადევი აზრებს, ფსევდოპალუტინაციებს (იდეატორული ავტომატიზმი — აზრობრივი ავტომატიზმი, კინესთეზიური — მოძრაობითი, სენესტოპათიური — შეგრძნებითი). საკუთარი ფსიქიკური აქტები განიცდება როგორც სხვისი, უცხო (გაუცხოვების სიმპტომი).

ავადმყოფი ამბობს, რომ აზრები მას არ ეკუთვნის, რომ ელაცის ზეგავლენის ქვეშ იმყოფება, მანქანა, მანქანა მეტყველებს. მეორე მხრივ, მისი აზრები გაფიქრების უმაღლეს ეველასათვის ცნობილი ხდება.

სინდრომი კორსაკოვისა — მეხსიერების მკვეთრი მოშლა, განსაკუთრებით ახლო წარსულის ფაქტების დავიწყება ფიქსაციის მოსპობის

გამო. მეხსიერების დეფექტის კომპენსაცია კონფაბულაციებით. ვსვდებით ორგანული ფსიქოზების მიმდინარეობისას (თავის ქალას ტრავმა, პროგრესიული დამბლა, თავის ტვინის სიმსივნე).

სინდრომი კოტარის — ნიპილის-ტური ბოღვა: აღარაფერი გააჩნია, გაქურდეს, გაძარცვეს. ავადმყოფი უარყოფს შინაგანი ორგანოების არსებობასაც კი. თავის თავს აღიქვამს როგორც გვამს. ვხვდებით მოხუცებულობის ფსიქოზის დროს.

სინდრომი მანიაკური — იხ. მა-
ნიაკური სინდრომი.

სინდრომი ფობიკური — აკვიატებულ შიშის მდგომარეობა. დამახასიათებელია აკვიატებული შიშის ნეეროზისა და ფსიქასთენიური ნევროზისათვის.

სინდრომი მანსერის — ცნობიერების პათოლოგიის თავისებური ფორმა. სინამდვილის აღქმა არ ხდება სრული სიცხადით ცნობიერების ზოგადი შევიწროების გამო. დასმულ კითხვაზე ავადმყოფი პასუხობს უსწოროდ. მაგრამ ინარჩუნებს გარკვეულ სისტემას — პასუხი მაინც დასმული კითხვის სფეროში რჩება, მაგალითად, კითხვაზე — „რამდენი წლისა ხარ“, პასუხი შეიძლება იყოს „1000“ და არა „ფეხსაცმელი“. გვხვდება ისტერიის დროს, განსაკუთრებით ციხის ფსიქოზის შემთხვევაში.

სინდრომი ჰიპომანიაკური — ფსიქიკური ფუნქციის იოლი აგზნების მდგომარეობა. ვხვდებით მანიაკურ-დემარსიული ფსიქოზის მანიაკური ფაზის დაწყებით სტადიასა და ციკლოთიმის მანიაკურ ფაზაში.

სინკინეზია — უნებლიე მოძრაობა, რომელიც თან სდევს ნებისმიერი მოძრაობის აქტს. მაგალითად, პირის

ძლიერი დაღებისას თავი უნებლიედ უკან იხრება.

სინკოპე — გულის მუშაობის შეჩერება, გულის წასვლა.

სინტონური — კონტაქტისათვის ადვილად მისაწვდომი, თბილი, ემოციური.

სინფსიქალგია — ნევრალგიური ტივილის გაძლიერება, როდესაც ავადმყოფი შემთხვევით ესწრება ისეთ პროცედურას, რომელიც აგონებს განცდილ ტივილს (მაგალითად, ვალეს წერტილების პალპაცია ავადმყოფთან, რომელსაც საყდომი ნერვის ნევრალგია ჰქონდა).

სისტემური — ჩამოყალიბებული.

სიტომანია (მანია) — პათოლოგიური გაუმაძღრობა. ახასიათებს პერიოდულობა. გვხვდება ოლიგოფრენიის (იდიოტიის) და პროგრესიული დამბლის დროს.

სიტოფობია — აკვიატებული შიშა, რომელიც ვითარდება საყვების მიღებასთან დაკავშირებით. იხ. ფა-
გოფობია.

სიტუვიერი ექსპერიმენტი — იხ.
ასოციაციური ექსპერი-
მენტი.

სიფილოფობია — ათაშანგით და-
ავადების აკვიატებული შიში.

სკანდინიური მეტყველება — მეტყველების მოშლის სახე, დამარცხებული მეტყველება. დამახასიათებელია გაფანტული სკლეროზისათვის.

სკატოლინია — თავბრუ.

სკატოლანგია — განავლის ჰემა-
სქესობრივი აგზნების დაკმაყოფილე-
ბის მიზნით.

სკატოფაგია — იხ. კოპროფა-
გია.

სკოტომიზაცია მეხსიერების — ამნეზიის სახეთაგანი. ძმივე ფსიქოტრავმული განცდის მეხსიერებიდან

გამოვარდნა (იხ. ა მ ნ ე ზ ი ა ს ი ს-
ტ ე მ უ რ ი).

სკოტოფობია — სიბნელის შიში.

სოდომა — ცხოველთან სქესობ-
რივი დაქაოფილებისადმი ღტოლვა.

სომატოგენია — სომატური მი-
ზეზით განპირობებული ფსიქიკური
დაავადება.

სომნამბულიზმი — იხ. ნოქ-
ტამბულიზმი.

სომნილოკვია — ძილში ლაპარა-
კი.

სომნოლენცია — გაბრუების
მსუბუქი ფორმა. კონტაქტი ავად-
მყოფთან შესაძლებელია, მაგრამ პა-
სუხობს ძალიან დაგვიანებით. ორიენ-
ტაცია დროში არ არის სწორი. მდგო-
მარეობიდან გამოსვლისას ნაწილობ-
რივი ამნეზია.

სოპორი — გაბრუების საშუალო
ხარისხი. ავადმყოფი უმოძრაოა,
კონტაქტი შეუძლებელია, რეაქციას
იძლევა მხოლოდ მიყენებულ ფიზი-
კურ ტკივილზე. ნერვული სისტემის
მხრივ დამახასიათებელია დაქვეითე-
ბული რეფლექსები (მყესთა, კანის,
ლორწოვანის). თვალის გუგების რე-
აქცია ღუნე, ტაქიკარდია, გაძლიერე-
ბული ოფლიანობა. მდგომარეობიდან
გამოსვლის შემდეგ ამნეზია.

სპაზმი — კუნთის ძლიერი, უე-
ცარი შეკუმშვა.

სპაზმოფილია — გეხვდება მცო-
რეწლოვან ასაკში, 1-დან 4 წლამდე.
კლინიკური გამოვლინებით მოგვაგო-
ნებს ეპილეფსიურ გულყრას (ცნობი-
ერების გამოთიშვა, ტონური და
კლონური კრუნჩხვები). მაგრამ არ
სოდეს არ იძლევა პიროვნების შე-
ცვლას და არ ახასიათებს ექვივალენ-
ტები ფსიქოზური შეტევების სახით.
სპაზმოფილიური გულყრები დაკავში-

რებულია კალციუმის ცვლის მოშ-
ლასთან.

სპინტერიზმი — ელემენტარული
მხედველობითი პალუცინაცია ნაპერ-
წყლების, ბრჭყეილა წერტილების
სახით (იხ. ფოტოფსია).

სპონტანური — თავისთავად, რა-
იმე გარეშე მიზეზებისაგან დამოუკი-
დებლად წარმოშობილი.

სპორადული — ერთეული, შემ-
თხვევითი.

სტაზობაზოფობია — დგომისა და
სიარულის შიში.

სტაზოფობია — საწოლიდან ად-
გომის შიში.

სტერეოგნოზი — საგნის ფორმის
და მოცულობის გრძნობა. ითელე-
ბი მაღალ, რთულ მგრძნობელობად.

სტერეოტიპია — ერთი და იგივე
სიტყვის, წინადადების ან მოძრაობის
უმიზნო გამეორება. დამახასიათებე-
ლია შიზოფრენიის კატატონიური
ფორმისათვის.

სტერეოტიპი დინამიკური — პი-
რობითი რეფლექსების სისტემა, რო-
მელიც სწორი გამეორებისაგან იღებს
ფიქსირებულ, მყარ თანმიმდევრო-
ბას. ს. დ. მანევრებელია ნერვული
სისტემის ინტეგრაციული მოქმედე-
ბისა.

სტიმულატორები — იხ. ფსი-
ქოტროპული საშუალებე-
ბანი.

სტრაზიზმი — სიელმე.

სტრესი — (განს. სელიე) — და-
ძაბვა, რომელიც შეიძლება გამოიწვი-
ოს როგორც დადებითმა, ისე უარყო-
ფითმა გამაღიზიანებელმა ფაქტორმა.
შედგება სამი ფაზისაგან: რეაქცია
განვაშის, წინააღმდეგობისა და გან-
ლევის.

სტუპიდური — იხ. ტორპიდუ-
ლი.

სტუმარი — სრული მოტორული შეკავება, გარეშე გაღიზიანებაზე რეაქციის მოსპობა. არჩევენ: ს. მეღანქოლიური — მოტორული სრული შეკავება (თუმცა ავადმყოფს გამოხედვაში ემჩნევა შეკითხვებზე ერთგვარი რეაგირება); ს. კატატონიური — იგრძნობა ამათიკონეგატიური შეუქალბობა (უარი კვებაზე, ზოგჯერ სტუმარობული ნეგატიურობა ირღვევა. იმპულსური ქცევით); ს. ეპილეფსიური — ავადმყოფი იმყოფება გოგნებულ, მძინეარე მდგომარეობაში, იჩენს აგრესიულობას. იწყება მწვავედ, მოულოდნელად, მთავრდება სწრაფად შემდგომი ამნეზიით.

სტუმარი ამათიური — ამათიურ-აბულიური სინდრომის მკვეთრი გამოხატულება.

სტუმარი აფექტური — იხ. სტუმარი ფსიქოგენური

სტუმარი ემოციური — იხ. სტუმარი ფსიქოგენური.

სტუმარი ეფექტორული — სტუმარი, ანუ სრული უმოძრაობა, მდგომარეობს მექანიზმის მოძრაობითი ანალიზატორის შეკავებაში. რეცეპტია ანუ გარეშე მო არსებულის აღქმა შენარჩუნებულია. შეკავებულია ფსიქიკის ეფექტორული, ანუ მოძრაობით-მოქმედებითი მხარე, განსხვავებით რეცეპტორული სტუმარისაგან.

სტუმარი ვესტფალის (მეორადი სტუმარი, რეცეპტორული სტუმარი) — მოზღვავებული პალეცინაციებისა და ბოლვითი აზრების შედეგად განვითარებული სტუმარი.

სტუმარი ისტერიული — ვითარდება უეცრივ პიროვნებისათვის მიუღებელ მძიმე სიტუაციასთან დაკავშირებით, როგორც დაცვითი რეაქცია.

სრული უმოძრაობა, სახე უმიმიკო. შესაძლებელია სტუმარი შეიცვალოს აგზნებით, რომელიც მოგვაგონებს კატატონიურ აგზნებას, მაგრამ არსებული პუერილიზმი, ფსევდოდემენციის ელემენტები ცხადყოფს სტუმარის ისტერიულ ხასიათს. ისტერიული სტუმარის ხანგრძლივობა არსებითად დამოკიდებულია იმაზე, თუ როდის მოიხსნება ის მოსალოდნელი ზიფათი ან მძიმე სიტუაცია, რომლის შედეგად განვითარდა იგი.

სტუმარი კატატონიური (მოტორული) — ვითარდება უეცრივ, ზშირად კატატონიური აგზნების შემდეგ. ახასიათებს სრული უმოძრაობა, გაშეშება ერთ მდგომარეობაში, ნეგატივიზმი, კვების აკრძალვა, უნებლიე შარდვა და კუჭის მოქმედება საწოლში, ამიმიური სახე, ზორთუმის, ნიშანი, ჰაეროვანი ბალიში და სხვა კატატონიური სიმპტომები. გამოხატულია აგრეთვე ვეგეტატიური მოვლენები, როგორიცაა: აკროციანოზი, ჰიპერსალივაცია, ჰიპერპიდროზი, ვაზომოტორული ლაბილობა, ტემპერატურის რყევადობა და სხვ. ზოგ შემთხვევაში აღინიშნება კუნთების დამაბულობა, რომელიც განსაკუთრებით ძლიერდება პასიური მოძრაობისას (ჰიპერკატონიული სინდრომი); ზოგ შემთხვევაში კი, პირიქით, — კუნთების ძლიერი მოღუნება, ცვილისებრი მდგომარეობის, პასიური მოძრაობების სახით (ჰიპოკატონიური სტუმარი). ცნობიერება შეიძლება იყოს ნათელი (ლუციდური კატატონიის დროს) ან ონეიროიდულად შეცვლილი (ონეიროიდული კატატონიის დროს). სტუმარიდან გამოსვლა ხდება უეცრივ ან წყვეტილად. ხანგრძლივობა

ლივობა კ. ს. სხედასხევაგარი, და-
მოკიდებულია პროცესის სიმწვავე-
ზე. ქრონიკულად მიმდინარე, შორს
წასული შიზოფრენიული პროცესის
შემთხვევაში შეიძლება კ. ს. გაგრ-
ძელდეს წლობით. (იხ. კ ა ტ ა ტ ო -
ნ ი ა მ ე ო რ ა დ ი).

სტუმორი მელანქოლიური — იხ.
ს ტ უ პ ო რ ი ფ ს ი ქ ო მ ო ტ ო -
რ უ ლ ი.

სტუმორი მეთენცეფალიტური —
გვხვდება ეპიდემიური ენცეფალი-
ტის ქრონიკულ სტადიაში. ავადმყო-
ფი დიდხანს წევს ერთსა და იმავე
მდგომარეობაში (გამომეტყველება
შეუცვლელი და უტყვე).

სტუმორი მოტორული — იხ.
ს ტ უ პ ო რ ი კ ა ტ ა ტ ო ნ ი უ რ ი.

სტუმორი ნეგატიური — აქტიური
ან პასიური ნეგატივიზმით გამოწვე-
ული სტუმორი.

სტუმორი რეცეპტორული — სტუ-
პორის, ანუ სრული უმოძრაობის, მე-
ქანიზმი მხედველობითი ან სმენითი
ანალიზატორის აგზნებაში მდგომარე-
ობს (მაგალითად, პალუცინაციების
მოზღვაება, ონერიოიდული ცნობი-
ერება), რის გამო უმოძრაობასთან
ერთად ადგილი აქვს გარემო სინაპ-
დვილისაგან სრულ გამოთიშვას.

სტუმორი ფსევდოკატატონიური —
იხ. ს ტ უ პ ო რ ი ი ს ტ ე რ ი უ ლ ი.

სტუმორი ფსიქოგენური — ვი-
თარდება მწვავედ, ძლიერ და მოუ-
ლოდნელ ფსიქოტრავმასთან დაკავ-
შირებით (უზშირესად კატასტროფუ-
ლი ხასიათის). ავადმყოფი უეცრივ
შეშდება იმ მდგომარეობაში, რო-
გორშიც იყო ტრავმის მიღების
დროს. დამახასიათებელია სრული
უმოძრაობა, ცნობიერების შეცლა
მკვეთრად გამოხატული ვეგეტატიუ-
რი მოვლენებით. ხანგრძლივობა —

რამდენიმე საათიდან რამდენიმე დღე-
მდე. მდგომარეობიდან გამოსვლა
ხდება უეცრივ, სრული ან ნაწილობ-
რივი ამნეზიით. ს. ფ. შეიძლება განუ-
ვითარდეს მანამდე სრულიად ჭანჭრ-
თელ პიროვნებას. წარმოადგენს შო-
კური რეაქციის ფორმას.

სტუმორი ფსიქომოტორული (ანუ
მელანქოლიური) — ვითარდება თან-
დათანობით, ფსიქიკის ყველა სფერო
პარმონიულადაა შეკავებული. სრულ
უმოძრაობას თან ახლავს მძიმე მწუ-
ხარება, სევდა, წარმოადგენს მანია-
კურ-დეპრესიული ფსიქოზის დეპრე-
სიული ფაზის მაქსიმალურ გამოხა-
ტულებას. ამ დროს მოსალოდნელია
თვითმკვლელობა, რადგან სიცოცხ-
ლის ინსტინქტი შეკავებულია.

სტუმორი „ცარიელი“ — ხელ-
შემწყობი, ამაღლევბელი ფაქტორის
გარეშე განვითარებული სტუმორი
(გვხვდება შიზოფრენიის დროს).

სტუმორი ჰიპერტონიული — იხ.
ს ტ უ პ ო რ ი კ ა ტ ა ტ ო ნ ი უ -
რ ი.

სუბლიმაცია — ინსტინქტური ენ-
ერგიის (ფროიდით, სექსუალური ენ-
ერგიის) გადანაცვლება ფსიქიკის მა-
ღალ საფეხურზე, რაც გამოიხატება
რაიმე სასარგებლო საქმიანობის (მე-
ცნიერული თუ პროფესიული) აქ-
ტიურ განვითარებაში.

სუგესცია — შთაგონება.

სუგესციური თერაპია — თერაპია
შთაგონებით. ფსიქოთერაპიის სახე-
თაგანი.

სუდოროფობია — გაოფლიანების
აკვიატებული შიში.

სუიგენური — წარმოშობით.

სუიციდიუმი — თვითმკვლელობა.
ხშირია მანიაკურ-დეპრესიული ფსი-
ქოზის დეპრესიული მდგომარეობის
დროს.

სუიციდოზანია — ლტოლვა თვით-მკვლელობისადმი.

სულფოზინოთერაპია — ანუ მკურნალობა გოგირდით. ითვლება პიროვნული მკურნალობის ერთ-ერთ მეთოდად. შემოღებულია 1929 წ. სრედერის მიერ. 1% -იანი წმინდა გოგირდი (ატმის ზეთში გახსნილი) შეჰყავთ კუნთში. მკურნალობა იწყება ნახევარი ან ერთი გრამიდან. ყოველ მესამე დღეს დოზას ემატება თითო გრამი, მაქსიმალური დოზა 8 გრამია. მკურნალობის კურსად ითვლება 30 გრამი გოგირდის ხსნარი. მკურნალობის შექანიში ორგანოები: პიროვნული და ლეზინტოქსიკაციუ-

რი. ს. თ. ნაჩვენებია ლეესური ფსიქოზის შემთხვევებში (განსაკუთრებით, პროგრესიული დამბლის დროს, როდესაც მალარიით მკურნალობის ჩატარება არ ზერხდება) და შიზოფრენიის მწვავე დაწყების სტადიაში.

სურდომუტიზმი — ისტერიული რეაქცია, რომელიც ფსიქიკური ტრავმის შედეგად სმენისა და მეტყველების მოსპობაში მდგომარეობს.

სუსპიციო — ეჭვის შიშით (იგულისხმება რაიმე მძიმე დაავადებაზე).

სუქცესიური — თანმიმდევრული.

სინტილატია — სიმპტომა ტიპი (არსებობა, ჩაქრობა).

ტაბესი ზურგის ტვინის — ნერვული სისტემის ლუესის მოგვიანებული ფორმა. ექტოდერმული, ანუ პარენქიმული, ლუესის ლოკალიზაცია (ანთებით-დეგენერაციული) ზურგის ტვინის უკანა სეგმენტებსა და უკანა ფესვებში. ვითარდება ლუესით დაავადების 15—20 წლის შემდეგ. ნაადრევ სიმპტომებს წარმოადგენს პარესთეზიები, მწვავე ტკივილი, რომელიც ძლიერდება ღამე. დამახასიათებელია მთელი რიგი ორგანული მოშლის ნიშნები: არეფლექსია, არგილ-რობერტსონის სიმპტომი, ატაქსია, კუნთთა ჰიპოტონია, მწვავე ტკივილი შინაგან ორგანოებში (ვისცერალური კრიზები) და ამავე დროს ჰიპერესთეზიები. ფსიქიკის მხრივ — ყურადღების და მეხსიერების შესუსტება, ემოციური ლაბილობა. მიმდინარეობა ხანგრძლივია.

ტაბოპარალიზი — ნერვული სისტემის ლუესის მოგვიანებული ფორმა. დამახასიათებელია ზურგის ტვი-

ნის ტაბესისა და პროგრესიული დამბლის კლინიკური სიმპტომების კომბინაცია (არეფლექსია, ატაქსია, კუნთთა ჰიპოტონია, ვისცერალური კრიზი, მეტყველების მოშლა, ემოციური გულჩეილობა, კუჭასუსტობა).

ტაბოფოზია — დაავადების აკუიტებული ფაზი (ამ შემთხვევაში ზურგის ტვინის ტაბესის დაავადების).

ტანატოფობია — უეცარი სიკვდილის აკუიტებული შიში.

ტარანტიზმი — მასიური ფსიქოგენიის გამოსახულება. პირველად აღდილი ჰქონდა გერმანიაში (XIV—XV სს.), შემდეგ — იტალიაში (XVI—XVII). შემოსეულ ტარანტულას (ობობას მაგვარი შხამიანი მწერია) კბენის თავიდან ასაცილებად შარავნაზე გამოსული ბრბოს ისტერიული რევია.

ტასიკინეზია — მუდმივი მოძრაობის დაუძლეველი მოთხოვნილება. ეხედებით ნეიროლეპტიკურ საშუა-

ლებათა დიდი ღონებით ხმარებისას (იხ. აკატინია).

ტაფეფობია — ცოცხლად დამარხვის აკვიატებული შიში.

ტაქილალია — მეტეველების აჩქარებული რიტმი.

ტაქინოე — აჩქარებული სუნთქვა, ქოშინი.

ტაქიფაგია — სულით ავადმყოფთა მიერ საკვების სწრაფი კამა, სწრაფი ყლაპვა.

ტელეპათია — აზრის გადაცემა შორი მანძილიდან რეცეპტორების გარეშე (მეცნიერულად არაა დადასტურებული).

ტემპერამენტი — პიროვნების სტრუქტურის ერთ-ერთი აუცილებელი მხარე. ტ. ძირითადად განპირობებულია ბიოლოგიური ფაქტორებით და განსაზღვრავს ადამიანის ფსიქიკური რეაქტიუბის ტემპს, ინტენსივობას, გუნებ-განწყობის თავისებურებას. ცნობილია ჰიპოკრატეს ტემპერამენტის კლასიფიკაცია, რომელსაც საფუძვლად უდევს სხვადასხვა ბიოლოგიური სითხის (სისხლი, ნაღველი, ღორწო) სიჭარბე. გამოყოფს შემდეგ ტემპერამენტს: სანგვინიკური, ქოლერიკული, ფლეგმატური და მელანქოლიური, ჰიპოკრატეს სწავლება ეყრდნობა იმ დროისათვის პროგრესიულ-მატერიალისტურ, ჰუმორალურ თეორიას.

ტემპერამენტის მეცნიერული დასაბუთება ეკუთვნის ი. პავლოვს, რომელიც უმაღლესი ნერვული მოქმედების ძირითადი პროცესების (აგზნება, შეკავება, ძვრადობა) მიხედვით გამოპყოფს ნერვული სისტემის გარკვეულ ტიპებს: სუსტი ტიპი (ანუ მელანქოლიური), ძლიერი, წონასწორი, კარგი ძვრადობის (ანუ სანგვინიკური), ძლიერი წონასწორი — სუს-

ტი ძვრადობის (ანუ ფლეგმატური) და ძლიერი უწონასწორო (ანუ ქოლერიკული).

ტენდენცია — მიდრეკილება.

ტენიოფობია — ნაწლავების კიებით დაავადების აკვიატებული შიში.

ტერატოფობია — სიმბახიწის აკვიატებული შიში.

ტერმინალური — საბოლოო, გამოსავალი მდგომარეობა.

ტეტრაპლეგია — იხ. პანპლეგია.

ტიკი — ავტომატიზებული, ჩვეულებად ქცეული, სწრაფი კონკულსიური სტერეოტიპული მოძრაობა. ტ. ნაძალადევ ხასიათს ატარებს (ქუთუთობის ხამხამი, წარბების მოკმუხენა და აწევა და სხვ.). გვხვდება ნევროზების შემთხვევაში.

ტიპი უმაღლესი ნერვული მოქმედებისა — უმაღლესი ნერვული მოქმედების ძირითადი პროცესების (აგზნება, შეკავება) თავისებურების (ძალა, წონასწორობა, ძვრადობა) და სასიგნალო სისტემების გამოხატულების მიხედვით ი. პავლოვი გამოპყოფს წმინდა ადამიანურ სამ ტიპს: 1. აზროვნების ტ. — დამახასიათებელია მიდრეკილება აბსტრაქციისადმი, ემოციური სფერო სუსტად არის გამოხატული, რეალობა აღიქმება მსჯელობისა და აზროვნების გზით. ასეთი ტიპის ნეიროდინამიკურ საფუძველს წარმოადგენს მეორე სასიგნალო სისტემის უპირატესობა პირველ სასიგნალო სისტემაზე; 2. მხატვრული ტ. ხასიათდება საწინააღმდეგო თვისებებით, რეალობასთან ახლოს დგას, ემოცია ამუხრუჭებს აზროვნებას, მიუთითებს პირველი სასიგნალო სისტემის უპირატესობაზე; 3. შერეული ტ. — ორივე სასიგნალო სისტემა თანაბრად ძლიერაა გან-

ვითარებული (ამ ტიპს პავლოვი იდი-
ალურ ტ. უწოდებს).

ტიფოიდი — ორგანიზმის რეაქ-
ცია ინფექციური აგენტის შეჭრაზე.
სინდრომი წააგავს იმ კლინიკურ სუ-
რათს, რომელსაც იძლევა ტიფით და-
ავადება (მაგალითად, პარტახტიანი):
საერთო სისუსტე, მოთენილობა,
თავის ტკივილი, ძილის მოშლა, გა-
ოგნება, ტემპერატურის მომატება და
მეჭისცემის აჩქარება.

ტოლერანტობა — ინდივიდუა-
ლური ამტანობა რომელიმე ნივთიე-
რების მიმართ (მედიკამენტების, ალ-
კოჰოლის და სხვ.).

ტონიზირება — გუნება-განწყობის
სთენიური რეაქციების შექმნა.

ტონოგრაფი — კენტთა დაძაბუ-
ლობის, ანუ ტონუსის, ჩამწერი აპა-
რატი.

ტონუსი — დაძაბულობა.

ტოპალგია — ტკივილის უსაფუ-
ძლო შეგრძნება. კანის გარკვეულ
ადგილზე. გვხვდება ისტერიის, ნეე-
რასთენიის შემთხვევაში.

ტოპოფობია — გარკვეული ად-
გილსამყოფელის აკიატებული შიში.

ტორპიდული — უმოქმედო, ზან-
ტი რეაქციების მქონე.

ტოქსიკომანია — იგულისხმება
ნარკოტიკული საშუალების (ყველა
სახის) ქარბი და სისტემატური მი-
ღება.

ტოქსოლაზმოზი — ტოქსოლა-
ზმით დაავადება შეიძლება განვითარ-
დეს ინტრანატალურად, აგრეთვე
პოსტნატალურ პერიოდში. ახასია-
თებს განვითარების ანომალიები —
ჰიდრო- ან მაკროცეფალია, გულ-
ყრები. ფსიქიკის მხრივ გონებრივი
ჩამორჩენილობა (დებილობა, იმბე-
ცილობა, იდიოტია).

ტრავმა თავის ქალასი (დახურუ-
ლი) — განსხვავებული უნდა იქნეს
ორი ფორმა: 1. შერყევა, ანუ კო-
მოციო და 2. დაევევა, ანუ კონტუ-
ზიო. (ხშირად კომბინირებული სახი-
თაა). შერყევის დროს ადგილი აქვს
სხვადასხვა ხარისხის ცნობიერების
დაკარგვას: მსუბუქი — სოპნოლენ-
ციო, საშუალო — სოპორი და მძი-
მე — კომა. მდგომარეობიდან გამო-
სვლის შემდეგ ყველა შემთხვევაში
აღინიშნება რეტროგრადული ამნე-
ზია, ანუ ტრავმამდე მომხდარი ფაქ-
ტების დავიწყება. ადგილი აქვს აგ-
რეთვე ასთენიას, აღინამიას, თავის
ტკივილს, ადვილ აგზნებადობას. აღ-
ნიშნული მოვლენები არ არის მყარი,
ყველაზე დიდხანს რჩება ეგვგეტატი-
ური დისტონიის მოვლენები (არტე-
რიული წნევის რყევადობა, ოფლი-
ანობა, თერმორეგულაციის მოშლა
და სხვ.). ზოგიერთ შემთხვევაში კო-
მოციური მდგომარეობიდან გამოსე-
ლა ხდება მწვავე ფსიქოზით, ცნო-
ბიერების შეცვლით, დელირიული ან
ამენციური მდგომარეობის სახით.
აღნიშნული მწვავე ფსიქოზი ზანმოყ-
ლეა — რამდენიმე საათიდან რამდე-
ნიმე დღემდე. გარდა ზოგადი ცერ-
ბერალური მოვლენებისა, რომელსაც
ადგილი აქვს შერყევის დროს, და-
ევევისათვის დამახასიათებელია აგ-
რეთვე თავის ტვინის კეროვანი მო-
შლის ნიშნები (პარეზი, მგრძნობე-
ლობის მოშლა). თავის ქალას ტრავმა
იძლევა შორეულ შედეგებს (იხ.
ენცეფალოპათია ტრავმული).

ტრანზიტივიზმი — ავადმყოფის
მიერ საკუთარი შეგრძნებების და
განცდების გადატანა ირგვლივ მყოფ
ჯანმრთელ პირებზე, რომელნიც ავ-
ადმყოფად მიაჩნია.

ტრანკვილიზატორები — ფსიქო-

ლესიური საშუალებანი სუსტად გამოხატული სედატიური მოქმედებით (ანდაქსინი, ტრიოქსაზინი და სხვ.).

ტრანსვესტიტიზმი — სექსუალური გაუქმდობა (სექსუალური დამკმაყოფილება საწინააღმდეგო სქესის ტანსაცმლის ჩაცმით).

ტრანსი — ფსიქიკური ავტომატიზმი.

ტრანსფორმაცია — ბოღის გარდაქმნა. (ერთი შინაარსის მეორე შინაარსის ბოღეში გადასვლა).

ტრემორი — კანკალი.

ტრემორი ილიოპათიური — მემკვიდრეობითი დაავადება. უფრო ხშირია კისრისა და ხელების ტრემორი. დამახასიათებელია კანკალის გარკვეული რიტმი (3—10 მოძრაობა წამში).

ტრემორი სტატიკური — მცირე ამპლიტუდის, რიტმული, სწრაფი, სტერეოტიპული მოძრაობები (ეკუთენის ჰიპერკინეზებს). გვხვდება ნევროზის, ქრონიკული ალკოჰოლიზმის, ბაზედოვის დაავადებისა და ნერვული სისტემის ინტოქსიკაციის სხვა შემთხვევებში.

ტრიადა ზღვილერის — ქრონიკულად მიმდინარე შიზოფრენიისათვის დამახასიათებელი სამი სიმპტომი: ემოციური გაუფერულება, გასაღებება, ნებითი სფეროს დარღვევა (პიობულია) და აზროვნების დეფექტი ე. წ. გახლეჩილობა.

ტრიადა დეპრესიული — ფსიქიკის ყველა ფუნქციის პარმონიული შეკლება: 1. ასოციაციური შენელება;

2. დაქვეითებული გუნებ-განწყობა;

3. მოქმედებების (მოტორიკის) შენელება (იხ. სინდრომი დეპრესიული).

ტრიადა მანიაკური — ფსიქიკის ყველა ფუნქციის პარმონიული აგზნება: 1. აჩქარება ასოციაციური; 2. აწეული გუნებ-განწყობა; 3. აჩქარებული მოქმედებები (იხ. სინდრომი მანიაკური).

ტრიადა პელაგრისა — ანუ „სამიღ“: 1. დერმატიტი; 2. ღიარეია და 3. დემენცია.

ტრიადა პროტოპოპოვის — 1. ტაქიკარდია; 2. მიდრიაზი; 3. ყაბზობა. გვხვდება მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის დროს, უხშირესად დეპრესიულ ფაზაში.

ტრიადა სიმპტომების — ამა თუ იმ დაავადებისათვის დამახასიათებელი სამი სიმპტომი.

ტრიბადია — პომოსექსუალიზმი სამ ქალ შორის (იხ. ლესბიუროსიციუალი).

ტრივიალური მეტყველება — ბავშვური მეტყველება.

ტრიზმი — საღეჭი კუნთების ტონური კრუნჩხვა. წარმოადგენს ტეტანუსის ნაადრევ სიმპტომს.

ტრიპლეგია — სამი კიდურის ერთდროული დამბლა (ხელები და ფეხი ან ფეხები და ხელი).

ტრიოზანია — თეთრი ცხელება.

ტრისკაიდეკაფოზია — აკვიატებული შიში 13 რიცხვისადმი.

ტრისტიმანია — სევდიანი გუნებ-განწყობა.

ტრიქალგია — აწეული მგრძნობელობა. თმებზე ხელის შეხება იწვევს ტკივილის შეგრძნებას. გვხვდება ისტერიულ პირთა შორის.

ტრიქოტილომანია — სხეულის სხვადასხვა ნაწილზე თმების ამოგლეჩის დაუძლეველი სურვილი.

ტურბულენტური — მოძრაი, მოუსვენარი, აგზნებული.

უ

უქმარისობის განცდა — პირადი შესაძლებლობის არასწორი შეფასება. დაურწმუნებლობა თავის შესაძლებლობებში, მოქმედებებში. ხშირად რაიმე უმნიშვნელო ფიზიკური დეფექტის გადაჭარბებული განცდა.

ულტრა — უკიდურესი, მეტისმეტი.

ულტრაპარადოქსული ფაზა — იხ. ფ ა ზ უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა.

ურაკრატია — შარდშეუქავებლობა (იხ. ე ნ უ რ ე ზ ი).

ურანიზმი — ორ მამაკაცთა შორის სქესობრივი კავშირი (იხ. კ ო მ ო ს ე ქ ს უ ა ლ ი ზ მ ი).

ურანიზა — პომოსექსუალიზმით დაავადებული ქალი.

ურანიზი — პომოსექსუალიზმით დაავადებული მამაკაცი.

უროლოგნია — მზოხიზმის ერთ-ერთი სახე.

უროფობია — შარდზე გასვლის აკეიატებული შიში.

ფ

ფაგოფობია — ლუკმით, ნერწყვის გადაყლაპვით დარჩობის შიში.

ფაზური ანუ პერიოდული — ფსიქიკური დაავადება, რომლისთვისაც დამახასიათებელია არა უწყვეტი, არამედ პერიოდული მიმდინარეობა (მაგალითად, მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზი).

ფაზური მდგომარეობა — თავის ტვინის ქერქის აგზნების მდგომარეობიდან შეკალების მდგომარეობაში გადასვლის საფეხური. არჩევენ შემდეგ ფაზურ მდგომარეობას: გათანაბრების ფაზა, როდესაც დღი და მცირე გამღიზიანებელი იძლევა თანაბარი სიძლიერის აგზნებას; პ ა რ ა დ ო ქ ს უ ლ ი ფ ა ზ ა, როდესაც ძლიერი გაღიზიანება იწვევს მცირე აგზნებას და, პირიქით, სუსტი გაღიზიანება იწვევს ძლიერ აგზნებას; უ ლ ტ რ ა პ ა რ ა დ ო ქ ს უ ლ ი ფ ა ზ ა, როდესაც გამღიზიანებელი, რომელმაც უნდა გამოიწვიოს აგზნება, იწვევს შეკაებას და, პირიქით, გამღიზიანებელი, რომელმაც უნდა გამოიწვიოს შეკა-

ება, იწვევს აგზნებას. ფაზური მდგომარეობა საფუძვლად უდევს სხვადასხვა ფსიქოპათოლოგიურ სიმპტომს (მაგალითად, პალუცინაციას, ბოდვას).

ფალსიფიკაცია — ანამნეზის არასწორი გადმოცემა. ტენდენციური ანამნეზი. ითვლება სიმულაციის სახეობად. გვხვდება სასამართლო-ფსიქიატრიულ შემთხვევებში.

ფანტაზია ბოდვისმაგვარი (ბირნბაუმი, მანიანი) — მწვავედ, ხანმოკლედ მიმდინარე რომანულ-ფანტასტიკური ბოდვითი აზრები. გვხვდება ფსიქოპათურ პირებში, მწვავე პარანოიდის სახეთაგანია.

ფანტაზმი. მეხსიერების — ცრუ მოგონებები არსებულ თავგადასავალზე, ნივთებზე (იხ. ფ ს ე ე დ ო რ ე მ ი ნ ი ს ე ე ნ ი ა).

ფანტომური განცდა — არარსებული, მოკვეთილი ორგანოს შეგრძნება და განცდა როგორც არსებულის. ხშირად ელინდება ძლიერი ტყვილის სახით.

ფასცინაცია — ღრმა ჰიპნოზის სტადია.

ფემინიზმი — ქალის ფიზიკური აღნაგობა, სმა, მანერები მამაკაცი.

ფენომენოლოგიური მიმართულება — იდეალისტური მიმართულება ფსიქოპათოლოგიაში (ამ თეორიის წარმომადგენლებია იასპერსი, გრუ-ლე და სხვ.). ფსიქიკას განიხილავენ მატერიალური საფუძვლებისაგან დამოუკიდებლად და აქედან გამომდინარე ფსიქოზის შესწავლისას ფსიქოლოგიური ანალიზით და ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომების აღწერით ემყარებიან.

ფენოტიპი — ორგანიზმის სომატური, ფსიქიკური თვისებების ჯამი, რომელიც თანდაყოლილია, შთამომავლობით გადმოცემულია და შექმნილია ინდივიდის განვითარების მანძილზე.

ფეტიშიზმი — სქესობრივი გრძნობის გაუკუღმართება, რომელიც ელინდება მოწინააღმდეგე სქესის სხეულის რომელიმე ნაწილის ან ტანსაცმლისადმი სქესობრივ მიზიდულობაში. დამახასიათებელია ფსიქოპათიის გარკვეული ფორმისათვის.

ფიზიკური ილუზია — საგნის მცდარი აღქმა, რასაც საფუძვლად უდევს გარკვეული ფიზიკური კანონები, მაგალითად, სწორი ქოხი წყალში გვეჩვენება გადატეხილად და სხვ.

ფიზიოლოგიური ილუზია — საგნის მცდარი აღქმა, რომელსაც საფუძვლად უდევს გარკვეული ემოციური, დაძაბულობა, მაგალითად, შიში, ლოღინი ან ძილისმაგვარი (ფაზური) მდგომარეობა.

ფილოგენეზი — წარმოშობა, ბიოლოგიური ტიპის განვითარების ისტორია.

ფიქსაცია — დამახსოვრების უნარი, მეხსიერების ფუნქციის აუცილებელი ელემენტი.

ფლემატური — მოღუნებული, უმოქმედო.

ფობია — შიში.

ფობოფობია — შიშით დაავადების აკვიატებული შიში. გვხვდება აკვიატებული მდგომარეობის ნევროზისა და ფსიქასთენიის დროს.

ფონემა — ელემენტარული სმენითი ჰალუცინაცია, რომელიც არადიფერენცირებული ბგერების ხასიათს ატარებს.

ფონოზანია — შველულობისადმი აკვიატებული ლტოლვა.

ფოტალგეზია — ტკივილს შეგრძნება სინათლეზე.

ფოტოფსია — ელემენტარული მხედველობითი ჰალუცინაცია სინათლის, ცეცხლის ალის, ღრუბლის, სხვადასხვა წერტილის ან ფერის სახით.

ფრეიდიზმი — იხ. ფსიქოანალიზი.

ფრიგადობა — სქესობრივი ავზნების სისუსტე, სქესობრივი სიცივე.

ფსევდოდემენცია — ფსიქოგენურად განვითარებული ცრუ, ყალბი ქუასუსტობა. ისტერიული რეაქციის რიგით ფორმად ითვლება. ახასიათებს უკიდურესად უაზრო, მიუღებელი ქცევები და პასუხები ცნობიერების ნათელ ფონზე. (გრძელდება რამდენიმე დღე ან რამდენიმე კვირა).

ფსევდოჰიპოგრაფიული — ცრუ, მოგონილი, ყალბად შედგენილი.

ფსევდოპათალგია — კიდურის განზრახ გაჩერება ერთსა და იმავე მდგომარეობაში. გვხვდება ისტერიის შემთხვევაში.

ფსევდოლოგია — იხ. მ. ი. ფ. მ. ა. ნ. ი. ა.

ფსევდორემინესცენცია — ცრუ.

მოგონება, არარსებულის გახსენება როგორც განცდილის. მეხსიერების პათოლოგიის სახეა.

ფსევდოპალუცინაცია (აზრთა აქლერება). — პალუცინაციის თავისებური სახე, როდესაც, განსხვავებით ქვემარტივ პალუცინაციისაგან, ავადმყოფი პალუცინაციურ ხატს ხედავს ან ისმენს არა ვარე სივრცეში, არამედ თავის ორგანიზმში. ე. ი. არ ხდება პალუცინაციის პროექცია სივრცეში. აღწერილია კანდინსკის მიერ. გვხვდება შიზოფრენიის გარკვეული ფორმის დროს.

ფსიქასთენია — ნევროზი, რომელიც ხშირად უვითარდება თავის თავში დაურწმუნებელ, შფოთიან პიროვნებას, ხასიათდება აკვიატებული აზრებისა და მდგომარეობისადმი მიდრეკილებით (სხვა აკვიატებული მდგომარეობიდან გამოყოფილი და აღწერილია პ. ჯანეს მიერ).

ფსიქიკური ავტომატიზმი — ცნობიერების შეცვლა. მიზანშეწონილი, რთული მოქმედება შეუგნებლად, ცნობიერების მონაწილეობის გარეშე, რის შესახებ ავადმყოფს შემდეგ არაფერი ახსოვს. გვხვდება ეპილეფსიის დროს.

ფსიქიკური ალალია — იხ. ალალია. ფსიქიკური ი.

ფსიქიკური ბალიზმი — იხ. „ჰაფროვანი“ ბალიზმი.

ფსიქიკური ეკვივალენტი — ეპილეფსიის დროს ხანმოკლე, მწვავე ფსიქოზური მდგომარეობა, რომელიც ცნობიერების აშლის სახით მიმდინარეობს (იხ. ცნობიერების აშლა, ბინდისებური ცნობიერება, განსაკუთრებული მდგომარეობა). ითვლება სოციალურად საშიშ მდგომარეობად.

ფსიქიკური ინფანტილიზმი — ემოციურ, ნებითი სფეროს განვითარების შეჩერება მცირეწლოვანთა საფეხურზე.

ფსიქიკური ონანიზმი — სქესობრივი აგზნების მიზნით წარმოსახვითი საუბარი სექსუალურ თემაზე.

ფსიქოანალიზი — ზ. ფრეიდის თეორია, რომელიც ყოველგვარ ფსიქიკურ ანომალიას ხსნის ადამიანის ადრინდელი სექსუალური განვითარების ერთ-ერთ ფაზაზე შეჩერებით და შემდგომ ფსიქიკური ტრავმის გამო ამ დონემდე რეგრესით.

ფსიქოანალიზური, მეთოდი — ფსიქოთერაპიის მეთოდთაგანი, ეყრდნობა ზ. ფრეიდის თეორიას და ნევროზის სიმპტომებს განიხილავს როგორც ცნობიერებისაგან განდევნილ კონფლიქტურ განცდას. აქედან გამომდინარე, მკურნალობის მიზნად მიაჩნია ამ განდევნილი განცდის გა-ცნობიერება ავადმყოფისათვის. განსხვავებით კატარზისის მეთოდისაგან, მიმართავს თავისუფალი ასოციაციების მეთოდს, სიზმრების და შეცდომების ახსნას, გაანალიზებას.

ფსიქოგენური პუერილიზმი — ბავშვურ ქცევებში გამოხატული ისტერიული რეაქცია.

ფსიქოგრაფია — პიროვნების განვითარებისა და სტრუქტურის ფსიქოლოგიური აღწერა.

ფსიქოზი ათეროსკლეროზული — ფსიქიკური დაავადება, ვითარდება თავის ტვინის სისხლძარღვთა ათეროსკლეროზის შედეგად.

ფსიქოზი დიენცეფალური, პერიოდული — შუამდებარე ტვინის (დიენცეფალონი) ტრავმული ან ინფექციური დაზიანებისას განვითარებული ხანმოკლე ფსიქოზი, რომელიც მიმდინარეობს ცნობიერების შეცვლით.

ფსიქოზი ინვოლუციური — იხ. ინვოლუციური ფსიქოზი.

ფსიქოზი კორსაკოვის — ანუ ალკოჰოლური პოლინეურიტული ფსიქოზი. უეითარდებათ ქრონიკულ ალკოჰოლიკებს. ახასიათებს მეხსიერების თავისებური მოშლა (იხ. სინდრომი კორსაკოვის).

ფსიქოზი ლაქტაციური — ლაქტაციის, ანუ ძუძუსწოვის, პერიოდში განვითარებული ფსიქოზი.

ფსიქოზი მოხუცებულობის (სენილური) — თავის ტვინის პროგრესიული ატროფიის შედეგად განვითარებული ფსიქოზი მოხუცებულობის ასაკში (70 წ. და ზევით), მიმდინარეობს პიროვნების თანდათანობითი დაქვეითებით. გვხვდება: დელირიული ფორმა — მოხუცებულობითი აბნევა, კეუასუსტობა, პრესბიოფრენიის მწვავე ფორმა. დელირიუმში ძლიერდება საღამოობით. პალუცინაციები, ფანტასტიკური განცდები მცირე, ღარიბია; მოხუცებულობითი კეუასუსტობა გართულებული ათეროსკლეროზით, მიმდინარეობს აგზნებით (აგიტაციით) — გაკრული ფუთით მიღიან, მიემგზავრებიან, საქმროს მოვლიან და მისთ. ხშირია გაქურდვის, გაძარცვის შინაარსის ბოღვითი აზრები (იხ. სინდრომი კოტარის).

ფსიქოზი ორგანული — იგულისხმება ფსიქიკური დაავადება, რომელიც ვითარდება თავის ტვინის ორგანული დაზიანების შედეგად, მაგალითად, ათეროსკლეროზული, მოხუცებულობის და თავის ქალას ტრავმის შედეგად განვითარებული.

ფსიქოზი პრესენილური — იხ. ინვოლუციური ფსიქოზი.

ფსიქოზი რეპტული — დაავადება, რომელიც ვითარდება ფსიქიკურ განცდასთან დაკავშირებით. ფრ. დროს ხდება პიროვნების ფსი-

ქოფიზიკური ნიადაგის შესაძლებლობის დემონსტრირება.

ფსიქოზი სიმპტომატური — სომატური დაავადების შედეგად განვითარებული ფსიქიკური დაავადება.

ფსიქოზი სომატოგენური — როგორც შეინაგანი ორგანოს დაავადების შედეგად განვითარებული ფსიქოზი.

ფსიქოზი ტრავმული — თავის ქალას ტრავმის შედეგად განვითარებული ფსიქოზი.

ფსიქოზის მანიფესტაცია — ფსიქოზის აშკარა გამოვლენა, გაშლა.

ფსიქოზური კომპლიკაცია — ფსიქოზური დაავადების გართულება მეორე ფსიქოზური დაავადებით (მაგალითად, ეპილეფსიური ფსიქოზით დაავადებულის პროგრესიული დამბლით დაავადება. ამით კლინიკური სურათი რთულდება).

ფსიქოპათია — ზასიათის პათოლოგია. გამოიხატება ფსიქიკის სფეროთა შორის დისპარმონიაში. ითვლება ნორმასა და ფსიქიკურ დაავადებას შორის მოსაზღვრე მდგომარეობად. ყველაზე ხშირად ფ. შემდეგ ფორმებს ეხვდებათ: აგზნებადი ფ. ხასიათდება გადაქარბებული აგზნებადობით, განწყობილია მძინვარე აფექტებისადმი; ასთენიური ფ. ხასიათდება განსაკუთრებული მგრძნობელობით, ვერ იტანს ვერც გონებრივ და ვერც ფიზიკურ დაძაბვას, გაუბედავია, ადვილად იბნევა უცხო გარემოში; ეპილეპტოიდური ფ. დამახასიათებელია ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო თვისებების თანაარსებობა: ერთი მხრივ, გადაქარბებით ტკბილი, პირმოთნე და ამავე დროს მკაცრი, მრისხანე, მზაკვარი, დაუზოგავი; პარანოიდული ფ. ხასიათდება გადაქარბებულ-

ლი ექვიანობით, თავის შესაძლებლობაზე დიდი წარმოდგენით, ადვილად ეგმნება ზედირებულოვანი იდეები, საკუთარი აზრების და იდეების ფანატრიკოსა.

ფსიქოპათოლოგია — კლინიკური ფსიქიატრიის ძირითადი დარგი, რომელიც გულისხმობს ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომების სტატისტიკურ და დინამიკურ შესწავლას.

ფსიქოპროფილაქტიკა — ზოგადი პროფილაქტიკის უბანი, რომელიც გულისხმობს ღონისძიებათა სისტემას ფსიქიკური ჩანმრთელობის უზრუნველსაყოფად.

ფსიქოტროპული საშუალებანი — მედიკამენტები, რომლებიც მოქმედებენ ნერვული სისტემის უმალეს ფუნქციებზე. იყოფა შემდეგ ძირითად ჯგუფებად (ა. სნენენესკის კლასიფიკაციით): ფსიქოლეფსიკური — დამამშვიდებელი საშუალებანი; ნეიროლეფსიკური — ფსიქომოტორული აგზნების მომხსნელი (ამინაზინი, პროპაზინი, სტელაზინი, მაჟეპტილი, პალოპერიდოლი, რეზერპინი და მისთ.); ტრანკვილიზატორები (სუსტად გამოხატული ანტიფსიქოზური ეფექტით) — მოქმედებენ შიშის, დაძაბულობის და

შინაგანი მოუსვენრობის წინააღმდეგ (ანდაქსინი, ელენიუმი, სედუქსინი, ამიზოლი, ლიბრიუმი); ფსიქოანალეფსიკური საშუალებანი — სტიმულატორები (ბენაზინი, ტრანსამინი, ტოფრანილი — იგივე მელიპრამინი და სხვ.); ფსიქომატონიზირებელი საშუალებანი, ანუ „მცირე სტიმულატორები“. კარგ შედეგს იძლევიან ნევროზული (არაფსიქოზური) დეპრესიის შემთხვევაში (ფენამინი, პერვიტანი, ცენტელრონი და სხვ.).

ფსიქოპიგიენა — პიგიენის უბანი, რომელიც იმუშავეებს ფსიქიკური ჩანმრთელობის განსამტკიცებელ ღონისძიებებს.

ფტორიაზი — პედიკულოზი, დატილიანება.

ფუგა — უეცარი, სრულიად გაუგებარი ლტოლვა გაქცევისაღმის ცნობიერების შეცულის მდგომარეობაში. გვხვდება ისტერიისა და ეპილეფსიის დროს. ეპილეფსიის ფუგას ადგილი აქვს ან გულყრის წინარე მდგომარეობაში (აუტრას სახით), ან გულყრის ჩათავების შემდეგ.

ფუგისებური — კლინიკური სურათი თავისი გამოსახულებით წაავსებს ეპილეფსიურ ფუგას.

ჟ

ჟამეოცეფალია — ბრტყელი მოყვანილობის თავის ქალა.

ჟეროშანია — იხ. ეიფორია.

ჟეირომეგალია — ხელის მტეენისა და თითების გაზრდა-გადიდება (გვხვდება აკრომეგალიის დროს).

ჟეიროფობია — წერის აკვიატებული შიში.

ჟეიროლოგია — აზრების გადაცემა, კონტაქტის დამყარება სპეცია-

ლური ეესტ-მიმიკური მოძრაობებით (მიმართავენ ყრუ-მუნჭები და ლოპოქედები).

ჟორეია ინფექციური — რევმენეცეფალიტის შედეგად ვითარდება ქორეული მოძრაობანი. ახასიათებს ეუნთთა ტონუსის დაქვეითება და ფსიქიკის მხრივ შემდეგი მოვლენები: ადვილი აგზნებადობა, ემოციური ლაბილობა, მეხსიერების და-

ქვეითება, აპათიურობა, როგორც ყოველი ინფექციური დაავადების დროს, შეიძლება განვითარდეს მწვავე ფსიქოზური მოვლენები (დელირიული, ამენიური, შიზოფრენიის მაგვარი მდგომარეობა).

ქორეა ქრონიკული პროგრესიული — გადაიციმა შთამომავლობით. ხიანდება თავის ტვინის ქერქქვეშა კვანძების უჯრედები.

ქორეული მოძრაობა — სხეულის სხვადასხვა ნაწილის, სხვადასხვა ჯგუფის კუნთთა სწრაფი, უწყესრიგო, უნებლიე ხასიათის და ფართო ამპლიტუდის მოძრაობა. გვხვდება ქერქქვეშა სისტემის დაზიანებისას.

ქრომატოფობია — ფერთა შიში. ღია ფერის აკეიატებული შიში.

ქრომოფსია — ფერადი მხედველობა. საგნები აღიქმება სხვადასხვა ფერში.

ქრონაქსიმეტრია — ქსოვილის აგზნებადობის გამოკვლევის მეთოდი გამლიზიანების მოქმედებასთან დაკავშირებით.

ქსანტოფსია — საგნების აღქმა ყვითელ ფერებში. გვხვდება სანტონინით მოწამელის, სიყვითლის დროს და ზოგჯერ ეპილეფსიის შემთხვევაში.

ქსანტოქრომია — თავ-ზურგტვინის სითხის მოწითალო, ყვითელი ფერი (შედეგია მასში სისხლის არსებობისა).

ქტონოფობია — გაუკუღმართებული მიზიწოლობა მიწის ქამისადმი.

შ

შიზოიდი — გულწათხრობილი, გამოუთქმელი, აუტისტურად განწყობილი.

შიზოფანია — გაუგებარი, დარღვეული მეტყველება, ხშირად მრავალსიტყვიანი, აჩქარებული, დაუმთავრებელი სიტყვების და წინადადების სახით. ვხვდებით შიზოფრენიის პირსწასულ ეტაპზე.

შიზოფრენია (კრეპელინით, ნაადრევი კეუასუსტობა, ბლოიერმა ბერძნული ტერმინი „ფსიქიკის გახლეჩილობა“ უწოდა) — იწყება ახალგაზრდა ასაკში. მიმდინარეობს პროგრესიულად, ხშირად ფსიქიკური დეფექტით (იხ. გამოსავალი მდგომარეობა). შიზოფრენიის გამოწვევა მიზეზი არ არის ცნობილი. არავალაშფუთვები მნიშვნელობისაა პათოლოგიური მემკვიდრეობა. ადგილი აქვს

ტოქსიკოდეგენერაციულ ცვლილებებს ნერვულ სისტემაში, რომელიც პროცესის დასაწყისში დინამიურ ხასიათს ატარებს; შორსწასულ პერიოდში პათოლოგიური ცვლილებები ზრგანულ დესტრუქციულ ხასიათს იღებს, ამიტომ შიზოფრენიის ადრეულ დიაგნოსტიკას და მკურნალობას დიდი მნიშვნელობა აქვს.

შიზოფრენიის დროს გვხვდება დაუკავშირებელი მეტყველება, აზრთა გახლეჩილობა, გარემოდან მოწყვეტადი კარჩაკეტილობა. ვითარდება ემოციური სიცივე და პარადოქსულობა, ქრება ინტერესები, თანდათან ქვეითდება ფსიქიკური აქტივობა. სიმპტომთა ეს მრავალსახეობა ყალბდება თანდათან — პიროვნების ოდნავი ცვლილებებიდან (რომელიც ჯერ კიდევ შეუმჩნეველი ზდება გარემო-

მყოფთათვის) ღრმა შეცვლამდე, როდესაც აუცილებელია მათი სტაციონირება.

შიზოფრენიის კლინიკური სიმპტომატოლოგია სხვადასხვა შემთხვევაში სხვადასხვაა. ამასთან დაკავშირებით მოწოდებულია ოთხი ტიპური კლინიკური ფორმა (კრეპელინის კლასიფიკაცია): მარტივი — შემთავად იწყება და ვითარდება. მარტივი ეწოდება სიმპტომა სიმპტირის გამო. დაავადებას ამჩნევენ მხოლოდ მაშინ, როდესაც თვალნათლივ იგრძნობა ამათია, მოღუენება, ემოციური განურჩევლობა. ამ მდგომარეობაში მყოფნი ტოვებენ ჩვეულ საქმიანობას, ეთიშებიან ამხანაგებს, ვითარდება ინტრაფსიქიკური ატაქსია, პათოლოგიური უცნაურობა და აზროვნების გაფხვიერება, პროგნოზი მძიმეა; კატატონიური — ხასიათდება გაუგებარი აგზნებით ან მოტორული შეკავებით (კატატონიური სტუპორი). მიმდინარეობისა და პროგნოზის მიხედვით არჩევენ ორი სახის კატატონიურ ფორმას — ონეიროიდულს და ლუციდურს (იხ.). ითვლება შიზოფრენიის ერთ-ერთ ძირითად ფორმად; პარანოიდული — იწყება მოგვიანებით. ახასიათებს ნელი მიმდინარეობა. ცნობიერების ნათელი ფონზე ვითარდება უზენი ბოლევითი პროტუქციები, პალუცინაციები (მომეტებულად სმენით). რემისიები იშვიათია. თანდათან ვითარდება ქეუასუსტობა; პეტიტური — ავთვისებიანად, უწყვეტად, პროგრესდენტულად მიმდინარე შიზოფრენია. უმეტესად ქვეყნე შეტევით იწყება და თანდათან ვითარდება. გვხვდება ახალგაზრდა ასაკში (16—18 წლები), დამახასიათებელია უზარო სიცლქე, ქარა-

ფშუტობა, მანერიანობა, გონებრივი სიყარილე, რაც ქეუასუსტობაში გადადის.

შიზოფრენიის ატიპური ფორმები გამოირჩევა როგორც მიმდინარეობით, ისე კლინიკური თვისებებით: შალკოპოლური დემიუტიონი — იწყება თეთრი ცხელებით ან ალკოპოლური სხვა სახის შეტევით (აგზნება, აგრესიულობა), რომლის ჩათაებას შიზოფრენიული ფენომენოლოგიის გაშლა მიადევს; შ. ცირკულარული (პერიოდული, რემისიული, რეკურენტული) — შეტევით ხასიათს ატარებს, პიროვნების დეფექტი შედარებით ნელა ვითარდება. ავადმყოფი საგუებელია ოჯახში, სამსახურში (გარკვეულ ძვრებად). შეტევები მანიაკური ან დეპრესიულია. ყოველი ახალი შეტევა აღრმაებს შიზოფრენიისათვის დამახასიათებელ სიმპტომატიკას. მოკლდება ფაზებში ინტერვალის, იცლება კლინიკა (მანიაკურ მდგომარეობაში თავს იჩენს პარანოიდული ელემენტები). დეპრესია თავიდანვე შერეული ხასიათისაა. არაიშვიათად ადგილი აქვს კატატონიურ გამოვლინებას. პიროვნება ქვეითდება; შ. პერიოდული, პიპერტოქსიკური — საფუძვლად უდევს ავტონიტოქსიკიკური კრიზები. იწყება მწვავედ ფსიქომორტორული აგზნებით, ბოლევით; პალუცინაციებით, შიშის აფექტით (ახასიათებს სომატური სფეროს ჩათრევა, ტემპერატურის მომატება). რემისიის პერიოდში ავადმყოფი განაგრძობს შრომით საქმიანობას (პიროვნების ბირთვი შენახულია); შ. ფსიქასთენიური-პიპერტოქსიკური — დამახასიათებელია აკვიატებული სტერეოტიპული

მოქმედებანი, სომატოფრენიული შეგრძნებები; შ. პალუცინაციურ ბოლევითი — დამახასიათებელია სმენითი პალუცინაციები და ბოლევითი აზრები.

შიზოფრენია ბავშვთა — იწყება 2—5 წლის ასაკში, ეცვლება ხასიათი, ეკარგება ინტერესი, ხდება აუტისტური, ირღევეა დამოკიდებულება მშობლებთან (ბოლევითი აზრები, პალუცინაციები არ ითვლება დამახასიათებლად). მიმდინარეობს პროგრესიულად. შ. მოგვიანებული — ხშირ ასაკში ვითარდება. ქარბობს ბოლევითი აზრები, ადგილი აქვს ონეიროიდულ ეპიზოდებს, აფექტური ფონის ცვლილებებს. იძლევა რემისიებს. პიროვნების სპეციფიკური შიზოფრენიული შეცვლა მოგვიანებით ხდება.

უკანასკნელი ათი წლის მანძილზე სტატიკურ სინდრომოლოგიურ დიფერენცირებას დაემატა შიზოფრენიის დიფერენცირება. მიმდინარეობის მიხედვით: უწყვეტად მიმდინარე — ნელა, შეუმჩნევლად იწყება და თანდათან იხსნება (ნევროზისმაგვარ მდგომარეობას ემატება ბოლევითი აზრები, ვითარდება პალუცინაციები, პეფერენული და კატატონური სინდრომი); დუნედ მავალი (იწყება ახალგაზრდა ასაკში) — გამოირჩევა მეტად ნელი მიმდინარეობით და პიროვნების თანდათან შეცვლით. არაიშვიათია განდიდების ბოლევითი აზრები; პალუცინაცი-

ურ-პარანოიდული — მიმდინარეობა პროგრესიულად. კლინიკური სურათი მძიმეა და რთული; ავთვისებიანად მიმდინარე — ბავშვთა და ქაბუკურ ასაკში გვხვდება. გამანადგურებლად ზიანდება ინტელექტური სფერო. კარგადაა გამოხატული ნეგატივიზმი; რეკურენტული (იგივე პერიოდული, ციკლურული) — შიზოფრენიისათვის დამახასიათებელი კლინიკური სურათი მიმდინარეობს იმდენად ხანგრძლივი რემისიით (განსაკუთრებით დაავადების პირველ პერიოდში), რომ შესაძლებელი ხდება საქმიანობის გაგრძელება. ესოდენი კლინიკური ძიება შიზოფრენიისა სამკურნალო საშუალებათა დადგენის და გაუმჯობესების, რეაბილიტაციურ-რეადაპტაციისკენაა მიმართული.

შიზოფრენიის მაგვარი რეაქცია — ეგზოგენური ან ფსიქოგენური წარმოშობის ფსიქოზი, რომლის კლინიკურ გამოვლენაში ადგილი აქვს შიზოფრენიისათვის დამახასიათებელ ზოგერთ კლინიკურ სიმპტომს.

შერუნჯი — აზროვნების პროცესის უეცარი, ხანმოკლე შეწყვეტა. დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის.

შფოთიანი ექვიანი ხასიათი — (ტერმინი სუხანოვის) — თავის მოქმედებაში დაურწმუნებელი. ყოყმანისა და ექვიანობისადმი მიდრეკილი.

ჩ

„ჩაჯარდნა“ — იგულისხმება ნერვული სისტემის ხანმოკლე, დროებითი მოშლა ნევროზის ან ხანმოკლე

ფსიქოზის სახით. ემართებათ ფსიქოპათიურ პიროვნებებს (ტერმინი ი. პავლოვის).

3

ცენესთეზია — დეპერსონალიზაცია, საკუთარი მეს შეგრძნების დაკარგვა.

ცენესტოპათია — უსიამოვნო დიფუზური შეგრძნება მთელ სხეულში (იხ. სენესტოპათია).

ცერებრასტენია — მყარი ასთენიური მდგომარეობა, რომელიც ვითარდება ტვინის დაზიანებისა და რემატული ენცეფალიტის შედეგად. ფსიქიკური ფუნქციების საერთო სისუსტის და განღვების გარდა თან ახლავს ნერვული სისტემის მოშლის მთელი რიგი სიმპტომები: ჰიპერაქსიულობა, თითებისა და ენის წვერის ტრემორი, ვესტიბულური მოშლა, თავ-ზურგტვინის სითხის წნევის მომატება.

ცერებროპათია — იხ. ენცეფალოპათია.

ცეფალალგია (იხ. ცეფალგია, ცეფალეია) — თავის ტკივილი.

ცეფალალგიური ფსიქოზი — თავის ძლიერი ტკივილით გამოწვეული მწვავე ფსიქოზური მდგომარეობა, რომელიც ხშირად ბინდისებური მდგომარეობით მიმდინარეობს.

ციკლოთიმია — მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის მსუბუქი ფორმა, ახასიათებს გუნებ-განწყობის ცვალებადობა (დეპრესიული მანიაკური ფაზების სახით).

ციკლოსომია — ციკლოთიმის დეპრესიული ფაზის ექვივალენტური მდგომარეობა, რომელიც გამოიხატება მხოლოდ ფიზიკური ნიშნებით: მადის დაკარგვა, ძილის მოშლა, თავის ტკივილი, თავბრუ, სენესტოპათიური შეგრძნებები (შეიძლება არ

ახლდეს გუნებ-განწყობის დაქვეითება).

ციკლოფრენია (რიბაკოვის ტერმინი) იხ. მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზი.

ცინორექსია — იხ. ბულიმია.

ცისტენცეფალია — იხ. ჰიდროცეფალია.

ცნობიერება — ორიენტაციის უნარი ადგილში, დროში, გარემოში, საკუთარ აზრებში. ცნობიერების აბნევის (მეორადი პროცესი) სახეებია: აბნესტიური აბნევა — დამოკიდებულია მეხსიერების მოშლასზე. ახალ შთაბეჭდილებათა და წარსულ წარმოდგენათა შორის კავშირის სრული გაწყვეტა; ასოციაციური აბნევა — იდეათა უთავბოლო შეუღლება; აფექტური აბნევა — ცნობიერების შეცვლა მძაფრად გამოხატული აფექტური მდგომარეობის ზეგავლენით; ბოდეითი აბნევა — გარემოს არასწორი გაგება და შეფასება ბოდეითი იდეების შინაარსის გავლენით; დემენციური აბნევა — მიღებულ შთაბეჭდილებიდან დასკვნის გამოტანის შეუძლებლობა, წარმოდგენათა და ცნებათა მარაგის თანდაყოლილი სიღარიბისა და შემდეგ გაღარიბების გამო; მანიაკური აბნევა — საკუთარ აზრებში ორიენტაციის შეუძლებლობა ასოციაციური პროცესების აჩქარების გამო; პალუცინაციური აბნევა — გარემოს არასწორი გაგება პალუცინაციით სიუხვის გამო.

ცნობიერების აშლა (პირველადი პროცესი) — არასრული ნათელი ცნობიერება, გარემოსთან კონტაქტის დამყარების შეუძლებლო-

ბა; ბინდისებური ცნობიერება — გარემოს აღქმა ჰალუცინაციურად ან ილუზორულად; სომნამბულური ცნობიერება — ცნობიერება შეცვლილია ფსიქიკური ტრაუმის რეპროდუქციის გამო; სიზმრისებრი ცნობიერება — შინაგანი კავშირის თითქმის სრული გაწყვეტა სინამდვილესთან, სამყარო მოქმედებს სუბიექტზე როგორც გარეშე გამოიხიანებელი ფაქტორი; ცნობიერების ღრმა დასშობა — გარეშე გაღიზიანებაზე რეაქციათა სრული მოსპობა; ცნობიერების შეცვლა — გამოწვეული ფიზიკური ფაქტორით (სოპორი, კომა და მისთ.).

ცნობიერების დაბინდვა — ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომატიკის განვითარება უეცრივ: ორიენტაციის მოშლა, ილუზიები, ჰალუცინაციები, ცხოვრებისეული ბოღებით აზრები (ავადმყოფი საშიშია გარემო წრისათვის).

ცნობიერება ონეიროიდული — ცნობიერების აშლის სახე. სცენიური შინაარსის მრავალი ჰალუცინაციური და ილუზიური განცდები, რომელშიაც ავადმყოფი თავს მონაწილედ თვლის, ამავე დროს გარეგნული გამოხატულება სრულიად არ არის შეფარდებული განცდებთან. ავადმყოფი იმყოფება ან გაუგებარი აგზნების, ან სტუპორის და სუბ-სტუპორის მდგომარეობაში, მდგომარეობიდან გამოსვლა ხდება კრიზისით; გადატანილი განცდების მიმართ ავადმყოფი კრიტიკულია. ონეიროიდული მდგომარეობის ამნეზია არ ხდება, ავადმყოფი თვითონ გადმოგვცემს თავისი უჩვეულო განცდების შინაარსს. ვხვდებით ეგზოგენური ფსიქოზისა და შიზოფრენიის დროს.

ცნობიერება სომნამბულური — ცნობიერების აშლა გამოიხატება მიღებული ფსიქიკური ტრაუმის რეპროდუქციაში (ისტერიული რეაქცია).

წ

წერის სპაზმი ანუ ქეიროსპაზმი — ხელის მტევნის კუნთების კრუნჩხვა, ვითარდება უეცრად, წერის დროს.

წითელი ღერმოგრაფიზმი. — იხ. დერმოგრაფიზმი.

ჭ

ჭაეროვანი ბალიში — ერთ-ერთი სიმპტომი კატატონიისა. ავადმყოფს თავი გაჩერებული აქვს ბალიშის ზემოთ ისე, თითქოს ბალიშზე უდევს. დამახასიათებელია შიზოფრენიის კატატონიური ფორმისათვის.

ჭალუცინაცია — ცრუ მოჩვენება (ლათინური ტერმინია).

ჭალუცინაცია ავტოსკოპიური —

მიედევლობითი ჰალუცინაცია; ავადმყოფი თავის თავს ხედავს როგორც ორეულს.

ჭალუცინაცია ანტაგონისტური — ერთდროულად ორი საწინააღმდეგო შინაარსის ჰალუცინაცია (ერთ ყურში ესმის ლანძღვა, მეორეში საალერსო სიტყვები).

ჭალუცინაცია ექსტრაკამპული —

მხედველობითი ჰალუცინაცია, რომელიც იხატება მხედველობის ველის გარეთ.

ჰალუცინაცია ვერბალური — სმენითი ჰალუცინაცია ცალკეული სიტყვების ან რთული ბაასის სახით (დამახასიათებელია შიზოფრენიისათვის).

ჰალუცინაცია ვისცერალური — სხეულზე შეიგრძნობს საგნებს, ცხოველებს, მცოცავ მატლებს, მუცელში ბაყაყს და მისთ.

ჰალუცინაცია იმპერატიული — ბრძანებითი ტონის სმენითი ჰალუცინაცია. ავადმყოფს ესმის ხმა, რომელიც უბრძანებს რაიმე მოქმედებას, ხშირად სოციალურად საშიშს, რომელსაც ავადმყოფი უყოყმანოდ ემორჩილება. გვხვდება შიზოფრენიის დროს.

ჰალუცინაცია მიკრომანული — მხედველობითი ჰალუცინაცია (ეჩვენება მწერები, დაპატარავებული საგნები).

ჰალუცინაცია ნარჩენი (რეზიდუალური) — მწვავე ფსიქოზის გაუფრულების შემდეგ კარგახანს შემორჩენილი ჰალუცინაციური განცდები.

ჰალუცინაცია პანორამული — მხედველობითი ჰალუცინაცია რთული სცენიური შინაარსის.

ჰალუცინაცია პერსონიფიკაციური — მხედველობითისა და სმენითის შერწყმა.

ჰალუცინაცია პოლიფონიური — მრავალხმოვანი პ.

ჰალუცინაცია რეფლექტორული — ასოციატივითა წარმოდგენით გამოწვეული პ.

ჰალუცინაცია სტაბილური, მუდრი (კალბაუმი) — ერთი და იგივე შინაარსის ჰალუცინაციის მუდმივი გამეორება.

ჰალუცინაცია ჰეშმარიტი — აღ-

ქმა, რომელიც იქნება რეალური ობიექტის გარეშე (ანუ უობიექტო აღქმა). ითვლება ფსიქიკური დაავადების ერთ-ერთ ძირითად სიმპტომად. ახასიათებს ნორმალური აღქმის ყველა ფიზიკური ნიშანი (ფერი, ფორმა), რეალურად განიცდება; მისი პროექცია სივრცეში ხდება. ჰალუცინაცია 'მიძლევა' იყოს სხვადასხვა მოდალობის: სმენის, მხედველობის, ყნოსვის, გემოვნების და შეხების. სხვადასხვა დაავადებას სხვადასხვა სახის ჰალუცინაცია ახასიათებს. მაგალითად, შიზოფრენიისათვის განსაკუთრებით დამახასიათებელია სმენისა და ყნოსვის; ინტოქსიკაციური ფსიქოზის დროს უფრო ხშირად აღვილი აქვს მხედველობით ჰალუცინაციები. მდგომარეობას, როდესაც ჰალუცინაციის პროექცია სივრცეში არ ხდება, მაგრამ დანარჩენი ნიშნები შენარჩუნებული აქვს (რეალობა, ფიზიკალობა), ფსევდოჰალუცინაცია ეწოდება.

ჰალუცინაცია პიანოკოური — დამინების წინ წარმოშობილი პ. (მეტწილად მხედველობითი ხასიათის).

ჰალუცინაცია პიანოკომური — გაღვიძებისას განვითარებული პ. (მცირეა ფსიქიკური აქტივობა, ლოგიკური აზროვნება, ვითარდება ემოციურად შეფერადებული წარმოსახვები).

ჰალუცინოზი — ფსიქოპათოლოგიური სინდრომი, რომელიც წარმოდგენილია უხვი და ინტენსიური ჰალუცინაციების სახით (ხშირად სმენითი ხასიათის). გვხვდება ქრონიკული ალკოჰოლიზმის, თავის ტვინის სითლისური ფსიქოზის და შიზოფრენიის მოგვიანებულ სტადიაში.

პარმონიული — შეხმოვანებული, შესმატბილებული.

პაშიზიზმი — პაშიზის მიღებით გამოწვეული ნარკომანიის ერთ-ერთი სახე. ახასიათებს ცხოველი ილუზიური განცდები, მთვრალისებური მდგომარეობა, კოორდინაციის მოშლა, პარესთეზიები (პაშიზის სინონიმები: ანაშა, პლანი).

ბელიოფობია — მზის სინათლის, მზის სხივების შიში.

ბელმოფილია — პათოლოგიური ლტოლვა მზისადმი.

ბემატოფობია — სისხლის დანახვის შიში.

ბემიანაუზია — სმენის დაკარგვა ცალ ყურში.

ბემიანალგეზია — ტკივილის შეგრძნების დაკარგვა სხეულის ნახევარ მხარეზე.

ბემიანესთეზია — მგრძნობელობის დაკარგვა სხეულის ნახევარ მხარეზე.

ბემიკრანია — ნახევარი თავის ტკივილი (შაკიკი).

ბემიპარეზი — ნახევარი სხეულის კუნთების სისუსტე.

ბემიპლეგია — ნახევარი სხეულის დამბლა.

ბემუნგი — ფსიქიკური პროცესების თანდათანობითი შეკავება. დამახასიათებელია მანიაკურ-დეპრესიული ფსიქოზის დეპრესიული მდგომარეობისათვის, მელანქოლიისათვის.

ბენდონიზმი — ძველი საბერძნეთის გაბატონებულ კლასებში გავრცელებული შეხედულება, რომლის თანახმად ადამიანის მიზანს უნდა შეადგენდეს სიამოვნება და ინსტინქტური სურვილების დაკმაყოფილება.

ბერმოფროდიტიზმი — მამაკაცის და ქალის სასქესო ნიშნების თანაარსებობა (თქმულებით, ჟერია სალომაციდამ შეიყვარა აფროდიტეს ვაჟი

პერმაფროდიტოსი და ღმერთებს მასთან შეერთება სთხოვა. ღმერთებმა თხოვნა შეუსრულეს და ქალ-ვაჟი ერთ არსებად შეაერთეს. ასე შეიქმნა ორსქესიანი არსება).

ბეროფროდიზია — სქესობრივი გაუკუღმართების სახე, როდესაც ჰომოსექსუალობასთან ერთად არსებობს ეპიზოდური მიზიდულობა მოწინააღმდეგე სქესისადმი.

ბეტერონომული — პიროვნებისათვის უცხო, უჩვეულო რეაქცია, განსხვავებით ჰომონომურისაგან.

ბეტეროტოპია — არასწორი განლაგება ანატომიურ-პისტოლოგიური სტრუქტურებისა, მაგალითად, თავის ტვინის თეთრ ნივთიერებაში რუხი ნივთიერების არსებობა (ადგილი აქვს ეპილეფსიის, ოლიგოფრენიის შემთხვევაში).

ბიგროფობია — სინესტიის შიში.

ბიდროფობია — წყლის შიში. ცოფის ერთ-ერთი ძირითადი სიმპტომი.

ბიდროცეფალია — თავის ტვინის წყალმანკი. თავის ქალაში თავ-ზურგ-ტვინის სითხის რაოდენობის მომატება.

ბიპაკუზია — სმენის სიმახვილის დაქვეითება.

ბიპალგეზია — ტკივილის მგრძნობელობის დაქვეითება.

ბიპერაკუზია — სმენის გამასვილება (ისტერიის, ნევრასთენიის დროს).

ბიპერალგეზია — ტკივილის მგრძნობელობის მომატება.

ბიპერბულია — გაძლიერებული აქტიუობა, გაზვიადება.

ბიპერგლიკემია — სისხლში შაქრის რაოდენობის მომატება.

ბიპერესთეზია — მგრძნობელობის მიმღები აპარატის აწეული აგზნება-

დობა, რის შედეგადაც გაღიზიანება შეიგრძნობა ნორმაზე უფრო მეტად (მაგალითად, თერმული ჰიპერესთეზია, ჰიპერაკუზია). ადგილი აქვს ემოციური განლევის, სისუსტის, ასთენიური, ნევრასთენიული სინდრომების დროს.

ჰიპერვენტილაცია — კრუნჩხვითი გულყრის ხელოვნურად გამოწვევა ხშირი და ღრმა სუნთქვითი მოძრაობებით. მიმართავენ ეპილეფსიური დაავადების დასადგენად როგორც სადიაგნოზო საშუალებას.

ჰიპერთერმია — მკურნალობის მიზნით სხეულის ტემპერატურის ხელოვნურად აწევა (მალარიის აკრით, გოგირდის პრეპარატების შეყვანით და სხე.).

ჰიპერთიმიკი — აგზნებადი ფსიქოპათი, აბასიათებს შუღმევი აწეული გუნებ-განწყობა, გადაქარბებული ოპტიმიზმი, თავის შესაძლებლობის გადაფასების ტენდენცია. ზოგიერთი ავტორის მიხედვით, მსგავს ფსიქოპათებს მიდრეკილება აქვთ სთენიური აფექტებისადმი.

ჰიპერთირეოზი — ი. ხ. ბ ა ზ ე დ ო ე ის და ა ე ა დ ე ბ ა.

ჰიპერკინეზი — ნაძალადევად წარმოშობილი ისეთი უნებლიე (ავტომატური) მოძრაობა, რომელიც მოკლებულია ფიზიოლოგიურ დანიშნულებას. ჰიპერკინეზებს ეკუთვნის: სტატიკური ტრემორი, ქორეაქტიული, კლონური და ტონური კრუნჩხვები.

ჰიპერმასტია — განვითარების ანომალია. სარძევე ჯირკვლების ზედმეტი რაოდენობა (იხ. პ ო ლ ი მ ა ს ტ ი ა).

ჰიპერმენზია — მეხსიერების გამახვილება. გვხვდება ინტოქსიკაციური ფსიქოზის დროს.

ჰიპეროსოპია — გაძლიერებული ყნოსვა.

ჰიპერპათია — ჰიპერესთეზიის სახეთაგანი, როდესაც აგზნებადობის ზღურბლი მომატებულია, ხოლო მგრძნობელობის რეაქციას თან ახლავს უსამოვნო განცდა (წეის შეგრძნება). ატარებს დიფუზურ ხასიათს, ავადმყოფი ვერ ახერხებს აღნიშნული შეგრძნების ლოკალიზაციას. მაჩვენებელია მხედველობის ბორცვის დაზიანებისა.

ჰიპერსალიაქაცია — იხ. ს ა ლ ი ე ა ც ი ა.

ჰიპერსთენიური ნევრასთენია — აბასიათებს გადაქარბებული აგზნებადობა, გამღიზიანებლობა, გუნებ-განწყობის სწრაფი ცვალებადობა. საფუძვლად უდევს შინაგანი შეკავების სისუსტე.

ჰიპერტრიქოზი — გადაქარბებული თმანობა.

ჰიპერფატიგაცია — გადაღლა, გადაძაბვა, რაც ხშირად ხელს უწყობს ნევროზით დაავადებას.

ჰიპერჰიდროზი — ოფლის გაძლიერებული გამოყოფა.

ჰიპესთეზია — დაწეული მგრძნობელობა.

ჰიპნალგია — ნევრალგია, რომელიც ელინდება მხოლოდ ძილში ან გამოღვიძების და დამინების პერიოდში.

ჰიპნოზი — ხელოვნურად გამოწვეული ძილისმაგვარი მდგომარეობა. ამ დროს ნერვული სისტემა შეკავებულია, შენარჩუნებულია მხოლოდ გარკვეული უბანი, რომლის საშუალებითაც მკურნალობის მიზნით ექიმი კონტაქტს ამყარებს (რაპორტი) ავადმყოფთან. ფსიქოთერაპიის სახეთაგანია.

ჰიპნოზური სომნამბულიზმი —

ჰიპნოზური მდგომარეობის ყველაზე ღრმა სახე. ექიმის ბრძანებით ავადმყოფის მიერ ყოველგვარი მოქმედების შესრულება (დაჭედი, აღედი, გააღე თვალები, მიპასუხე შეკითხვას, გაიხსენე გუშინდელი დღე, სად იყავი, რა იყო, რა მოხდა და მისთ.).

ჰიპნოიდური ფაზები — იხ. ფ ა ზ უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა.

ჰიპნოიდფსია — ეპიზოდურად ძილისადმი ქარბი მიდრეკილება.

ჰიპნოლოგიური მდგომარეობა — გარდამავალი მდგომარეობა ძილსა და სიფხიზლეს შორის (იხ. ფაზური მდგომარეობა).

ჰიპნონარკოზი — ჰიპნოზური საშუალებით გამოწვეული უმტკივნეულობა.

ჰიპნონია — ზანგთა ძილის ავადმყოფობა (ძილად მივარდნა).

ჰიპნოპედია — სწავლება ჰიპნოზურ მდგომარეობაში. არის შეხედულება, თითქოს ყველა ინფორმაციის გზა იხშობა ერთის გარდა. ამ გზით მიმავალი პედაგოგის განმარტება უმალვე ამახსოვრდება ადამიანს. ეს მეცნიერული ძიება დაუდგენელია.

ჰიპოთერმესტეზია — სითბოს შეგრძნების დაქვეითება.

ჰიპოთიმიკი — ფსიქოპათიის ფორ-

მატანი, ახასიათებს მუდმივ დაწყებული გუნებ-განწყობა, პესიმისტური დაყენება.

ჰიპოთირეოზი — ფარისებრი ჯირკელის ფუნქციის დაქვეითება.

ჰიპოშიზია — მიმიკის სიღარიბე, ანუ ნიღბისებური სახე. გვხვდება ენცეფალიტური პარკინსონის დაავადების ღროს და ნეიროლეფსიური მეთოდებით მკურნალობის პერიოდში.

ჰიპოზნეზია — მეხსიერების შესუსტება. დამახასიათებელია ორგანული ფსიქოზისათვის.

ჰიპორექსია — მადის დაქვეითება.

ჰიპოსთენიური ნევრალგენია — ახასიათებს აპათია, მოღუწება, დაქვეითებული გუნებ-განწყობა, ძილისადმი მიდრეკილება. საფუძვლად უდევს როგორც შინაგანი შეკავების, ისე ავზნების პროცესების სისუსტე.

ჰიპოსმია — ყნოსვის დაქვეითება.

ჰიპოფრენია — ფსიქიკური ტონუსის შესუსტება.

ჰიპოილოფობია — იხ. ა ნ ტ რ ო პ ო ფ ო ბ ი ა.

ჰომოციდალური ტენდენცია — მიდრეკილება ადამიანის მოკვლისადმი.

ჰომოციდომანია — იხ. ფ ო ნ ო მ ა ნ ი ა.

გამომცემლობის რედაქტორი ი. ხუნდაძე
მხატვრული რედაქტორი ნ. ლაფაჩი
ტექნიკური რედაქტორი ნ. მანიყაშვილი
კორექტორი ნ. თავაძე
გამომშეები დ. იაშანიძე

გადაეცა წარმოებას 28/VI-76 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად
27/I-77 წ. საბეჭდი ქაღალდი 84×108¹/₃₂, პირობითი ნაბეჭდი
თაბახი 4,62. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,41.
ტირაჟი 10.000. შეკვ. № 770.

ფასი 82 კაპ.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“
თბილისი, მარჯანიშვილის 5.

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს გამსახვილის
სტამბა № 4. თბილისი 380060, მედქალაქის II კორპ.
Тбилисская типография № 4 Госкомиздата Совета Министров
Грузинской ССР. Тбилиси 380060. Медгородок, II корп.

Варвара Федоровна Свапи
Елена Ермолаевна Накашндзе

Толковый словарь психиатрии

(На грузинском языке)

Издательство «Сабчота Сакартвело»

Тбилиси, Марджанишвили, 5

1977

